

कार्यक्रम अंदाजपत्रक

२०२६-२०२७

गृह विभाग

(भाग-२)

(राज्य उत्पादन शुल्क)

गृह विभागाने तयार केलेल्या कार्यक्रम अंदाजपत्रकांची यादी

कार्यक्रम अंदाजपत्रक क्रमांक	कार्यक्रम अंदाजपत्रकाचे नाव
१	.. गृह विभाग (सर्वसाधारण)
१	.. Home Department (General)
२	.. गृह विभाग (राज्य उत्पादन शुल्क)
२	.. Home Department (State Excise)
३	.. गृह विभाग (परिवहन)
३	.. Home Department (Transport)
४	.. गृह विभाग (पोलीस)
४	.. Home Department (Police)
५	.. गृह विभाग (तुरुंग)
५	.. Home Department (Jail)

अनुक्रमणिका

अ. क्र.	कार्यक्रमाचा तपशील	पृष्ठ क्रमांक
१.	प्रस्तावना	.. ०१
२.	रचनात्मक तक्ता	.. ११
३.	समग्र कार्यक्रम	.. १३
४.	विभागामार्फत देण्यात येणाऱ्या विविध अनुज्ञप्त्यांचे प्रकार व त्यांचा उद्देश	.. १९
५.	मळीव्यतिरिक्त इतर पदार्थापासून/धान्यांपासून मद्यार्क निर्मितीकरिता मंजूर करण्यात आलेल्या कार्यरत नमुना " I " अनुज्ञप्तीची यादी.	.. २१
६.	मळीपासून मद्यार्क निर्मितीसाठी मंजूर करण्यात आलेल्या कार्यरत असलेल्या नमुना " I " अनुज्ञप्ती घटकांची यादी	.. २४
७.	री-डिस्टिलेशन व पॉट डिस्टिलेशन मद्यार्क निर्मितीकरिता कार्यरत असलेल्या नमुना " I " अनुज्ञप्तीची यादी	.. ३५
८.	देशी मद्य निर्माणीची यादी (सीएल-1 अनुज्ञप्तीधारक)	.. ३७
९.	विदेशी मद्य निर्माणी घटक (पीएलएल) नूतनीकरण सद्यःस्थितीबाबतची माहिती	.. ४०
१०.	द्राक्षाधारित मद्यार्कापासून ब्रॅडी तयार करण्यासाठी निर्माणी (पीएलएल)/कार्यरत बीआरएल अनुज्ञप्तीची यादी	४३
११.	उत्पादन शुल्क आकारण्यात येणाऱ्या वस्तूच्या वाहतूक, आयात, निर्यात, विशेष शुल्क याबाबतचे अबकारी करांचे दर.	.. ४५
१२.	उत्पादन शुल्कांचे दर व एमआरपीचे सूत्र	.. ४९
१३.	सन २०२६-२०२७ करिता मद्यार्काचे अंदाजपत्रक	.. ५१
१४.	मळी, देशी-विदेशी दारू, बीअर व वाईन इत्यादीसंबंधीची माहिती	.. ५२
१५.	मळी उत्पादनाचे अंदाजपत्रक सन २०२५-२०२६	.. ५५
१६.	आसवनी व मद्य/बीअर निर्माणीची संख्या	.. ५६
१७.	देशी/विदेशी मद्य ठोक व किरकोळ विक्री अनुज्ञप्तीची संख्या	.. ५६
१८.	एकूण अर्थसंकल्पाचा कार्यक्रमनिहाय तपशील	.. ५७
१९.	सन २०२६-२०२७ च्या वार्षिक योजनांचे विवरण	.. ५८
२०.	वित्तीय आवश्यकता	.. ६५
२१.	निरीक्षण आणि प्रतिबंध आस्थापना (कार्यक्रमाचा कार्यभाराचा सारांश)	.. ७२
२२.	राज्य उत्पादन शुल्क विभागाच्या भरारी पथकाच्या कामगिरीबाबत	.. ७६
२३.	कर्मचारीविषयक गोषवारा	.. ७९
२४.	सन २०२५-२०२६ विभागातील कार्यालयाची माहिती	.. ८२
२५.	अफूची खरेदी	.. ८३
२६.	राज्य उत्पादन शुल्क जमा महसूल तक्ता	.. ८५

राज्य उत्पादन शुल्क विभाग अंदाजपत्रक माहिती

प्रस्तावना

ब्रिटीश काळामध्ये या विभागास अबकारी विभाग असे संबोधण्यात येत होते. महसूल संकलित करण्यासाठी मद्य, ताडी, अफू, गांजा व भांग इत्यादी बाबी नंतर प्रांतिक सरकारच्या नियंत्रणाखाली देण्यात आला. राज्यास महसूल मिळण्याच्यादृष्टीने उत्पादन शुल्क आकारण्याची पद्धत सुरू झाली. सन १८७८ मध्ये मद्य व गुंगी आणणाऱ्या पदार्थांच्या व्यापारावर जादा महसूल मिळविण्यासाठी अबकारी कायदा अमलात आणण्यात आला.

तदनंतर दारूबंदी अमलात आणण्यासाठी मुंबई दारूबंदी कायदा, १९४९ अमलात आणण्यात आला. दिनांक १६ जून १९४९ रोजी दारूबंदी कायदा अमलात आणल्यानंतर या विभागाचे नाव “दारूबंदी आणि उत्पादन शुल्क” असे करण्यात आले.

भारतीय संविधान १६६ अनुच्छेदान्वये महाराष्ट्र राज्य शासकीय कामकाज नियमात शासन अधिसूचना, सामान्य प्रशासन विभाग क्रमांक आरओबी-१०८९/अठरा (ओ. अँड एम.), दिनांक २८ डिसेंबर १९८९, पाचवी सुधारित नियमावली, १९८९ मध्ये अस्तित्वात आली. तदनुसार या विभागाचे “दारूबंदी आणि उत्पादन शुल्क” हे नाव बदलून “राज्य उत्पादन शुल्क” असे करण्यात आले आहे.

या विभागाकडून खालील अधिनियमांची अंमलबजावणी करण्यात येते.

- (अ) महाराष्ट्र दारूबंदी अधिनियम, १९४९;
- (ब) महाराष्ट्र अफू ओढण्याबाबत अधिनियम, १९३६;
- (क) महाराष्ट्र औषधिद्रव्ये (नियंत्रण) अधिनियम, १९५९;
- (ड) मुंबई मळी (नियंत्रण) अधिनियम, १९५६;
- (इ) दि नारकोटिक ड्रग्स अँड सायकोट्रॉपिक सबस्टन्सेस अधिनियम, १९८५.

२. या विभागाची प्रमुख कामे म्हणजे अधिनियमातील अनुज्ञप्त्या देणे व त्यांची तपासणी करणे आणि प्राधान्याने मुंबई दारूबंदी अधिनियम, १९४९ व अन्य अधिनियमानुसार विविध नियंत्रणांची अंमलबजावणी करणे, तसेच पेय मद्यावर आणि मद्यार्क व नारकोटिक्स तथा नारकोटिक ड्रग्स मूळ औषधातील कर वसूल करणे ही महत्त्वाची कर्तव्ये आहेत. त्याशिवाय एन. डी. पी. एस. कायदा, १९८५ अंतर्गत अंमली पदार्थविषयक गुन्हांचा तपास करणे, गुन्हे नोंदवून त्यासंबंधीची प्रकरणे न्यायालयात दाखल करणे इत्यादी जबाबदारीही या विभागाकडे सोपविण्यात आलेली आहे.

३. शासन पत्र, गृह विभाग क्रमांक ईएसटी-१४७४/आय-३, दिनांक २१ मे १९७४ अन्वये राज्य उत्पादन शुल्क विभागातील निरीक्षक दर्जाच्या अधिकाऱ्यांना त्यांनी उघडकीस आणलेल्या दारूबंदी कायदांतर्गत गुन्हांचा तपास करून असे गुन्हे स्वतंत्रपणे न्यायालयात दाखल करण्याचे अधिकार देण्यात आलेले आहेत. तदनंतर शासन अधिसूचना गृह विभाग क्रमांक बीपीए१०८८/१७९४/पीआरओ-३, दिनांक १६ जानेवारी १९९१ व शुद्धीपत्रक दिनांक २६ एप्रिल १९९१ अन्वये दुय्यम निरीक्षक दर्जाच्या अधिकाऱ्यांनासुद्धा गुन्हा नोंद करण्याचे व तपास करण्याचे अधिकार प्रदान करण्यात आलेले आहेत.

आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क हे भारतीय प्रशासन सेवेतील सचिव दर्जाचे अधिकारी या विभागाचे प्रमुख आहेत. या विभागातील दिवसेंदिवस वाढणारा कामाचा व्याप व उत्तरोत्तर उत्पादन शुल्कात होणारी वाढ व विभागाची महसूल वाढीची क्षमता लक्षात घेऊन हा विभाग अधिक कार्यक्षम करण्याच्या उद्देशाने शासनाने शासन निर्णय, गृह विभाग क्रमांक ईएसटी-१३८९/४०२(१)/पीआरओ-४, दिनांक २० सप्टेंबर १९८९ अन्वये सहआयुक्तांचे एक व्यपगत झालेले पद पुनर्जीवित करून भरण्यास मंजुरी दिली आहे. दारूबंदी (शिक्षण) संबंधीचे कार्य समाजकल्याण विभागाकडे वर्ग केल्यानंतर संचालक, दारूबंदी (शिक्षण) हे पद उत्पादन शुल्क विभागामध्ये ठेवण्यात व त्या पदाचे सहआयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क या पदात रूपांतर करण्यास शासनाने मंजुरी दिली आहे.

४. शासन निर्णय, वित्त विभाग, क्रमांक असंक-१००१/प्र. क्र. २९/२००१/वित्तीय सुधारणा, दिनांक १० सप्टेंबर २००१ अन्वये राज्यातील सर्व विभागांत अस्तित्वात असलेल्या पदांचा आढावा घेऊन अनिवार्य व अनावश्यक पदांची संख्या ठरविण्यासाठी उच्चस्तरीय सचिव समिती नियुक्त करण्यात आली होती. सदर समितीने राज्य उत्पादन शुल्क विभागाचा आढावा घेऊन शासनाने दिनांक १ जानेवारी २००३ अन्वये विभागाचा सुधारित आकृतीबंध मंजूर केला होता. तदनंतर वेळोवेळी झालेल्या सुधारणेनुसार झालेले बदल पुढीलप्रमाणे.—

(अ) विभागाच्या कामकाजाच्या पूर्ततेसाठी तथा अंमलबजावणीसाठी एक अपर आयुक्तांचे पद शासन निर्णय, क्रमांक ईएसटी-२००२/सीआर-९६/ईएक्ससी-४, दिनांक १ जानेवारी २००३ अन्वये निर्माण करण्यात आले आहे तसेच गृह विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक इएसटी-१७२५/प्र.क्र. १२२ (१)/राउशु-१, दिनांक ३१ जुलै २०२५ अन्वये राज्य उत्पादन शुल्क विभागाकरिता नवीन पदनिर्मितीबाबत शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आला असून त्यानुसार आयुक्त कार्यालयामध्ये अपर आयुक्तांचे १ पद निर्माण करण्यात आले आहे. सदर अपर आयुक्तांची पदे विभागातील सहआयुक्त पदावरील सेवाजेष्ठता व इतर पात्रता पूर्ण करणाऱ्या अधिकाऱ्यांच्या पदोन्नतीमधून भरण्यात येतात.

तसेच उपरोक्त शासन निर्णयान्वये सह आयुक्त (संगणकीकरण) यांचे १ पद निर्माण करण्यात आलेले आहे. त्यामुळे सद्यःस्थितीमध्ये विभागातील सह आयुक्त पदांची संख्या ४ झालेली आहे.

(ब) विभागाचा वाढता महसूल विचारात घेऊन राज्यातील विविध कोषागारात चलनाद्वारे जमा होणाऱ्या रकमेची पडताळणी वेळेवर करून खोट्या चलनाद्वारे होणारी फसवणूक टाळण्याच्या दृष्टिकोनातून सध्याच्या लेखा व कोषागारे विभागाच्या मुख्य लेखा अधिकाऱ्यांच्या पदावर सहायक संचालक या श्रेणीच्या अधिकाऱ्याऐवजी सहसंचालक, लेखा व कोषागारे या अधिकाऱ्याची नेमणूक करण्यात आलेली होती. सदर पद सहसंचालक, लेखा व कोषागारे या अधिकाऱ्याच्या नियुक्तीने भरण्याचा निर्णय, दिनांक १ जानेवारी २००३ च्या शासन निर्णयाद्वारे घेण्यात आलेला होता. तथापि, गृह विभाग शासन निर्णय क्रमांक इएसटी-१६१६/प्र.क्र. २००/राउशु-१, दिनांक २ सप्टेंबर २०२१ नुसार आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई व त्यांच्या अधीनस्त असलेल्या क्षेत्रीय कार्यालयातील पदांच्या सुधारित आकृतीबंधास देण्यात आलेल्या मान्यतेनुसार, राज्य उत्पादन शुल्क विभागांतर्गत गट-अ संवर्गातील सहसंचालक, (लेखा व कोषागारे) हे पद रद्द करण्यात आले असून त्याऐवजी, मुख्य लेखाधिकारी, (उपसंचालक, लेखा व कोषागार संवर्ग) हे पद नव्याने निर्माण करण्यात आले आहे.

(क) आयुक्त, जिल्हा स्तरावरील राज्य उत्पादन शुल्क विभागाचे अधिकारी यांचे दरम्यान विभागीय पातळीवर पर्यवेक्षणाच्या दृष्टीने आवश्यक असलेली कोणतीही यंत्रणा नसल्यामुळे तसेच जिल्हा पातळीवरील कार्यालयावर पर्यवेक्षण व प्रशासकीय प्रभावी नियंत्रण असण्याच्या दृष्टीने शासनाने शा. नि. वि. क्र. ईएसटी-२३८९/४०१/पीआरओ-४, दिनांक ७ सप्टेंबर १९८९ अन्वये राज्यातील चार विभागीय मुख्यालयांच्या ठिकाणी चार विभागीय कार्यालये उघडण्यास मंजुरी दिली असून शासनाने उपरोल्लिखित दिनांक १ जानेवारी २००३ च्या शासन निर्णयाद्वारे कोल्हापूर व नाशिक येथे विभागीय उपआयुक्तांची दोन नवीन कार्यालये स्थापण्यास मंजुरी दिली आहे व सदरची विभागीय कार्यालये कार्यरतही झालेली आहेत.

तसेच शासन निर्णय क्र. बीजीटी-१०२१/प्र.क्र. ९६/राउशु-१, दिनांक ५ जानेवारी २०२२ अन्वये राज्य उत्पादन शुल्क विभागातील नागपूर व छत्रपती संभाजीनगर या विभागाचे विभाजन करून अमरावती व नांदेड हे प्रादेशिक विभाग नव्याने निर्माण करण्यास मान्यता दिलेली आहे. तसेच गृह विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक इएसटी-१७२५/प्र.क्र. १२२ (१)/राउशु-१, दिनांक ३१ जुलै २०२५ अन्वये विभागीय उप आयुक्त, ठाणे यांच्या कार्यक्षेत्राचे विभाजन करून विभागीय उप आयुक्त, बृहन्मुंबई हे नवीन कार्यालय निर्माण करण्यात आले आहे. त्यानुसार विभागीय कार्यालये व कार्यक्षेत्राची रचना खालीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	मुख्यालय	कार्यक्षेत्र
१	२	३
१	बृहन्मुंबई, मुंबई शहर ..	मुंबई शहर, मुंबई उपनगर-१, मुंबई उपनगर-२
२	ठाणे ..	ठाणे-१, पालघर, रायगड, ठाणे-२
३	पुणे ..	पुणे, सोलापूर, अहिल्यानगर-१, पुणे-२, अहिल्यानगर-२
४	कोल्हापूर ..	कोल्हापूर, सांगली, सातारा, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग
५	छत्रपती संभाजीनगर ..	छत्रपती संभाजीनगर, जालना, धाराशिव, बीड
६	नाशिक ..	नाशिक-१, धुळे, नंदुरबार, जळगाव, नाशिक-२
७	नागपूर ..	नागपूर-१, गोंदिया, भंडारा, चंद्रपूर, गडचिरोली, वर्धा, नागपूर-२
८	अमरावती ..	अमरावती, यवतमाळ, अकोला, वाशिम, बुलढाणा
९	नांदेड ..	नांदेड, लातूर, परभणी, हिंगोली

(ड) उपरोक्त नऊ विभागीय उपआयुक्तांच्या पदांखेरीज मुख्यालयात वरिष्ठ श्रेणी उपआयुक्तांची दोन पदे कार्यरत आहेत. त्याचप्रमाणे कनिष्ठ श्रेणी उप आयुक्तांची २ पदे कार्यरत आहेत. तसेच गृह विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक इएसटी-१७२५/प्र.क्र. १२२ (१)/राउशु-१, दिनांक ३१ जुलै २०२५ अन्वये राज्य उत्पादन शुल्क प्रशिक्षण अकादमी/केंद्र याकरिता एक वरिष्ठ श्रेणी उप आयुक्तांचे पद मंजूर करण्यात आले आहे.

(इ) गुन्हे अन्वेषणाच्या कामात पोलीस विभाग व राज्य उत्पादन शुल्क विभागात समन्वय साधण्याच्या दृष्टिकोनातून संचालक (अंमलबजावणी व दक्षता) या पदाची निर्मिती करण्यात आली असून सदर पद पोलीस विभागातील जिल्हा पोलीस अधीक्षक दर्जाच्या अधिकाऱ्याच्या पदनियुक्ती किंवा विभागातील उपआयुक्त (वरिष्ठ श्रेणी) संवर्गातून भरण्याच्या तरतुदी आहेत. संचालक (अंमलबजावणी व दक्षता) यांच्यावर राज्यातील भरारी पथकांमार्फत व अन्य कार्यकारी अधिकाऱ्यांमार्फत केल्या जाणाऱ्या गुन्हे अन्वेषणाच्या कामावर नियंत्रण ठेवण्याची जबाबदारी सोपविली आहे.

महाराष्ट्र दारूबंदी अधिनियम, १९४९ च्या अंमलबजावणीचे काम प्रभावीपणे करता यावे. तसेच या व इतर अन्य बाबी समवेत मद्यार्क निर्मिती, वापर व व्यापार यासाठी दिलेल्या अनुज्ञप्तीधारकांनी केलेल्या गैरप्रकाराबाबतची चौकशी करणे, भरारी पथकाच्या कामकाजावर देखरेख ठेवणे व हातभट्ट्यांना आळा घालणे, पोलीस व राज्य उत्पादन शुल्क विभागातील अधिकारी यांच्यामध्ये समन्वय साधणे याकरिता शासन निर्णय गृह विभाग क्रमांक पीईओ/०१८०/३/(२६०)-पीआरओ-४, दिनांक २० ऑगस्ट १९८० अन्वये उपआयुक्त, दारूबंदी आणि उत्पादन शुल्क (दक्षता), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई या नावाने नव्याने पद निर्माण करण्यात आले. सदरचे पद अधीक्षक, दारूबंदी व उत्पादन शुल्क, वर्ग-१ या दर्जाचे करण्यात आले. तदनंतर शासन निर्णय क्रमांक इएसटी-३३८९/४०२(१)/पीआरओ-४, दिनांक २० सप्टेंबर १९८९ अन्वये संचालक (दक्षता) या पदाचे नाव बदलून व त्याच्या श्रेणीमध्ये वाढ करून संचालक (अंमलबजावणी व दक्षता) असे करण्यात आले आणि अंमलबजावणी व दक्षता ही दोन्ही कामे त्यांच्या मार्गदर्शनाखाली करण्याचे निश्चित करण्यात आले. सदर पद पोलीस अधीक्षक श्रेणीतील अधिकारी प्रतिनियुक्तीवर घेऊन भरण्यात यावे असा निर्णय घेण्यात आला. तदनंतर शासन अधिसूचना क्रमांक इएसटी-३३९६/६०/ईएक्ससी-४, दिनांक ५ एप्रिल २००२ अन्वये सदर पद उपआयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क (वरिष्ठ श्रेणी) किंवा भारतीय पोलीस सेवेतील पोलीस अधीक्षक / पोलीस उपआयुक्त श्रेणीमधून प्रतिनियुक्तीद्वारे बदलीने भरण्यात येईल अशी यापूर्वी नियमात तरतूद करण्यात आलेली होती. आयुक्तालय स्तरावर संचालक (अंमलबजावणी व दक्षता) हे पद कार्यरत असून ते राज्यातील अवैध मद्य निर्मिती/वाहतूक/विक्री इत्यादींवर प्रभावीपणे नियंत्रण ठेवण्याचे काम करित असतात. त्यानुषंगाने प्रादेशिक विभागीय स्तरावरील तसेच जिल्हास्तरावरील अधिकाऱ्यांवर नियंत्रण व देखरेख ठेवण्याच्या दृष्टीने सदर राज्यस्तरीय पद वरिष्ठ दर्जाचे असणे हे शासन महसूलच्या व प्रशासकीयदृष्ट्या गरजेचे आहे. परंतु सद्यःस्थितीमध्ये गृह विभाग, शासन आदेश क्रमांक इएसटी-२७२१/प्र.क्र. १६७/राउशु-१, दिनांक १३ मार्च २०२४ अन्वये, उपआयुक्त दर्जाचे संचालक (अंमलबजावणी व दक्षता) हे पद रद्द करून सहआयुक्त (अंमलबजावणी व दक्षता) हे नवीन पद निर्माण करण्यात आले आहे. त्यानुसार सदर संवर्गात सहआयुक्त, (प्रशासन), सहआयुक्त (मळी व मद्यार्क) तसेच सहआयुक्त (अंमलबजावणी व दक्षता) व सहआयुक्त (संगणकीकरण) अशी एकूण चार पदे राहतील.

(ई) नंदुरबार, वाशिम, हिंगोली व गोंदिया या ४ नवनिर्मित जिल्ह्यांसाठी अधीक्षकांच्या कार्यालयाची स्थापना करण्यास उपरोक्त शासन निर्णयाद्वारे मान्यता दिली आहे. तसेच शासन निर्णय, क्रमांक इएसटी-१७२५/प्र.क्र. १२२ (१)/राउशु-१, दिनांक ३१ जुलै २०२५ अधीक्षक, रा.उ.शु., पुणे-२, अधीक्षक, रा.उ.शु., ठाणे-२, अधीक्षक, रा.उ.शु., मुंबई उपनगर-२, अधीक्षक, रा.उ.शु., नागपूर-२, अधीक्षक, रा.उ.शु., नाशिक-२, अधीक्षक, रा.उ.शु., अहिल्यानगर-२, या नवनिर्मित एकूण ६ अधीक्षकांच्या कार्यालयाची स्थापना करण्यात आली आहे.

(फ) यापूर्वी राज्यातील जिल्ह्यांची अनुज्ञप्त्यांच्या संख्येआधारे “अ”, “ब”, “क” व “ड” गटात विभागणी करण्यात आली असून १,००० पेक्षा अधिक प्रदान अनुज्ञप्त्या असलेल्या ४ जिल्ह्यांचा अंतर्भाव “अ” श्रेणीत करण्यात आला आहे, ४०० ते १००० प्रधान अनुज्ञप्त्या असलेल्या जिल्ह्यांचा अंतर्भाव “ब” श्रेणीच्या जिल्ह्यात, ४०० पर्यंत अनुज्ञप्त्या असलेल्या जिल्ह्यांचा अंतर्भाव “क” गटात आणि एकही प्रधान अनुज्ञप्ती नसलेल्या वर्धा व गडचिरोली या दोन जिल्ह्यांचा अंतर्भाव “ड” गटात करण्यात आला होता.

(ग) यापूर्वी “अ” व “ब” श्रेणीतील जिल्ह्यांसाठी १२५ प्रदान अनुज्ञप्त्यांकरिता निरीक्षकांचा एक गट तर “क” श्रेणीतील जिल्ह्यांसाठी १०० मुख्य अनुज्ञप्त्यांसाठी निरीक्षकांचा एक गट अशी पुनर्रचना करण्यास शासनाने मान्यता दिली होती. निरीक्षकांच्या एका गटात १ निरीक्षक, २ दुय्यम निरीक्षक व १ सहायक दुय्यम निरीक्षक (रायटर), ३ जवान व १ जवान-नि-वाहनचालक अशा ८ कर्मचाऱ्यांचा १ घटक मंजूर करण्यात आला होता.

(म) सद्यःस्थितीमध्ये गृह विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक इएसटी-१६१६/प्र.क्र. २००/राउशु-१, दिनांक १८ जून २०२४ अन्वये राज्य उत्पादन शुल्क विभागाच्या मंजूर आकृतीबंधानुसार विभागाची सुधारित पुनर्रचना करण्यात आली असून त्यामध्ये परभणी, हिंगोली, वाशिम, वर्धा व गडचिरोली इत्यादी जिल्हे वगळता उर्वरित सर्व जिल्हा अधीक्षक कार्यालय, विभागीय उपआयुक्त कार्यालय तसेच सहआयुक्त (अंमलबजावणी व दक्षता) यांच्या अधिनस्त राज्यस्तरीय भरारी पथक यांना आवश्यकतेनुसार उप अधीक्षकांची पदे मंजूर करण्यात आली आहेत. तथपि, शासन निर्णय, क्रमांक इएसटी-१७२५/प्र.क्र. १२२ (१)/राउशु-१, दिनांक ३१ जुलै २०२५ अन्वये परभणी, हिंगोली, वाशिम, वर्धा, गडचिरोली, अधीक्षक-२, नाशिक अधीक्षक-२, अहिल्यानगर, विभागीय उप आयुक्त बृहन्मुंबई, मदत कक्ष (Help Desk) एकात्मिक सूचना व नियंत्रण केंद्र (ICCC), या ठिकाणी प्रत्येकी १ व राज्य उत्पादन शुल्क प्रशिक्षण अकादमी/केंद्र या ठिकाणी २ अशी एकूण १२ उप अधीक्षकांची पदे नव्याने मंजूर करण्यात आली आहेत.

(भ) परराज्यातून होणाऱ्या मद्य तस्करीचे व त्यामुळे होणाऱ्या महसूल गळतीचे परिणाम विचारात घेऊन आज रोजी राज्यात विभागाचे एकूण २७ तपासणी नाके मंजूर आहेत. गृह विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक इएसटी-१६१६/प्र.क्र. २००/राउशु-१, दिनांक १८ जून २०२४ अन्वये, यापूर्वी मंजूर असलेले २५ व नवीन २ असे एकूण २७ सीमा तपासणी नाक्यांचे असे वर्गीकरण करून बळकटीकरण करण्यास मान्यता देण्यात आली असून त्याकरिता अतिसंवेदनशील तपासणी नाक्यावर ०१ निरीक्षक, ०२ दुय्यम निरीक्षक, ०४ जवान व ०१ जवान नि-वाहनचालक तर संवेदनशील तपासणी नाक्यावर ०२ दुय्यम निरीक्षक, ०३ जवान व ०१ जवान नि-वाहनचालक अशी सुधारित पुनर्रचनेनुसार पदे मंजूर करण्यात आली होती. तथापि, शासन निर्णय, क्रमांक इएसटी-१७२५/प्र.क्र. १२२ (१)/राउशु-१, दिनांक ३१ जुलै २०२५ अन्वये एकूण २५ तपासणी नाक्यांपैकी १५ संवेदनशील तपासणी नाक्यांवर निरीक्षकांचे प्रत्येकी १ पद अशी एकूण १५ पदे नव्याने मंजूर करण्यात आली आहेत. तसेच उपरोक्त २५ तपासणी नाक्यांव्यतिरिक्त सीमा तपासणी नाका-किरणपाणी, जिल्हा सिंधुदुर्ग व खंबाळे-मालतलासरी, जिल्हा पालघर असे २ सीमा तपासणी नाके नव्याने निर्माण करण्यात आले आहेत. सदर नवनिर्मित तपासणी नाक्यावर प्रत्येकी ०१ निरीक्षक, ०२ दुय्यम निरीक्षक, ०४ जवान व ०१ जवान-नि-वाहनचालक अशी पदे मंजूर करण्यात आली आहेत.

राज्य उत्पादन शुल्क विभागाचे सध्या कार्यरत असलेले सीमा तपासणी नाके

अ. क्र.	तपासणी नाका	तालुका	जिल्हा
१	आच्छाड (दापचारी)	डहाणू	पालघर
२	मंद्रूप (निदिनी)	दक्षिण सोलापूर	सोलापूर
३	मारवाडे	मंगळवेढा	सोलापूर
४	बोरगाव (संजयनगर)	सुरगाणा	नाशिक
५	पेठ	पेठ	नाशिक
६	नवापूर (बेडकीपाड)	नवापूर	नंदुरबार
७	अक्कलकुवा	अक्कलकुवा	नंदुरबार
८	खेडदिगर	शहादा	नंदुरबार
९	हाडाखेड	शिरपूर	धुळे
१०	चोरवड (रावेर)	रावेर	जळगाव
११	पुर्नाड (मुक्ताईनगर)	मुक्ताईनगर	जळगाव
१२	कागल	कागल	कोल्हापूर
१३	चंदगड (शिनोली खुर्द)	चंदगड	कोल्हापूर
१४	इन्सुली (बांदा)	सावंतवाडी	सिंधुदुर्ग
१५	बिलोली (कार्लाखुर्द)	बिलोली	नांदेड
१६	देगलूर (पिंपळगाव)	देगलूर	नांदेड

राज्य उत्पादन शुल्क विभागाचे सध्या कार्यरत असलेले सीमा तपासणी नाके-चालू

अ. क्र.	तपासणी नाका	तालुका	जिल्हा
१७	उमरगा (धाकटीवाडी)	उमरगा	धाराशिव
१८	मानेगाव (कंद्री, देवरी)	रामटेक	नागपूर
१९	सावनेर (खुर्सापार)	सावनेर	नागपूर
२०	केळवद	सावनेर	नागपूर
२१	देवरी (शिरपूर)	देवराई	गोंदिया
२२	राजुरा (लक्कडकोट)	राजुरा	चंद्रपूर
२३	खरपी (कारंजा)	चांदुरबाजार	अमरावती
२४	वरुड (रावळा)	वरुड	अमरावती
२५	पिंपळकुटी	पांढरकवडा	यवतमाळ
२६	किरणपाणी/सातार्डा	सावंतवाडी	सिंधुदुर्ग
२७	खंबाळे-मालराजासरी	जव्हार	पालघर

५. "गृह विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक इएसटी-१६१६/प्र.क्र. २००/राउशु-१, दिनांक १८ जून २०२४ अन्वये राज्य उत्पादन शुल्क विभागाच्या मंजूर आकृतीबंधानुसार विभागाची सुधारित पुनर्रचना करण्यात आली असून त्यानुसार राज्यात पूर्वी अस्तित्वात असलेल्या एकूण ४७ भरारी पथकांची पुनर्रचना करून एकूण ५६ भरारी पथक अस्तित्वात होती. तथापि, गृह विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक इएसटी-१७२५/प्र.क्र. १२२ (१)/राउशु-१, दिनांक ३१ जुलै २०२५ अन्वये विभागीय उप आयुक्त, बृहन्मुंबई हे नवीन कार्यालय निर्माण करण्यात आले आहे. त्यांच्या अधिनस्त १ विभागीय भरारी पथक मंजूर करण्यात आले आहे. त्यामुळे सद्यस्थितीमध्ये एकूण ५७ भरारी पथक अस्तित्वात आहेत.

“शासन निर्णय क्रमांक ईएसटी-१७१४/प्र.क्र-५०/राउशु-१, दिनांक ३० जून २०१६ अन्वये अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, ठाणे यांच्या आस्थापनेवरील कार्यकारी / अकार्यकारी पदे अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, पालघर यांच्या आस्थापनेवर वर्ग करण्यास मंजुरी देण्यात येत असल्याचे कळविले आहे. तसेच भरारी पथक क्रमांक २ ठाणे हे अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, पालघर यांच्या नियंत्रणाखाली ‘जिल्हा भरारी पथक पालघर’ या नावाने कार्यरत राहिल व त्याचे मुख्यालय पालघर राहिल असे नमूद केले आहे. त्यामुळे ठाणे जिल्ह्यात कार्यरत असलेले भरारी पथक क्रमांक १ यांचे कार्यक्षेत्र संपूर्ण ठाणे जिल्हा तर भरारी पथक क्रमांक २, ठाणे यांचे नाव ‘जिल्हा भरारी पथक, पालघर’ असे झाल्याने व त्यांचे मुख्यालय पालघर करण्यात आलेले असल्यामुळे आयुक्तांनी कार्यक्षेत्र पुनर्वाटप आदेश क्रमांक ईएसटी-११२०१८/का. क्षेत्र पुनर्रचना/१९०१४/बारा-२ (क), दिनांक ६ सप्टेंबर २०१८ अन्वये भरारी पथक ठाणे क्रमांक २ यांचे कार्यक्षेत्र संपूर्ण पालघर जिल्हा असल्याचे आदेश पारित करण्यात आलेले आहेत.” गृह विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक इएसटी-१६१६/प्र.क्र. २००/राउशु-१, दिनांक १८ जून २०२४ अन्वये महाराष्ट्र भरारी पथकात ०१ उपअधीक्षक, ०२ निरीक्षक, ११ दुय्यम निरीक्षक (पैकी ०३ दुय्यम निरीक्षक आयुक्तालयातील नियंत्रण कक्षासाठी), ०३ सहायक दुय्यम निरीक्षक, ३० जवान व ०२ जवान नि-वाहनचालक अशी पदे मंजूर करण्यात आली आहेत. त्यामध्ये गृह विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक इएसटी-१७२५/प्र.क्र. १२२ (१)/राउशु-१, दिनांक ३१ जुलै २०२५ अन्वये ०१ सहायक दुय्यम निरीक्षक, ०२ जवान व ०३ जवान-नि-वाहनचालक अशी पदे नव्याने मंजूर करण्यात आली आहेत.

आयुक्तांच्या देखरेखीखाली व सहआयुक्त (अंमलबजावणी व दक्षता) यांच्या प्रत्यक्ष नियंत्रणाखाली पूर्ण राज्याचे कार्यक्षेत्र असलेले महाराष्ट्र भरारी पथक कार्यरत आहे. गंभीर प्रकार जेथे दृष्टिपथास येतील अशा ठिकाणी बऱ्याच वेळा या भरारी पथकास त्वरित चौकशीसाठी पाठविण्यात येते. तसेच अंमली पदार्थांचा व्यापार करणाऱ्यांविरुद्ध त्वरित कारवाई करण्यासाठी या भरारी पथकाचा उपयोग करण्यात येतो. शासन गृह विभाग यांचे आदेश क्रमांक ईएसटी-१७१४/प्र.क्र. ५०/राउशु-१, दिनांक २० नोव्हेंबर २०१५ च्या शासन आदेशानुसार अधीक्षक पालघर कार्यालय अधीक्षक, लघुलेखक (निम्नश्रेणी), लेखापाल व जवान नि-वाहनचालक यांचे प्रत्येकी एक पद मंजूर करण्यात आले आहे.

सन २००३ नंतर शासनाने सन २०१७ मध्ये सर्व विभागाच्या पदांचा आढावा घेण्यासाठी शासन निर्णय जारी केला होता. त्या शासन निर्णयाच्या अनुषंगाने राज्य उत्पादन शुल्क विभागाच्या पदांचा आढावा घेऊन शासन निर्णय क्रमांक ईएसटी-१६१६/प्र.क्र. २००/राउशु-१, दिनांक २ सप्टेंबर २०२१ अन्वये सुधारित आकृतीबंध निश्चित करण्यात आला आहे. या विभागाकरिता शासनाच्या उच्चस्तरीय समितीने ३१ संवर्गामधील ३८०० पदांच्या सुधारित आकृतीबंधास मान्यता देण्यात आली आहे. तदनंतर गृह विभाग शासन निर्णय क्रमांक बीजीटी-१०२१/प्र. क्र. ९६/राउशु-१, दिनांक ५ जानेवारी २०२२ नुसार, राज्य उत्पादन शुल्क विभागातील नागपूर व छत्रपती संभाजीनगर या प्रादेशिक विभागाचे विभाजन करून अनुक्रमे अमरावती व नांदेड असे दोन नवीन प्रादेशिक विभाग निर्माण करण्यास व त्यासाठी विविध संवर्गातील ४२ पदे नव्याने निर्माण करण्यास शासन मान्यता देण्यात आली आहे. सन २००३ नंतर अबकारी अनुज्ञप्तीच्या संख्येमध्ये झालेली वाढ, गुन्हांचे बदलते स्वरूप व झालेली वाढ, लोकसंख्यावाढ आणि त्याप्रमाणात क्षेत्रीय कार्यकारी घटकांकडील नियंत्रणाची जबाबदारी असलेले भौगोलिक कार्यक्षेत्र व अबकारी अनुज्ञप्ती संख्या यामधील असलेली असमानता दूर करण्याची गरज, तसेच माहिती अधिकार कायदा, सेवा हमी कायदा, आपले सरकार तक्रार निवारण इत्यादीमुळे नागरिकांना आवश्यक माहिती/सेवा विहित वेळेत उपलब्ध करून देण्याकरिता कार्यकारी घटकांकडील कामकाज आणि जबाबदारी यामध्ये वाढलेला कार्यभार लक्षात घेता विभागाच्या मंजूर आकृतीबंधाची सुधारित पुनर्रचना करून क्षेत्रीय कार्यकारी घटक, भरारी पथके व सीमा तपासणी नाके या कार्यकारी अंमलबजावणी घटकांच्या संख्येत वाढ करून बळकटीकरण करणे गरजेचे होते. तसचे अकार्यकारी पदांच्या संदर्भात राज्यात नव्याने मंजूर घटकावरच्या पर्यवेक्षीय पदाची संरचना व सन २००३ पूर्वीच्या मंजूर घटकांसाठी निश्चित केलेल्या पदांची पर्यवेक्षीय संरचना यामध्ये एकसूत्रता आणणे, नियंत्रणाच्या उपलब्ध आधुनिक साधनांचा विचार करता घटकनिहाय/अनुज्ञप्ती प्रकारनिहाय अकार्यकारी पर्यवेक्षीय पदांची संरचना एकसमान निश्चित करणे गरजेचे होते. त्याअनुषंगाने पर्यवेक्षीय घटकांना नवीन निकष निश्चित करून त्याआधारे अकार्यकारी पदे निश्चित करणे तसेच कार्यकारी अंमलबजावणी घटकांचे बळकटीकरण करण्यासाठी सुधारित पुनर्रचना करून कार्यकारी पदे निश्चित करणे याकरिता सद्यःस्थितीमध्ये गृह विभाग, शासन निर्णय क्रमांक ईएसटी १६१६/प्र. क्र. २००/राउशु-१, दिनांक १८ जून २०२४ अन्वये, शासन निर्णय, दिनांक २ सप्टेंबर २०२१ नुसार मंजूर विविध संवर्गातील ३८०० पदे व शासन निर्णय, दिनांक ५ जानेवारी २०२२ नुसार मंजूर विविध संवर्गातील ४२ पदे अशा एकूण ३८४२ विविध संवर्गातील पदांची राज्य उत्पादन शुल्क विभागाच्या मंजूर आकृतीबंधानुसार सुधारित पुनर्रचना करण्यात आली आहे. तदनंतर गृह विभाग, शासन निर्णय, क्रमांक ईएसटी-१७२५/प्र.क्र. १२२ (१)/राउशु-१, दिनांक ३१ जुलै २०२५ अन्वये राज्य उत्पादन शुल्क विभागाकरिता नवीन पदनिर्मितीबाबत शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आला असून त्यानुसार एकूण १२३२ नवीन पदांच्या निर्मितीस मंजूरी दिलेली आहे. त्यामध्ये शासन खर्चाची ६०९ पदे, पर्यवेक्षीय ४७९ पदे व बाह्ययंत्रणेद्वारे सेवा घ्यावयाची १४४ पदे असे समावेश आहे. त्यानुसार सद्यःस्थितीमध्ये विभागातील एकूण मंजूर पदसंख्या ५०७४ इतकी झालेली आहे.

एकूण शासन खर्चाचे पदे	एकूण पर्यवेक्षीय पदे	एकूण बाह्ययंत्रणेद्वारे भरावयाचे पदे	एकूण मंजूर पदे
३८१२	१११४	१४८	५०७४

(अ) कार्यक्षेत्रीय कार्यकारी घटकांचा आकृतीबंध हा प्रामुख्याने प्रधान अबकारी अनुज्ञप्ती संख्येनुसार ठरवणे योग्य असल्याने जिल्ह्यांची वर्गवारी ही त्या जिल्ह्यांत कार्यरत असलेल्या अबकारी अनुज्ञप्तींच्या संख्येनुसार खालीलप्रमाणे करण्यात आली आहे. (प्रधान अनुज्ञप्ती-मायक्रोब्रुव्हरी, वार्डनरी (बीआरएल), एफएल-१, एफएल-२, एफएल-३, सीएल-२, सीएल-३, ई, ई-२, एफएल- ४ व प्रत्येकी ३ टी. डी. १ व एफएल/बीआर-२ अनुज्ञप्त्यांसाठी एक अनुज्ञप्ती).

१. "A" वर्ग जिल्हे-२००० पेक्षा जास्त प्रधान अबकारी अनुज्ञप्ती असलेले जिल्हे-मुंबई उपनगर, ठाणे व पुणे.

२. "B" वर्ग जिल्हे-१००० ते २००० प्रधान अबकारी अनुज्ञप्ती असलेले जिल्हे-अहिल्यानगर, नाशिक, कोल्हापूर व नागपूर.

३. "C" वर्ग जिल्हे-५०० ते १००० पेक्षा कमी प्रधान अबकारी अनुज्ञप्ती असलेले जिल्हे-मुंबई शहर, पालघर, रायगड, सोलापूर, जळगाव, सातारा, सांगली, छत्रपती संभाजीनगर, धाराशिव, बीड, नांदेड, लातूर, अमरावती, यवतमाळ व चंद्रपूर.

४. "D" वर्ग जिल्हे-५०० पेक्षा कमी प्रधान अबकारी अनुज्ञापती असलेले जिल्हे-धुळे, नंदुरबार रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग, जालना, परभणी, हिंगोली, अकोला, वाशिम, बुलडाणा, भंडारा व गोंदीया.

५. "E" वर्ग जिल्हे-कोरडे जिल्हे-वर्धा व गडचिरोली.

(ब) राज्य उत्पादन शुल्क विभागाच्या मंजूर आकृतीबंधानुसार करण्यात आलेल्या सुधारित पुनर्रचनेनुसार राज्यातील क्षेत्रीय कार्यकारी घटकास ०१ निरीक्षक, ०३ दुय्यम निरीक्षक, ०१ सहाय्यक दुय्यम निरीक्षक ०४ जवान व ०१ जवान-निवाहनचालक (एकूण १०) अशी पदे मंजूर करण्यात आली आहेत.

(क) राज्य उत्पादन शुल्क विभागाच्या मंजूर आकृतीबंधानुसार करण्यात आलेल्या सुधारित पुनर्रचनेनुसार, राज्यातील जिल्हा भरारी पथकास ०१ निरीक्षक, ०२ दुय्यम निरीक्षक, ०१ सहाय्यक दुय्यम निरीक्षक, ०५ जवान व ०१ जवान निवाहनचालक (एकूण १०) अशी पदे मंजूर करण्यात आली आहेत.

(ड) राज्य उत्पादन शुल्क विभागाच्या मंजूर आकृतीबंधानुसार करण्यात आलेल्या सुधारित पुनर्रचनेनुसार राज्यातील विभागीय भरारी पथकास ०१ निरीक्षक, ०३ दुय्यम निरीक्षक, ०१ सहाय्यक दुय्यम निरीक्षक, ०५ जवान व ०१ जवान-निवाहनचालक (एकूण ११) अशी पदे मंजूर करण्यात आली आहेत.

शासन निर्णय, क्रमांक इएसटी-१७२५/प्र.क्र. १२२ (१)/राउशु-१, दिनांक ३१ जुलै २०२५ अन्वये राज्य उत्पादन शुल्क विभागाच्या अधिनस्त विविध २४ संवर्गात एकूण १२३२ नवीन पदांच्यानिर्मितीस मंजुरी देण्यात आली आहे. तसेच शासन निर्णय, गृह विभाग क्रमांक इएसटी-१७२५/प्र.क्र. १२२ (१)/राउशु-१, दिनांक ३१ जुलै २०२५ अन्वये राज्य उत्पादन शुल्क विभागाकरिता मंजूर करण्यात आलेल्या शासन खर्चाच्या पदांची कार्यालयनिहाय संरचना व नवीन निर्माण केलेल्या कार्यालयांचे कार्यक्षेत्र निश्चित करण्यात आले आहे. त्याचप्रमाणे गृह विभाग शासन निर्णय, क्रमांक इएसटी-१७२५/प्र.क्र. १२२ (३)/राउशु-१, दिनांक ३१ जुलै २०२५ अन्वये राज्य उत्पादन शुल्क विभागाकरिता निर्माण करण्यात आलेल्या पर्यवेक्षीय पदांचे कार्यक्षेत्र निश्चित करण्यात आले आहे.

उपरोक्त शासन निर्णयानुसार राज्य उत्पादन शुल्क विभागाचे संगणकीकरण, सीसीटीव्ही यंत्रणा/डिजिटल लॉक इत्यादी माध्यमातून मळी/मद्यार्क/मद्य निर्मिती/वाहतूक इत्यादी घटकाच्या व्यवहारावर नियंत्रण ठेवणे, याकरिता एकात्मिक सूचना व नियंत्रण केंद्र (ICCC) तसेच मळी/मद्य/मद्यार्क वितरण संगणकीय प्रणालीवर (SCM) प्रभावीपणे नियंत्रण ठेवणे व त्या यंत्रणेचे सक्षमीकरण करणे, अनुज्ञापतीधारकांचे, नागरिकांचे शंका/तक्रार निवारण करणे, याकरिता मदत कक्ष (HELP DESK) त्याचप्रमाणे राज्य उत्पादन शुल्क कार्यालयातील अधिकारी/कर्मचाऱ्यांना प्रशिक्षण व अनुषंगिक समन्वयासाठी राज्य उत्पादन शुल्क प्रशिक्षण अकादमी/केंद्र यांची स्थापना करण्यात आली आहे.

राज्य उत्पादन शुल्क विभागातील पदांच्या आढाव्यानुसार सुधारित शासन निर्णय, क्रमांक इएसटी-१६१६/प्र.क्र. २००/राउशु-१, दिनांक १८ जून २०२४ आकृतीबंधानुसार सुधारित पुनर्रचना इएसटी-१७२५/प्र.क्र. १२२ (१)/राउशु-१, दिनांक ३१ जुलै २०२५ नुसार नव्याने निर्माण पदे खालीलप्रमाणे

अ. क्र.	पदनाम	सुधारित नियमित	आकृतिबंधानुसार बाह्ययंत्रणा	मंजूर पदे एकूण
१	२	४	५	५
१	आयुक्त	१	०	१
२	अपर आयुक्त	२	०	२
३	सह. आयुक्त	४	०	४
४	मुख्य लेखा अधिकारी	१	०	१
५	उपआयुक्त (वरिष्ठ श्रेणी)	१२	०	१२
६	वरिष्ठ आस्थापना अधिकारी	१	०	१

अ. क्र.	पदनाम	सुधारित नियमित	आकृतिबंधानुसार बाह्ययंत्रणा	मंजूर पदे एकूण
१	२	४	५	५
७	अधीक्षक	४४	०	४४
८	उप आयुक्त (कनिष्ठ श्रेणी)	२	०	२
९	उप-संचालक (सांख्यिकी व संगणक)	१	०	१
१०	सहाय्यक आयुक्त	१३	०	१३
११	लेखाधिकारी	११	०	११
१२	उपअधीक्षक	६०	०	६०
१३	निरीक्षक	२७६	०	२७६
१४	दुय्यम निरीक्षक	१११३	०	१११३
१५	सहाय्यक दुय्यम निरीक्षक	५४९	०	५४९
१६	जवान	१७८२	०	१७८२
१७	जवान-नि-वाहनचालक	३८३	०	३८३
१८	प्रमुख लेखापाल (स.ले.अ.)	१२	०	१२
१९	उपलेखापाल	१२	०	१२
२०	कार्यालय अधीक्षक	६६	०	६६
२१	टिपणी सहाय्यक/वरिष्ठ लिपिक	९०	१८	१०८
२२	लेखापाल	२३	१९	४२
२३	लिपिक-टंकलेखक	२७६	६४	३४०
२४	लघुलेखक (उच्चश्रेणी)	३	१	४
२५	लघुलेखक (निम्नश्रेणी)	१६	८	२४
२६	लघु टंकलेखक	३८	१	३९
२७	संशोधन सहाय्यक (संगणक)	२	०	२
२८	दप्तरबंद	३	०	३
२९	पट्टा नाईक	८	१	९
३०	आवेष्टक	२	०	२
३१	चपराशी	१२०	२७	१४७
३२	संगणकीय ज्ञान असणारे सल्लागार	०	९	९
एकूण		४९२६	१४८	५०७४

६. महाराष्ट्र राज्यात, राज्य उत्पादन शुल्क विभागाच्या कार्यकारी, सीमा तपासणी नाक्यावरील अधिकारी व भरारी पथकातील अधिकाऱ्यांनी उघडकीस आणलेल्या गुन्द्यांची संख्या, इत्यादींची माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

राज्य उत्पादन शुल्क, विभागाच्या कार्यकारी, सीमा तपासणी नाका व भरारी पथकांनी केलेल्या गुन्हा अन्वेषणाची माहिती

वर्ष (एप्रिल ते मार्च)	उघडकीस आणलेले गुन्हांची संख्या	पकडण्यात आलेले गुन्हेगार संख्या	जप्त केलेल्या मुद्देमालाची किंमत (रुपये लाखात)
१	२	३	४
२०१३-२०१४	४२२९१	२०३९५	५२३७.११
२०१४-२०१५	४२३२९	२१४६१	७२६७.८३
२०१५-२०१६	४२६५३	२०४४८	७६०३.०४
२०१६-२०१७	४४८९७	२३८०२	८१४४.०९
२०१७-२०१८	४५३३२	२६७६१	९०६२.९२
२०१८-२०१९	४४०८२	३०९६०	९४०४.४०
२०१९-२०२०	४६६४८	३३०५५	११५०७.६०
२०२०-२०२१	४५८७०	२९३६८	१०८९४.९
२०२१-२०२२	४७७४९	३५०३८	१४४४१.६६
२०२२-२०२३	५१८०१	४३६३५	१६५६०.००
२०२३-२०२४	५५९९०	५०३५९	१७४१४.००
२०२४-२०२५	६६७३६	६०६६७	१९९२८.४४
२०२५-२०२६	४१९९६	४२४५०	१२३०७.४२

(एप्रिल ते ऑक्टोबर २०२५ अखेरपर्यंत अंदाजित)

अवैध मद्यनिर्मिती, वाहतूक व विक्रीच्या धंद्यांची माहिती मिळावी व गुणात्मक गुन्हे उघडकीस यावेत म्हणून खबऱ्यांना व अधिकाऱ्यांना गुन्हा अन्वेषणकामी प्रोत्साहन मिळावे म्हणून नोंदविण्यात येणाऱ्या प्रकरणाच्या गुणवत्तेच्या आधारे बक्षीस देण्याकरिता शासन निर्णय क्रमांक बीजीटी-१०१६/प्र. क्र.-३९/राउशु-१, दिनांक ९ ऑक्टोबर २०१७ अन्वये निर्णय घेण्यात आलेला आहे. त्यामध्ये खबऱ्यांना जप्त केलेल्या मुद्देमालाच्या उत्पादन शुल्कावरील रकमेच्या ५ टक्केपर्यंत बक्षीस रक्कम दिली जाते. तर सहभागी असलेल्या अधिकारी व कर्मचाऱ्यांना गुन्हा नोंदविल्यानंतर उत्पादन शुल्कावरील रकमेच्या ७ टक्केपर्यंत व गुन्हाच्या निकालात आरोपींना दोषसिद्धी मिळाल्यानंतर उत्पादन शुल्कावरील रकमेच्या ७ टक्केपर्यंत रक्कम दिली जाते.

राज्यातील अवैध मद्याबाबतच्या धंद्यांची माहिती मिळावी म्हणून आयुक्त कार्यालयात नियंत्रण कक्ष स्थापन करण्यात आलेला आहे. जनतेला तक्रारी करण्यासाठी टोल फ्री क्रमांक १८०० ८३३ ३३३३ व व्हॉट्सअप क्रमांक ८४२२००११३३ उपलब्ध करून दिलेला आहे.

अवैध मद्यनिर्मिती, वाहतूक व विक्रीकर कारवाई करण्यासाठी शासकीय यंत्रणेला जनसहभागाची साथ मिळावी म्हणून महाराष्ट्र दारूबंदी कायदा, १९४९ मधील कलम १३४ मध्ये सुधारणा करण्यात येऊन महाराष्ट्र ग्रामरक्षक दल नियमावली, २०१७ तयार करण्यात आलेली आहे. शासन निर्णय क्रमांक एमआयएस ०३१७/प्र.क्र. १०४/राउशु-३, दिनांक १६ मे २०१७ अन्वये अवैध दारूस प्रतिबंध घालण्यासाठी मा. मंत्री महोदय, राज्य उत्पादन शुल्क यांच्या अध्यक्षतेखाली राज्यस्तरीय समिती गठित करण्यात आलेली आहे. सदर समिती अवैध दारू उत्पादन व विक्री संदर्भात पोलीस व राज्य

उत्पादन शुल्क विभागामार्फत करण्यात आलेल्या कार्यवाहीचा आढावा घेईल. ग्रामस्तरावर स्थापन करण्यात आलेल्या ग्रामरक्षक दलाच्या कामाचा आढावा घेईल. तसेच अवैध धंद्यावर परिणामकारक नियंत्रण ठेवण्यासाठी उपाययोजना सुचविणे व त्यानुसार कृती कार्यक्रम निश्चित करेल, जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली जिल्हास्तरीय समिती असेल त्यामध्ये जिल्ह्यांतर्गत अवैध मद्य उत्पादन व विक्रीबाबत दाखल गुन्ह्यांचा आढावा, महाराष्ट्र दारूबंदी कायदा, १९४९ मधील कलम ९३ व महाराष्ट्र पोलीस अधिनियमाच्या कलम ५५, ५६ व ५७ अन्वये केलेल्या कार्यवाहीचा आढावा, ग्रामरक्षक दलाचा आढावा इत्यादीबाबींचा आढावा घेईल.

शासन परिपत्रक गृह विभाग क्रमांक सीआरएम २०१७/प्र.क्र. ७१/पोल-१३, दिनांक १ मार्च २०१३ अन्वये अवैध दारू विक्री, निर्मिती व इतर संलग्न बाबींसंदर्भात करावयाच्या कार्यवाहीबाबत तसेच शासन परिपत्रक क्रमांक बीपीए ११७/प्र.क्र.२२/राउशु.-३, दिनांक १८ एप्रिल २०१७ अन्वये ग्रामरक्षक दल नियम २०१७ अनुसार अवैध मद्यविक्री, वाहतूक तसेच सार्वजनिक शांततेस बाधा आणणाऱ्या मद्यपीविरुद्ध करावयाच्या कार्यवाहीबाबत सविस्तर सूचना निर्गमित करण्यात आलेल्या आहेत.

अंतर्गत लेखापरीक्षण

७. विभागाच्या जिल्हा व तालुका पातळीवरील कार्यालयांची नियतकालीन (सर्वसाधारणपणे २ वर्षांतून एकदा) तपासणी रचना व कार्यपद्धतीच्या अनुषंगाने उपआयुक्त (वरिष्ठ श्रेणी) यांच्या मार्गदर्शनानुसार होते.

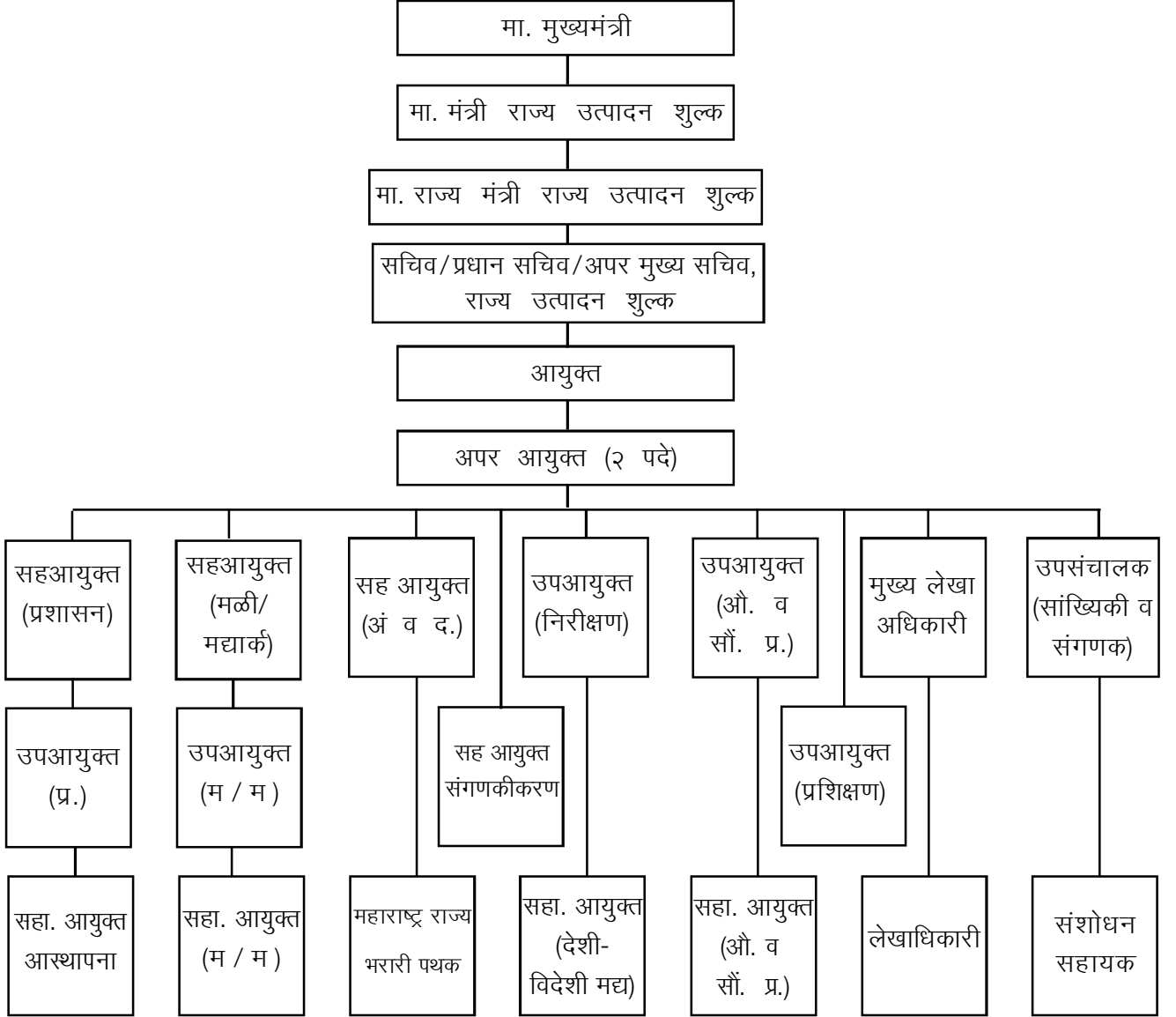
८. शासन आदेश क्रमांक ईएसटी-३३८९/२७५/पीआरओ-४, मंत्रालय, दिनांक १८ ऑगस्ट, १९८९ नुसार विभागाच्या अंतर्गत लेखापरीक्षणाकरिता प्रत्येक विभागासाठी एक लेखा अधिकारी, एक सहायक लेखा अधिकारी, एक उपलेखापाल व दोन लिपिक असे पाच कर्मचाऱ्यांचे पथक निर्माण करण्यात आले आहे. सदर पथक त्या त्या विभागाच्या अधिपत्याखालील अधीक्षक कार्यालयांचे खालीलप्रमाणे निरनिराळ्या प्रकारची तपासणी करण्याचे काम करित आहे. लेखापरीक्षण दरम्यान दृष्टिक्षेपात आलेले आक्षेप व त्रुटी तसेच मार्गदर्शनाबाबतचा अहवाल संबंधित अधीक्षक कार्यालयांना पाठविण्यात येतो व त्याचे अनुपालन संबंधित अधीक्षक कार्यालयाकडून एका महिन्याच्या आत सादर करण्याबाबत आदेशित करण्यात येते.

- (१) शुल्क व बंधमुक्त कारखाने.
- (२) व्यापार व आयात अनुज्ञप्तीची ठिकाणे.
- (३) बीअर व दारू (वाईन) निर्मिती कारखाने.
- (४) भारतीय बनावटीची दारू व देशी दारूनिर्मिती कारखाने.
- (५) आसवऱ्या.
- (६) अधीक्षक कार्यालयांचे खर्चविषयक बाबींचे लेखापरीक्षण.

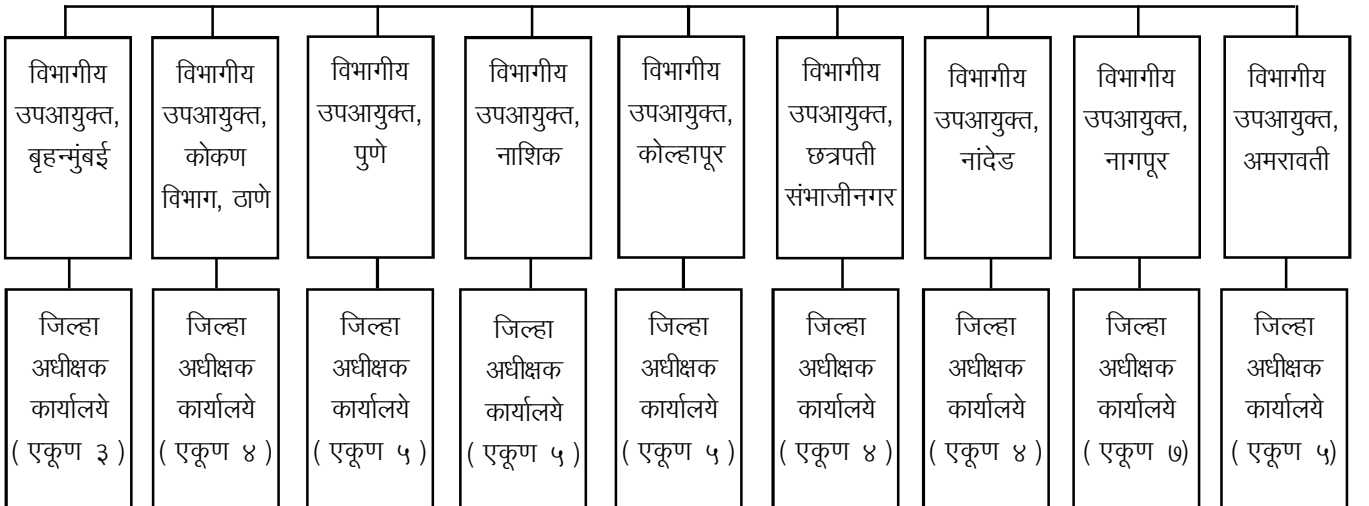
तसेच सदर पथकावर नियंत्रण व मार्गदर्शन करण्याचे काम करण्यासाठी आयुक्त कार्यालयामध्ये अंतर्गत लेखापरीक्षणाकरिता एक पथक स्थापन करण्यात आले आहे. सदर पथकाचे प्रमुख मुख्य लेखा अधिकारी असून त्यांच्या पथकात एक लेखाधिकारी, एक सहायक लेखाधिकारी, एक उपलेखापाल, एक टिपणी सहाय्यक व एक लिपिक कार्यान्वित आहेत. त्यांनी विभागीय उपआयुक्त कार्यालयामार्फत अधीक्षक कार्यालयांचे केलेले लेखापरीक्षणावर नियंत्रण ठेवण्याचे तसेच ज्याठिकाणी लेखापरीक्षण करणे आवश्यक आहे अशा जिल्ह्याचे लेखापरीक्षण करण्याचे काम करित आहे.

रचनात्मक तक्ता

१. राज्य उत्पादन शुल्क यंत्रणा

विभागीय कार्यालय

समग्र कार्यक्रम

१. ताडी

दिनांक १ डिसेंबर १९६८ पासून महाराष्ट्रात ताडी योजना सुरु करण्यात आली. या योजनेनुसार ५ टक्केपर्यंत मद्यार्क असलेले ताडी २१ वर्षावरील व्यक्तीस दुकानातून अनिर्बंध रीतीने विकण्यास परवानगी देण्यात आली. महाराष्ट्र ताडी दुकाने (लिलाव किंवा निविदा पद्धतीने अनुज्ञप्ती मंजूर करणे) आदेश, १९६८ नुसार जिल्हाधिकारी ताडीच्या अनुज्ञप्ती लिलाव किंवा निविदा पद्धतीने देतात. मधल्या काळात शासनाच्या धोरणात बदल होऊन शासन अधिसूचना, गृह विभाग क्रमांक टीओडी-१८९५/२६/(१)/ईएक्ससी-३, दिनांक ८ ऑगस्ट १९९५ नुसार १९९४-९५ या ताडी वर्षात लिलाव पद्धतीने गेलेली दुकाने पुढे चार वर्षाकरिता प्रत्येक वर्षी बोली रकमेत ६ टक्के वाढ करून देण्याबाबत व ज्या अनुज्ञप्तिधारकास ६ टक्के वाढीव रकमेने अनुज्ञप्ती पुढे चालू ठेवायची नसल्यास तशी दुकाने लिलावाने/निविदेने घेण्याबाबत शासनाने आदेशित केले होते. आता शासनाने धोरणात बदल करून शासन अधिसूचना, गृह विभाग क्रमांक टीओडी-११०१/सीआर-५/ईएक्ससी-३ (१), दिनांक ४ जून २००१ नुसार ताडी दुकाने लिलाव-नि-निविदेद्वारे देण्याबाबत शासनाने आदेशित केले.

२. सन २०१६-२०१७ या वर्षात १,३३१ दुकाने देण्यात आलेली असून त्यापासून रुपये ४३,८३,०६,८३३/- इतका महसूल प्राप्त झाला. ताडी वर्ष सन २०१५-१६ हे दिनांक ३१ ऑगस्ट, २०१६ रोजी संपल्यानंतर सप्टेंबर २०१६ व ऑक्टोबर २०१६ या महिन्यांसाठी मागील वर्षी कार्यरत असलेल्या ताडी अनुज्ञप्त्यांना मागील वर्षाच्या शुल्काच्या एक महिन्याच्या प्रमाणात रक्कम वसूल करून दिनांक ३१ ऑक्टोबर २०१६ अखेरपर्यंत मुदतवाढ देण्यात आली होती.

सन २०१६-१७ करिता ताडी दुकान लिलाव व निविदा पद्धतीने वितरित करण्याच्या विहित पद्धतीनुसार खालील अटीच्या अधीन राहून टीडी-१ अनुज्ञप्त्यांचे वितरण बोलीधारकांना करण्याबाबत शासन निर्णय क्रमांक टीओडी ०६१५/प्र. क्र. ११६/राउशु-३, दिनांक २८ ऑक्टोबर २०१६ नुसार खालील अटीच्या अधीन राहून निर्णय घेण्यात आला होता.

- (i) ताडी वृक्ष असलेल्या तालुक्यात कायम रहिवाशी असलेल्या व्यक्ती व तालुक्यातील सहकारी व भागीदारी नोंदणीकृत संस्थांमध्येच मर्यादित लिलाव करावा.
- (ii) ज्या तालुक्यात किमान १००० परिपक्व ताडी झाडे आहेत त्याच तालुक्यात दुकाने देता येईल.
- (iii) १००० परिपक्व ताडी झाडांमागे एक दुकान हे धोरण अवलंबवण्यात यावे.
- (iv) ज्या तालुक्यात ताडी दुकान (अनुज्ञप्ती) मंजूर आहे ते मंजूर दुकान (अनुज्ञप्ती) त्या तालुक्यातून इतरत्र व मंजूर कार्यक्षेत्राबाहेर हलविता येणार नाही.

अवैध ताडीवर नियंत्रण आणण्यासाठी सदरचे धोरण राबविण्यात येणार आहे. नागरिकांना स्वच्छ व भेसळमुक्त ताडी मिळण्याच्या दृष्टीने सदरचे धोरण राबविण्यात येत होते.

३. महाराष्ट्र ताडी दुकाने (जनजाती क्षेत्रात अनुज्ञप्ती देणे) व ताडी झाडे जनजाती क्षेत्रात झाडे ठेवणे, नियम १९६६ नियमातील तरतुदीनुसार जनजाती क्षेत्रामध्ये ताडीची विक्री करण्यासाठी व झाडापासून ताडी काढण्याची अनुज्ञप्ती मंजूर करण्याचे शासनाने ठरविले. हे नियम सध्या चंद्रपूर, ठाणे, नाशिक, धुळे व अमरावती ह्या जिल्ह्यांतील निवडक जनजाती क्षेत्रापुरते मर्यादित आहेत.

ताडी व्यवसायाला स्थैर्य प्राप्त होण्यासाठी जिल्ह्या बाहेरून ताडी आणण्यास परवानगी मिळावी, बंद झालेल्या ताडी दुकानांचा फेरलिलाव घ्यावा व ताडीतील भेसळ रोखण्यासाठी उपाययोजना कराव्यात अशा मागण्या सातत्याने अनुज्ञप्ती धारकाकडून करण्यात येत असल्याने ताडीमधील होणारी भेसळ रोखणे, ताडी झाडांची आधुनिक पद्धतीने लागवड करणे, ताडी दुकानाची किंमत निश्चित करणे, झाडांच्या संख्यांचा निकष ठरविणे व ताडी अनुज्ञप्ती नूतनीकरण कार्यपद्धती निश्चित करणे असे सर्वकष ताडी धोरण ठरविण्यासाठी शासन निर्णय क्रमांक टीओडी-०८१८/प्र.क्र.१८२/राउशु-३, दिनांक १६ फेब्रुवारी २०२१ अन्वये श्री. रमानाथ झा, सेवानिवृत्त, प्रधान सचिव यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती गठित वि (एच) २८३-३

करण्यात आली होती. सदर समितीच्या शिफारशी विचारात घेऊन शासनाने शासन निर्णय क्रमांक टिओडी ०६२१/प्र.क्र.८९/राउशु-३, दिनांक ३० ऑगस्ट २०२१ अन्वये सुधारित ताडी धोरण जाहीर केले आहे. त्याचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे.

ताडी मंजुरी व नूतनीकरण याकरिता ५ वर्षांचा एकत्रित कालावधी निश्चित करण्यात आला. यास लिलाव-निविदा आणि नूतनीकरण पद्धत संबोधण्यात आले. प्रथम वर्षी लिलाव करून पुढील ४ वर्षे दुकानाच्या किमतीमध्ये ६ टक्के वाढ करून नूतनीकरण करण्याचे धोरण ठरविण्यात आले. ताडीमधील भेसळ ओळखण्यासाठी राष्ट्रीय रासायनिक प्रयोगशाळा, पुणे यांनी विकसित केलेल्या नवल कलर टेस्ट किट किंवा इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ केमिकल टेक्नोलॉजी, हैद्राबाद यांनी विकसित केलेल्या पद्धतीचा अवलंब करावा. तसेच ताडी दुकानामधून भेसळयुक्त ताडीची विक्री होणार नाही याची दक्षता घ्यावी व भेसळयुक्त ताडीची विक्री होत असल्यास अनुज्ञप्तीचे व्यवहार स्थगित करून हाफकीन इन्स्टिट्यूटमार्फत नमुन्यांचा तपासणी अहवाल प्राप्त करून घेऊन आवश्यक कार्यवाही करणे, ताडी/माडीच्या गुणवत्तेवर अन्न व औषध प्रशासन आणि राज्य उत्पादन शुल्क यांनी कार्यवाही करणे तसेच अधिकारी व कर्मचारी यांनी कर्तव्यात कसूर केल्यास त्यांच्याविरुद्ध शिस्तभंगाची कार्यवाही करणे इत्यादी बाबी समाविष्ट आहेत. तसेच शहरी भागासाठी (सर्व प्रकारच्या महानगरपालिका / जिल्हा मुख्यालय / 'अ' वर्ग नगरपरिषद) एका दुकानासाठी ताडीची ८०० ते १००० झाडे उर्वरित नगरपरिषद/नगरपंचायत/ग्रामीण भागासाठी एका दुकानासाठी ताडीची ४०० ते ५०० झाडे निश्चित करण्यात आली. त्याचबरोबर भेसळयुक्त ताडीचे दुकान रद्द केल्यास त्याच ठिकाणी पुनश्च: दुकान देणे, जिल्ह्याबाहेरून ताडी आणण्यास परवानगी देणे, ई-लायसन्सी व ताडी झाडांचे जिओ टॅगिंग व संगणक प्रणालीचा वापर करणे इत्यादीबाबत देखील या शासन निर्णयाद्वारे धोरण निश्चित करण्यात आले.

ताडी धोरणाबरोबरच गृह विभाग शासन निर्णय क्रमांक एनआरए-०७२१/प्र.क्र.१०९/राउशु-३, दिनांक ९ नोव्हेंबर २०२१ अन्वये नीरा लागवड, उत्पादन, प्रक्रिया व विक्री याबाबतचे सुधारित धोरण जाहीर करण्यात आले आहे. नीरा देणाऱ्या झाडांची लागवड, उत्पादन, प्रक्रिया व विक्री याबाबींना स्थैर्य प्राप्त होण्याच्या दृष्टीने शासनाने धोरण निश्चित केले आहे. यामध्ये नीरा अनुज्ञप्ती मंजुरी व नूतनीकरण कार्यपद्धती, निरेमध्ये होणारी भेसळ रोखण्यासाठी उपाययोजना, नीरा विक्री किमतीवरील नियंत्रण रद्द करणे, जिल्ह्याबाहेरून नीरा आणून विक्री करण्यास परवानगी देणे, ई-लायसन्सींग/ऑनलाईन अनुज्ञप्ती मंजुरी पद्धत, जिओ टॅगिंग (Geo Tagging) व संगणक प्रणालीचा वापर आणि निरेचे जतन व संवेष्टन या अनुषंगाने सुधारित नीरा धोरण जाहीर करण्यात आले आहे.

२. मोहाफुले धोरण.— मुंबई मोहाफुले नियम, १९५० नुसार मोहाफुलांची खरेदी/विक्री, साठवणूक व वाहतुकीवर राज्य उत्पादन शुल्क विभागाचे नियंत्रण असून फक्त अनुज्ञप्तीधारकांनाच मोहाफुले बाळगण्याची, विक्री करण्याची परवानगी आहे.

(१) शासन परिपत्रक क्रमांक १०७७/२९, पीआर, दिनांक २९ ऑक्टोबर १९७७ अन्वये मोहाफुले विक्रीकरिता नवीन एफएफ-२ अनुज्ञप्ती मंजूर करण्यास पुढील आदेश होईपर्यंत देण्यात येऊ नये असे नमूद आहे.

(२) शासन अधिसूचना, दिनांक १० एप्रिल २०१८ अन्वये पूर्वीच्या मुंबई दारुबंदी (मोहाफुले) (वजनाची मर्यादा विहित करणे) नियम, १९६३ याच्या नियम २ मधील तरतुदीमध्ये सुधारणा करण्यात येऊन आदिवासी क्षेत्राचा राहणारे आदिवासी जे मोहाफुलापासून उर्ध्वपतन करून किंवा उकळून स्वतः पारंपरिक पेय तयार करतात त्यांना व्यावसायिक कारणाव्यतिरिक्त इतर वापरासाठी, आहुतीसाठी किंवा खाजगी आणि सामाजिक प्रयोजनासाठी, मद्याचे वितरण आपसातील व्यवस्थेनुसार होत असल्यास, त्यासाठी कितीही परिमाणातील मोहाफुले गोळा करणे, त्याची वाहतूक करणे, विक्री करणे किंवा बाळगणे यासाठी कोणतीही अनुज्ञप्ती, परवाना अथवा पास आवश्यकता नाही.

(३) तसेच शासन अधिसूचना, गृह विभाग, क्रमांक एमएफएल-०२२१/प्र.क्र. २५/राउशु-२, दिनांक ०३ मे २०२१ व शासन निर्णय क्रमांक एमएफएल-०२२१/प्र.क्र./राउशु-२, दिनांक ०४ मे २०२१ अन्वये मोहाफुलांच्या माध्यमातून आदिवासी बांधवांचे सशक्तीकरण करण्यासाठी नेमलेल्या खारगे समितीच्या अहवालातील शिफारशीच्या अनुषंगाने,

मोहाफुले गोळा करणे, खरेदी करणे व राज्यांतर्गत वाहतूक करणे यावरील निर्बंध उठविण्यात आलेले आहे. त्याअनुषंगाने नमुना एमएफ-३, नमुना एमएफ-४ व नमुना एफएम-५ संदर्भातील तरतुदी रद्द करण्यात आलेल्या आहेत. तसेच सन १९७७ पासून नवी एमएफ-२ अनुज्ञप्तीवर असलेली बंदी खाजगी व्यक्तीसाठी कायम ठेवून आदिवासी विकास विभागाने मोहाफुले वापरासाठी नवनवीन योजना विकसित केल्यास मोहाच्या व्यापाराकरिता फक्त आदिवासी क्षेत्रात (अनुसूचित क्षेत्रात) व आदिवासीबहुल सदस्य असलेल्या ग्रामपंचायत, आदिवासी विकास संस्था, सहकारी संस्था व महिला बचत गट यांना संबंधित मुंबई मोहाफुले अधिनियम, १९५० चे नियम २ (सी) मधील "मान्यता प्राप्त संस्थेच्या" तरतुदीच्या अधीन राहून नवीन एमएफ-२ अनुज्ञप्तीचे धोरण स्विकारले. त्याचप्रमाणे खाजगी व्यक्तींच्या नावे असलेल्या एमएफ-२ अनुज्ञप्तीचा वार्षिक कोटा ५०० किंचटलपर्यंत सिमीत करण्यात आलेला आहे. मोहाफुलाच्या आयातीवरील निर्बंध कायम ठेवण्यात येऊन परराज्यातील निर्यातीचे धोरण खुले ठेवले आहे.

३. देशी दारू निर्मिती.— महाराष्ट्र देशी दारू नियम, १९७३ मधील तरतुदीनुसार सन २०२५-२६ अखेरपर्यंत एकूण ५१ घटकांना देशी दारू निर्मितीसाठी सीएल-१ अनुज्ञप्ती मंजूर करण्यात आली आहे. देशी दारू ही प्रामुख्याने मळीपासून होणाऱ्या स्पिरिटपासून निर्मिती केली जाते. धान्याधारित मद्यार्कापासून देखील देशी दारू निर्मितीसाठी सीएल-१ अनुज्ञप्ती मंजूर करण्यात आलेल्या आहेत. शिवाय मोहा, काजू यापासून तयार होणाऱ्या स्पिरिटपासून काही प्रमाणात देशी दारू निर्मिती केली जाते. मात्र मळी मद्यार्कावरील नियंत्रण उठविल्यामुळे पर्यायाने देशी दारूवरील विक्रीच्या तीनही स्तरांवरील किमती उठविण्याबाबतचे शासन निर्णय रद्दबातल करण्यात आले आहेत. दिनांक १६ मार्च १९९४ पासून देशी मद्यार्कावरील उत्पादन शुल्काचे दर आकारण्यात येत होते. परंतु, गृह विभाग, शासन अधिसूचना क्रमांक एमआरएम-१०९६-२१/३/इएक्ससी-३, दिनांक १८ ऑक्टोबर १९९६ नुसार राज्यात दिनांक १ जानेवारी १९९७ पासून मूल्याधारित करपद्धती लागू करण्यात आली असून त्यानुसार उत्पादन शुल्क वसूल करण्यात येत आहे. दिनांक ३० नोव्हेंबर २०१६ च्या अधिसूचनेनुसार देशी मद्यार्करिता निर्मिती मूल्याच्या २१३ टक्के अथवा रुपये १३५ यापैकी जे जास्त असेल ते याप्रमाणे उत्पादन शुल्क आकारण्यात येत होते. तदनंतर, शासन अधिसूचना क्रमांक सीएलआर-०३२१/प्र.क्र.५२/राउशु-३, दिनांक २६ मार्च २०२१ अन्वये सद्यःस्थितीत देशी मद्यार्करिता निर्मिती मूल्याच्या २२० टक्के अथवा रुपये १५५ यापैकी जे जास्त असेल ते याप्रमाणे उत्पादन शुल्क आकारण्यात येत होते. सद्यःस्थितीत शासन अधिसूचना ३१ मे २०२२ नुसार देशी मद्यार्के तीन प्रकारात वर्गीकरण करण्यात आले असून त्यावर आकारण्यात येणाऱ्या उत्पादन शुल्काचे दर पृष्ठ क्रमांक ४९ वर नमूद करण्यात आले आहेत.

४. विदेशी दारू निर्मिती.— महाराष्ट्र डिस्टीलेशन ऑफ स्पिरिट अँड मॅन्युफॅक्चर ऑफ पोर्टेबल लिक्वर रुल्स, १९६६ मधील तरतुदीनुसार विदेशी दारू तयार करण्याकरिता नमुना "पीएलएल" अनुज्ञप्ती देण्यात येते. महाराष्ट्र राज्यात सन २०२४-२५ पर्यंत अशा प्रकारे एकूण ७२ पीएलएल अनुज्ञप्ती मंजूर करण्यात आलेल्या आहेत. त्यापैकी सद्यःस्थितीत ५० PLL अनुज्ञप्ती कार्यरत आहेत.

शासन गृह विभाग अधिसूचना क्रमांक एमआरएम-१०९६-२१/३/इएक्ससी-३, दिनांक १८ ऑक्टोबर १९९६ नुसार राज्यात दिनांक १ जानेवारी १९९७ पासून मूल्याधारित करपद्धती लागू करण्यात आली असून त्यानुसार उत्पादन शुल्क वसूल करण्यात येत आहे. सद्यःस्थितीत दिनांक ३१ डिसेंबर २०१८ च्या अधिसूचनेनुसार विदेशी मद्यार्करिता निर्मिती मूल्याच्या ३०० टक्के अथवा रुपये ३५० यापैकी जे जास्त असेल ते याप्रमाणे उत्पादन शुल्क आकारण्यात येते.

नियमांचा तपशील

- (१) विशेष परवाना व अनुज्ञप्ती नियम, १९५२.
- (२) मुंबई विदेशी दारू नियम, १९५३.
- (३) महाराष्ट्र विदेशी दारू (आयात व निर्यात) नियम, १९६३.
- (४) महाराष्ट्र विदेशी दारू (रोखीने विक्री व विक्रीच्या नोंदवह्या इत्यादी) नियम, १९६९.

विक्री केलेल्या मद्यावर वसूल झालेल्या महसुलाची तुलनात्मक आकडेवारी, दिनांक ३१ मार्च २०२५ अखेर (प्रत्यक्ष) व दिनांक ३१ मार्च २०२६ वर्ष अखेरची (अंदाजित) आकडेवारी पुढीलप्रमाणे—

(रुपये कोटी)

नामसूची Name	विक्री लाखात (बल्क लिटरमध्ये) (मार्च २०२५) Sale (in Lakhs) (Bulk Ltr.)	उत्पादन शुल्काची एकूण रक्कम (रुपय कोटीत) (एप्रिल २०२४ ते मार्च २०२५) Excise Duty (Rs. in crore)	संभाव्य Expected विक्री लाखात उत्पादन शुल्क (एप्रिल २०२५ ते मार्च २०२६) Excise Duty
१	२	३	४
(१) देशी (C. L.)	.. ४०३५.८३	२५४६७.९६ कोटी	४४३९.४९
(२) स्पिरिट्स (I. M. F. L.)..	३२१९.५४		३५४९.४९
(३) वाईन (Wine)	.. १२१.५७		१३३.७३
(४) बीअर (Beer)	.. ३८५३.७८		४२३९.१६
			३५०.७५ कोटी

५. मद्यार्क.— कर्बोदकांवर किण्वन प्रक्रिया करून मद्यार्काची निर्मिती करण्यात येते. नैसर्गिकरीत्या अनेक धान्यांमध्ये, फळांमध्ये व फुलांमध्ये कर्बोदके मोठ्या प्रमाणावर असतात. तसेच उसापासून साखर निर्मितीच्या प्रक्रियेमध्ये तयार होणारा उपपदार्थ मळीमध्येदेखील मोठ्या प्रमाणावर कर्बोदके असतात. ज्या घटकांमधील कर्बोदकांपासून फायदेशीररीत्या मद्यार्क मिळवता येते. त्यांचा वापर सर्वसाधारणपणे मद्यार्क निर्मितीसाठी करण्यात येतो. महाराष्ट्र मद्यार्क आसवन व पेय मद्यनिर्मिती नियम, १९६६ नुसार मद्यार्क निर्मिती करण्यासाठी राज्य उत्पादन शुल्क विभागाकडून नमुना “I” अनुज्ञप्ती देण्यात येते. सद्यःस्थितीत मळी, धान्य, मोहाफुले, ऊसाचा रस, साखरेचा पाक व स्थानिकरीत्या उपलब्ध फळे/फुले यांपासून मद्यार्क निर्मिती करण्यासाठी सदरील अनुज्ञप्ती देण्यात येते. मद्यार्कामधील पाण्याचा अंश काढून टाकण्यासाठी त्याचे उर्ध्वपतन करण्यासाठीदेखील नमुना “I” अनुज्ञप्ती देण्यात येते. केवळ नमुना “I” अनुज्ञप्तीधारकच मद्यार्क निर्मिती करू शकतात.

महाराष्ट्र विप्रकृत मद्यार्क नियम, १९५९ नुसार विप्रकृत मद्यार्क बाळगणे, वापर, विक्री, आयात, निर्यात व वाहतूक याकरिता विविध प्रकारच्या अनुज्ञप्त्या व परवाने देण्यात येत असत. मात्र मे. सर्वश्री. अर्स बायोफ्युअल प्रा. लि. या अनुज्ञप्तीधारकाने मा. उच्च न्यायालय, मुंबई येथे दाखल केलेल्या रिट याचिका क्रमांक ८५४८/२००४ मध्ये दिनांक १३ डिसेंबर २०१७ रोजी दिलेल्या निर्णयाने महाराष्ट्र विप्रकृत मद्यार्क नियम, १९५९ मधील नियम, २३ ते ६२ रद्द केले आहेत. त्यामुळे विप्रकृत मद्यार्क बाळगणे, वापर, विक्री, आयात, निर्यात व वाहतूक यावर राज्य शासनाचे कोणतेही नियंत्रण राहिलेले नव्हते तथापि, C.A. No. १५१/२००७ उत्तरप्रदेश शासन व इतरविरुद्ध मे. लालथा प्रसाद वैश अॅण्ड सन्स या न्यायालयीन प्रकरणी मा. सर्वोच्च न्यायालय, दिल्ली यांनी दिनांक २३ ऑक्टोबर २०२४ रोजी विप्रकृत मद्यार्क हे राज्याच्या अखत्यारित असल्यास निर्णय पारित केला आहे. सदर निर्णयाच्या अनुषंगाने अबकारी विभागाची नवीन नियमावली तयार करण्याची कार्यवाही प्रक्रियेत आहे.

सन २०२५-२०२६ या वर्षाकरिता मळीपासून मद्यार्क निर्मिती करण्याकरिता कार्यरत असलेल्या नमुना “I” अनुज्ञप्तींची संख्या १४१ तसेच धान्यापासून व मळी व्यतिरिक्त इतर पदार्थापासून व धान्यापासून मद्यार्क निर्मितीकरिता कार्यरत असलेल्या नमुना “I” अनुज्ञप्तींची संख्या ३४ आहे व विप्रकृत मद्यार्काचे पुनःउर्ध्वपतन करून जलरहित मद्यार्क तयार करणाऱ्या नमुना “I” अनुज्ञप्तींची संख्या ११ आहे. तसेच पॉट डिस्टिलेशन पद्धतीने मद्यार्क तयार करणाऱ्या “I” अनुज्ञप्तींची संख्या ०६ इतकी आहे. सदर कार्यरत आसवण्यांची यादी सोबतच्या प्रपत्रांमध्ये जोडण्यात आली आहे.

शासन निर्णय क्रमांक बीपीए-११०२/सीआर-१०/इएक्ससी-३, दिनांक १० जुलै २००३ अन्वये शासनाने मळीपासून मद्यार्क/उसाच्या रसापासून मद्यार्क/जलरहित मद्यार्क निर्मितीसाठीचे धोरण जाहीर केले आहे. या धोरणानुसार सहकारी व खाजगी साखर कारखान्यांना औद्योगिक तथा पेय मद्य निर्मितीसाठी मद्यार्काची व विक्री करण्यासाठी नमुना “I” अनुज्ञप्ती देण्याचे धोरण ठरविण्यात आले आहे. तसेच साखर कारखाने नसणाऱ्या घटकांना मळीपासून फक्त स्वतःच्या वापरासाठी मद्यार्क निर्मिती करण्याकरिता नमुना “I” अनुज्ञप्ती देण्याचे धोरण ठरविण्यात आले आहे. तसेच सहकारी/खाजगी साखर कारखान्यांना व आसवनी विरहित खाजगी घटकांना राज्यातून मद्यार्क खरेदी करून अथवा उत्पादीत मद्यार्कापासून जलरहित मद्यार्काची निर्मिती करण्यासाठी नमुना “I” अनुज्ञप्ती देण्याचे धोरण ठरविण्यात आले आहे. दिनांक ३ नोव्हेंबर २०१७ रोजी या धोरणांमध्ये काहीसा बदल करून शासनाने साखर कारखाने नसणाऱ्या परंतु मळीपासून मद्यार्काचे उत्पादन करू इच्छणाऱ्या घटकांना स्वतःच्या औद्योगिक प्रयोजनार्थ वापरासाठी, अन्य औद्योगिक घटकांना पुरवठा करण्यासाठी व पेय मद्याच्या उत्पादनासाठी मद्यार्क उत्पादन व विक्री करण्यासाठी नमुना “I” अनुज्ञप्ती देण्याचे धोरण जाहीर केले आहे. शासन निर्णय क्र. डीवायएस ०१२३/प्र.क्र. ०५/राउशु-२, दिनांक ३१ जानेवारी २०२३ अन्वये ज्या घटकाकडे स्वतःचे साखर कारखाने नाहीत. अशा आसवनीधारकांना (Stand alone distilleries) इथेनॉल ब्लेडिंग प्रोग्राम अंतर्गत तेल कंपन्यांना इथेनॉलचा पुरवठा करण्यासाठी केवळ साखर कारखान्यांकडून खरेदी केलेल्या ऊसाचा रस/सिरपपासून इथेनॉलचे निर्मित करण्यास परवानगी दिली आहे.

केंद्र शासनाने दिनांक १ जानेवारी २०१३ पासून पेट्रोलमध्ये इथेनॉल मिश्रित करून त्याचा वापर इंधन म्हणून करण्यासाठी धोरण राबविलेले आहे. सुरुवातीस पेट्रोलमध्ये ५ टक्के इथेनॉल मिश्रण करण्यास परवानगी देण्यात आली होती. तदनंतर हे प्रमाण १० टक्के व सध्या २० टक्के इतके करण्यात आले आहे. या केंद्र शासनाच्या धोरणामुळे मद्यार्काची मागणी मोठ्या प्रमाणात वाढलेली आहे. सन २०१७-२०१८ पर्यंत पेट्रोलमध्ये १० टक्के इथेनॉल मिश्रित करण्याचे उद्दिष्ट असताना महाराष्ट्र राज्यात हे प्रमाण ८.३ टक्के राहिलेले आहे. आगामी काळात १० टक्के इथेनॉल मिश्रणाचे उद्दिष्ट गाठण्याचा केंद्र शासनाचे सर्वतोपरी प्रयत्न आहेत. त्या अनुषंगाने राज्यात इथेनॉलची (जलरहित मद्यार्काची) निर्मिती मोठ्या प्रमाणावर वाढविण्याची आवश्यकता निर्माण झाली. त्या अनुषंगाने शासनाने शासन निर्णय, क्रमांक एमपीएल १११८/प्र.क्र.३४७/राउशु-३, दिनांक २३ जानेवारी २०१९ अन्वये बी-हेवी, सी-हेवी मळी व उसाचा रस या तीन स्वतंत्र स्रोतांपासून इथेनॉल निर्मिती करण्याची परवानगी दिली. तसेच शासनाने शासन निर्णय, क्रमांक डीवायएस-०९२०/प्र.क्र.१६३/राउशु-२, दिनांक १४ ऑक्टोबर २०२० नुसार साखर, साखरेचा पाक, उसाचा रस, बी-हेवी मळी, सी-हेवी मळीपासून इथेनॉल निर्मिती करण्याच्या प्रक्रियेत सुलभता आणून त्यात परवानगी ऐवजी पूर्वसूचना देऊन उत्पादन करून विक्री करण्यास मान्यता दिली आहे.

गृहविभाग शासन निर्णय क्रमांक डीवायएस-०५२१/प्र.क्र.६१/राउशु-२, दिनांक २९ डिसेंबर २०२१ अन्वये मळी व्यतिरिक्त इतर पदार्थांपासून मद्यार्क तयार करण्यासाठी व अशा मद्यार्काचा वापर करून देशी व भारतीय बनावटीचे विदेशी मद्य तयार करण्यासाठी धान्यधारित मद्यार्क वापरण्यासाठी सुधारित धोरण जाहीर करण्यात आले. धान्याधारित मद्यार्क निर्मिती क्षेत्रास प्रोत्साहन व चालना देण्यासाठी व उपाययोजना राबविण्यासाठी सदरील धोरण शासनाने जाहीर केले आहे. त्यामध्ये राज्यातील देशी व भारतीय बनावटीचे विदेशी मद्य उत्पादन करताना मळी अधारित मद्यार्काचा वापर करणाऱ्या सीएल-१ व पीएलएल घटकांना दिनांक १ जानेवारी २०२२ पासून पेय मद्य निर्मितीसाठी किमान २० टक्के धान्यधारित मद्यार्काचा वापर करणे बंधनकारक करण्यात आले आहे. तसेच, धान्याधारित मद्यार्कापासून मद्यनिर्मिती करणाऱ्या सीएल-१ व पीएलएल घटकांना १०० टक्के धान्यधारित मद्यार्काचा वापर करणे बंधनकारक असल्याचा निर्णय कायम ठेवण्यात आला.

महाराष्ट्र दारूबंदी कायदा १९४९ नुसार नमुना आय, पीएलएल व सीएल-१ (मळी व्यतिरिक्त) व बीआरएल अनुज्ञप्ती (वाईनरी व मायक्रोब्रुवरी वगळून) मंजूर करण्याआधी इरादापत्र मंजूर करणे व त्यास मुदतवाढ देण्यासाठी कार्यपद्धती निश्चिती गृह विभाग शासन निर्णय क्रमांक एमपीएल-०९२१/प्र.क्र.१६६/राउशु-३, दिनांक ८ नोव्हेंबर २०२१ अन्वये करण्यात आली आहे. यामध्ये घटकास प्रथम शाश्वती म्हणून इरादापत्र मंजूर करणे, इरादापत्र मंजुरीसाठी आवश्यक कागदपत्रे, इरादापत्रस मंजुरीचा कालावधी व शुल्क आणि इरादापत्रस मुदतवाढ देण्याची कार्यपद्धती इत्यादी बाबींचा समावेश करण्यात आला आहे.

इथेनॉल निर्मिती करून त्याचा पेट्रोलमध्ये मिश्रणासाठी वापर केल्यास पेट्रोलियम खनिज तेलाची आयात कमी करण्यास मदत होते. त्यामुळे देशाचे मौल्यवान परकीय चलन वाचते. तर परदेशी व्यापारातील तूट कमी होते, शिवाय इथेनॉलमुळे वातावरणात प्रदूषणही काही प्रमाणात कमी होते. मद्यार्काचा वापर मद्य निर्मितीपासून ते इथेनॉल निर्मितीपर्यंत सर्वच बाबींसाठी होत असल्याने मद्यार्काचे उत्पादन वाढवून सर्वस्तरावर सर्व घटकांना योग्य पद्धतीने मद्यार्काचा पुरवठा होईल यासाठी राज्य सर्वतोपरी प्रयत्नशील आहे.

केंद्र शासनाने मळी आधारित आसवनीना साखर/साखरेचा पाक/उसाचा रस/बी-हेवी मळी/सी-हेवी मळी यापासून इथेनॉल निर्मितीबरोबरच धान्यापासून इथेनॉल निर्मितीस प्रोत्साहन देण्याबाबत दिनांक २१ डिसेंबर २०२३ रोजी धोरण जाहीर केले आहे. त्याअनुषंगाने मळी आधारित "नमुना-आय" अनुज्ञप्तीधारक आसवनी घटकांना साखर/साखरेचा पाक/उसाचा रस/बी-हेवी मळी/सी-हेवी मळी यांसह धान्यापासून दुहेरी स्रोत (Dual-feed) जलरहित मद्यार्क (इथेनॉल) निर्मिती करण्यास परवानगी देण्याबाबत दिनांक २३ जुलै २०२५ रोजी शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आला आहे.

विभागामार्फत देण्यात येणाऱ्या विविध अनुज्ञप्त्यांचे प्रकार व त्यांचा उद्देश

अ. क्र.	अनुज्ञप्तीचा प्रकार	अनुज्ञप्तीचे नाव	अनुज्ञप्तीचा उद्देश
१	२	३	४
१	मद्यार्क निर्मिती अनुज्ञप्ती	नमुना "I"	मळी, उसाचा रस, साखरेचा पाक, धान्य व इतर पदार्थ यांपैकी एक किंवा अनेक पदार्थांपासून मद्यार्कनिर्मिती करण्यासाठी सदर अनुज्ञप्ती देण्यात येते.
२	देशी मद्य निर्मिती अनुज्ञप्ती.	सीएल-१	मद्यार्कापासून देशी मद्य निर्माण करण्यासाठी सदर अनुज्ञप्ती प्रदान करण्यात येते.
३	देशी मद्य टोक विक्री	सीएल-२	महाराष्ट्र देशी मद्य नियम, १९७३ अंतर्गत देशी मद्याची टोक विक्री करण्यासाठी अनुज्ञप्ती.
४	देशी मद्य किरकोळ विक्री	सीएल-३	महाराष्ट्र देशी मद्य नियम, १९७३ अंतर्गत देशी मद्याची किरकोळ विक्री करण्यासाठी अनुज्ञप्ती.
५	भारतीय बनावटीचे विदेशी मद्य निर्मिती अनुज्ञप्ती	पीएलएल	मद्यार्कापासून भारतीय बनावटीचे विदेशी मद्याचे उत्पादन करण्यासाठी सदर अनुज्ञप्ती प्रदान करण्यात येते.
६	बीअर निर्मिती अनुज्ञप्ती	बीआरएल	बार्ली ओट व तत्सम पदार्थांपासून बीअरची निर्मिती करण्यासाठी सदर अनुज्ञप्ती प्रदान करण्यात येते.
७	टोक विक्री अनुज्ञप्ती	एफएल-१	मुंबई विदेशी मद्य नियम १९५३ अंतर्गत भारतीय सीमा शुल्क हद्दीतून पेय विदेशी मद्य बाहेर काढणे व भारतीय बनावटीचे पेय मद्यविक्री करण्यासाठी व्यापार आणि आयात अनुज्ञप्ती.
८	टोक विक्री अनुज्ञप्ती	एफएल/डब्ल्यू-१	मुंबई विदेशी मद्य नियम १९५३ अंतर्गत भारतीय सीमा शुल्क हद्दीतून वार्डन बाहेर काढणे.
९	किरकोळ विक्री अनुज्ञप्ती	एफएल/डब्ल्यू-२	मुंबई विदेशी मद्य नियम १९५३ अंतर्गत वार्डनच्या सीलबंद विक्रीकरिता अनुज्ञप्ती.
१०	किरकोळ विक्री अनुज्ञप्ती	एफएल/बीआर-२	मुंबई विदेशी मद्य नियम १९५३ अंतर्गत बीअर किंवा वार्डन किंवा दोन्हीची सीलबंद विक्रीकरिता अनुज्ञप्ती.
११	किरकोळ विक्री अनुज्ञप्ती	एफएल-३	मुंबई विदेशी मद्य नियम १९५३ अंतर्गत भारतीय बनावटीचे विदेशी मद्याची व परदेशातून आयात केलेल्या पेय मद्याची हॉटेल आस्थापनेवर विक्री करण्यासाठी अनुज्ञप्ती.
१२	किरकोळ विक्री अनुज्ञप्ती	एफएल-४	मुंबई विदेशी मद्य नियम १९५३ अंतर्गत भारतीय बनावटीचे विदेशी मद्याची व परदेशातून आयात केलेल्या पेय मद्याची क्लबच्या आस्थापनेवर विक्री करण्यासाठी अनुज्ञप्ती.
१३	किरकोळ विक्री अनुज्ञप्ती	फॉर्म-ई	विशेष परवाना आणि अनुज्ञप्ती नियम १९५२ अंतर्गत सौम्य मद्य किंवा वार्डन अथवा दोन्हीही यांची खुली आणि सीलबंद स्वरूपात हॉटेल/कॅन्टीन/क्लबच्या आस्थापनेवर विक्री करण्याकरिता अनुज्ञप्ती.
१४	किरकोळ विक्री अनुज्ञप्ती	ई-२	विशेष परवाना आणि अनुज्ञप्ती नियम १९५२ अंतर्गत वार्डनच्या विक्रीकरिता अनुज्ञप्ती.
१५	मळी उत्पादन व विक्री अनुज्ञप्ती.	फॉर्म एम-१	मुंबई मळी नियम १९५५ अंतर्गत मळी उत्पादने मळी बाळगणे व विक्री करिताची अनुज्ञप्ती मंजूर करणे.
१६	मळी साठवणूक व वापर अनुज्ञप्ती.	फॉर्म एम-२	मुंबई मळी नियम १९५५ अंतर्गत मळी उत्पादकाव्यतिरिक्त मळी बाळगणे व वापर करणे करिताची अनुज्ञप्ती.
१७	मळी खरेदी व विक्री अनुज्ञप्ती.	फॉर्म एम-३	मुंबई मळी नियम १९५५ अंतर्गत मळी उत्पादकाव्यतिरिक्त मळी बाळगणे व विक्री करणे करिताची अनुज्ञप्ती.

अ. क्र.	अनुज्ञप्तीचा प्रकार	अनुज्ञप्तीचे नाव	अनुज्ञप्तीचा उद्देश
१	२	३	४
१८	मळी साठवणूक व वापर अनुज्ञप्ती.	फॉर्म एम-३-ए	मुंबई मळी नियम १९५५ अंतर्गत पशुखाद्याकरिता मळी विकत घेणे, बाळगणे व वापर करण्याकरिताची अनुज्ञप्ती.
१९	मोहाफुले साठवणूक अनुज्ञप्ती.	फॉर्म एमएफ-१	मुंबई मोहाफुले नियम १९५० अंतर्गत मोहाफुले बाळगण्याकरिताची अनुज्ञप्ती
२०	शुद्ध मद्यार्क साठवणूक व वापर	आरएस-२	औद्योगिक, शैक्षणिक, औषधी व वैद्यकीय पृथःकरण करण्याकरिता शुद्ध मद्यार्काचा वापर करणे, बाळगण्याकरिताची अनुज्ञप्ती.
२१	किरकोळ विक्री अनुज्ञप्ती	आरएस-६	शुद्ध मद्यार्काच्या किरकोळ विक्री करण्याकरिताची अनुज्ञप्ती
२२	शुद्ध मद्यार्क बाटलीबंद करणे अनुज्ञप्ती.	आरएस-६ए	शुद्ध मद्यार्काच्या बाटल्या भरण्याकरिता अनुज्ञप्ती
२३	शुद्ध मद्यार्क टोक विक्री अनुज्ञप्ती.	आरएस-७	शुद्ध मद्यार्काची बंधित साठवणूक व घाऊक विक्री करण्याकरिताची अनुज्ञप्ती
२४	बीअर निर्मिती अनुज्ञप्ती	बीआरएल (मायक्रोब्रुवरी इरादापत्र व मंजूरी)	महाराष्ट्र बीअर व वाईन निर्मिती नियम, १९६६ अंतर्गत रेस्टॉरंटमध्ये बीअर निर्मितीकरिता अनुज्ञप्ती.
२५	वाईन निर्मिती अनुज्ञप्ती	बीआरएल (वानयरी) इरादापत्र व मंजूरी.	महाराष्ट्र बीअर वाईन निर्मिती नियम १९६६ अंतर्गत रेस्टॉरंटमध्ये वाईन निर्मितीकरिता अनुज्ञप्ती.
२६	किरकोळ विक्री अनुज्ञप्ती	सीएल/एफएल/टिओडी-३ मंजूर करणे.	मुंबई विदेशी मद्य नियम १९५३ अंतर्गत एफएल-२ अनुज्ञप्ती धारण करणाऱ्या व्यक्तीस महाराष्ट्र देशी दारू नियम १९७३ अंतर्गत देशी मद्याची सीलबंद बाटल्यामध्ये किरकोळ विक्री करण्याकरिताची अनुज्ञप्ती.
२७	विप्रकृत मद्यार्क तयार करण्याची अनुज्ञप्ती.	फॉर्म डीएस-१	मुंबई विप्रकृत मद्यार्क नियम १९५९ अन्वये बंधपत्रांतर्गत भारतामध्ये निर्मित झालेल्या शुद्ध मद्यार्कापासून विप्रकृत मद्यार्क तयार करण्याकरिता आणि आसवनीतून विप्रकृत मद्यार्क विक्री करण्याकरिता अनुज्ञप्ती.
२८	मद्य आयात करणे अनुज्ञप्ती.	एल फॉर्म	परदेशातून मद्य आयात करण्यासाठी व त्याचे वितरण करण्यासाठी सदर अनुज्ञप्ती देण्यात येते.
२९	मद्य आयात करणे अनुज्ञप्ती.	फॉर्म “के” नोंदणी प्रमाणपत्र मंजूरी	महाराष्ट्र विदेशी मद्य (आयात व निर्यात), नियम, १९६३ अंतर्गत महाराष्ट्र राज्याव्यतिरिक्त इतर राज्यातील भारतीय बनावटीचे विदेशी मद्य/बीअर/वाईन उत्पादकांना त्यांच्या ब्रॅन्डची महाराष्ट्रात विक्री करण्याकरिता.
३०	किरकोळ विक्री अनुज्ञप्ती	फॉर्म-एफएल-४-ए	विशेष कार्यक्रमाकरिता देण्यात येणारी तात्पुरती अनुज्ञप्ती
३१	मळी आयात अनुज्ञप्ती	फॉर्म एम-४	मुंबई मळी नियम १९५५ अंतर्गत मळी आयात करण्याकरिता अनुज्ञप्ती
३२	मळी निर्यात अनुज्ञप्ती	फॉर्म एम-५	मुंबई मळी नियम १९५५ अंतर्गत मळी निर्यात करण्याकरिता अनुज्ञप्ती
३३	मद्य सेवन परवाना	फॉर्म-एफएल-एक्स-सी	मुंबई विदेशी मद्य नियम, १९५३ अंतर्गत महाराष्ट्र राज्यात विदेशी मद्य आणि देशी मद्य खरेदी, बाळगणे, वाहतूक आणि पिण्याकरिता वार्षिक अथवा आजीवन परवाना मंजूर करणे.
३४	मद्य सेवन परवाना	फॉर्म-एफएल-एफ	मुंबई विदेशी मद्य नियम, १९५३ अंतर्गत महाराष्ट्र राज्यात विदेशी मद्य खरेदी, बाळगणे, वाहतूक आणि पिण्याकरिता एकदिवसीय परवाना मंजूर करणे.
३५	मद्य सेवन परवाना	फॉर्म-सीएल-सी	मुंबई विदेशी मद्य नियम, १९५३ अंतर्गत महाराष्ट्र राज्यात देशी मद्याची खरेदी बाळगणे, वाहतूक आणि पिण्याकरिता एकदिवसीय परवाना मंजूर करणे

मळीव्यतिरिक्त इतर पदार्थापासून / धान्यापासून मद्यार्क निर्मितीकरिता मंजूर करण्यात आलेल्या कार्यरत नमुना "I" अनुज्ञप्तीची यादी

अ. क्र. Sr. No.	घटकाचे नाव Name of the Unit	फॉर्म "आय" Form "I" अनु. क्र.	उत्पादन क्षमता ब. लि. (वार्षिक) (लाखात) Production Capacity KLPD Bulk Litre (Yearly) Lakhs	
1	2	3	4	5
१	मे. साऊथ सीज डिस्टिलरी अॅण्ड ब्रेवरीज, ठाणे	१	१५	४५
1	M/s. South Seas Distillery Pvt. Ltd., Thane.	1	15	45
२	मे. परनॉड रिकॉर्ड इंडिया प्रा. लि., नाशिक (सिग्राम डिस्टिलरी), (माल्ट स्पिरिट).	२	७३	२१९
2	M/s. Pernod Rocord India Pvt. Ltd., Nashik (Cigram Distillery). (Malt Spirit)	2	73	219
३	मे. करण डिस्टिलरी प्रा. लि., नवेगाव, ता. शहापूर, जि. भंडारा	४	३०	९०
4	M/s. Karan Distillery Pvt Ltd., Navegaon, Tal. Shahapur, Dist. Bhandara	4	30	90
४	मे. विराज अल्कोहोल अॅण्ड अलाइड इंड. लि., सांगली.	६	३०	९०
4	M/s. Viraj Alcohol and Allied Ind., Sangli.	6	30	90
५	मे. अल्कोप्लस प्रोड्यूसर्स प्रा. लि., जि. लातूर.	७	६०	१८०
5	M/s. Alkoplus Producers Pvt. Ltd., Latur.	7	60	180
६	मे. एडलर्स बायोएनर्जी लि., धाराशिव.	११	३०	९०
6	M/s. Adlers Bio Energy Pvt. Ltd., Dharashiv.	11	30	90
७	मे. ग्रेनॉच इंडस्ट्रिज लि., छत्रपती संभाजीनगर.	१२	१००	३००
7	M/s. Grainotch Industries Ltd., Chhatrapati Sambhajinagar.	12	100	300
८	मे. यशराज इथेनॉल प्रोसेसिंग प्रा. लि., सातारा.	१३	४५	१३५
8	M/s. Yashraj Ethanol Processing Pvt. Ltd., Satara.	13	45	135
९	मे. व्कंटेश्वरा बायोरिफायनरीज् अॅण्ड प्रा. लि., जि. सांगली.	१७	३०	९०
9	M/s. Venketshwra Bioriphanerigi and Pvt. Ltd., district Sangli	17	30	90
१०	मे. रॅडीको एनव्ही डिस्टिलरीज महाराष्ट्र लि., जि. छत्रपती संभाजीनगर.	१९	६०	१८०
10	M/s. Radico Navi Distillery Ltd., district Chhatrapati Sambhajinagar.	19	60	180
११	मे. सासवड माळी शुगर फॅक्टरी लि., जि. सोलापूर.	२०	३०	९०
11	M/s. Saswad Mali Sugar Factory Ltd., district Solapur.	20	30	90
१२	मे. पायोनियर डिस्टिलरी लि., जिल्हा नांदेड.	२१	६०	१८०
12	M/s. Pioneer Distillery Ltd., district Nanded.	21	60	180
१३	मे. टिळकनगर इंडस्ट्रिज लि., जि. अहमदनगर (अहिल्यानगर).	२२	१००	३००
13	M/s. Tilakanagar Industries Ltd., district Ahmednagar (Ahilyanagar).	22	100	300
१४	मे. विठ्ठलराव शिंदे स. सा. का. लि., सोलापूर.	२३	४५	१३५
14	M/s. Vitthalrao Shinde S. S. K. Ltd., Solapur.	23	45	135

अ. क्र. Sr. No.	घटकाचे नाव Name of the Unit	फॉर्म "आय" Form "I" अनु. क्र.	उत्पादन क्षमता ब. लि. (वार्षिक) (लाखात) Production Capacity KLPD Bulk Litre (Yearly) (Lakhs)	
1	2	3	4	5
१५	मे. युनायटेड स्पिरिटस् लि., युनिट-१, जि. नाशिक (माल्ट स्पिरिट), 15 M/s. United Spirities Ltd., Unti-1, district Nashik (Malt Spirit).	२४ 24	३० 30	९० 90
१६	मे. प्रिविलेज इंडस्ट्रिज लि., जि. सातारा. 16 M/s. Privillage Industries Ltd., district Satara.	२७ 27	१०० 100	३०० 300
१७	मे. व्हिक्टोरिया अॅग्रो फुड प्रोसेसिंग लि., जि. लातूर. 17 M/s. Privillage Agro Food Procecing Ltd., district Latur.	२८ 28	६० 60	१८० 180
१८	मे. पायोनिर इंडस्ट्रिज लि., बाळापूर, तालुका धर्माबाद, जि. नांदेड, (माल्ट स्पिरिट) 18 M/s. Pionear Industries Ltd., Balapur, taluka Dharmabad, district Nanded. (Malt Spirit).	३१ 31	१३५ 135	३६० 360
१९	मे. गडहिंगलज अॅग्रो अल्कोलेम, लि., कोल्हापूर 19 M/s. Gadhinglaj Agro Alcokem Ltd., Kolhapur	३२ 32	४५ 45	१३५ 135
२०	मे. असोसिएट्स वाईन्स प्रा. लि., बारामती, पुणे. (माल्ट स्पिरिट). 20 M/s. Associates Wines Pvt. Ltd., Baramati, Pune. (Malt Spirit).	३३ 33	६० 60	१८० 180
२१	मे. कोकण अॅग्रो मरिन इंडस्ट्रिज प्रा. लि., छत्रपती संभाजीनगर. 21 M/s. Kokan Agro Industries Pvt. Ltd., Chhatrapati Sambhajinagar.	३४ 34	३० 30	९० 90
२२	मे. सॅच्युरी वाईन्स प्रा. लि., बारामती, पुणे (बार्लीपासून). 22 M/s. Centurei Wines Pvt. Ltd., Baramati, Pune, (From Barli).	३५ 35	१० 10	३० 30
२३	मे. डेक्कन शुगर प्रा. लि., बाबरगाव, ता. गंगापूर, जि. छत्रपती संभाजीनगर. 23 M/s. Deccan Sugar Pvt. Ltd., Babargaon, Tal. Gangapur, Dist. Chhatrapati Sambhajinagar.	३६ 36	४० 40	१२० 120
२४	मे. रोडिको एन. व्ही. डिस्टिलरी महाराष्ट्र, लि., छत्रपती संभाजीनगर. 24 M/s. Rodico N. V. Distillery Maharashtra Ltd., Chhatrapati Sambhajinagar.	३७ 37	२०० 200	६०० 600
२५	मे. कॅपोव्हिटेज प्रा. लि., पुणे. 25 M/s. Kapovitage Pvt. Ltd., Pune	३८ 38	१०५ 105	३१५ 315
२६	मे. मिनाक्षी अॅग्रो इंडस्ट्रिज एलएलपी, छत्रपती संभाजीनगर 26 M/s. Meenakshi Agro Industries LLP., Chhatrapati Sambhajinagar	३९ 39	३० 30	९० 90
२७	मे. वैद्यनाथ बायो फ्युअल्स प्रा. लि., नागपूर 27 M/s. Baidyanath Bio Fuels Pvt. Ltd., Nagpur	४० 40	२५० 250	७५० 750
२८	मे. ग्रेनेटिव्ह पेट्रोकेम प्रा. लि., लातूर 28 M/s. Grenetive Petrochem Pvt. Ltd., Latur	४१ 41	१०० 100	३०० 300

अ. क्र. Sr. No.	घटकाचे नाव Name of the Unit	फॉर्म "आय" Form "I" अनु. क्र.	उत्पादन क्षमता ब. लि. (वार्षिक) (लाखात) Production Capacity KLPD Bulk Litre (Yearly) (Lakhs)		
1	2	3	4	5	
२९	मे. वसुंधरा ग्रीन बायोएनर्जी प्रा. लि., खडकी, ता. दोंड, जि. पुणे.	४२	६०	१८०	
29	M/s. Vasundhara Green Bio Energy Pvt. Ltd., Tal. Daund, Dist. Pune	42	60	180	
३०	मे. सुफलाम इंडस्ट्रिज लि., एमआयडीसी, देवरी, ता. देवरी, जि. गोंदिया	४३	२१०	६३०	
30	M/s. Sufalam Industries Ltd., MIDC Deori, Tal. Deori, Dist. Gandia	43	210	630	
३१	मे. अॅग्रोमार्क फुडस प्रा. लि., मौजे भदाणे, ता.जि. धुळे	४४	१०५	३१५	
३१	M/s. Agromark Foods Pvt. Ltd., Mauje Bhdane, Tal. Dist. Dhule	44	105	315	
३२	मे. कार्निवल इंडस्ट्रिज प्रा. लि., मुल ग्रोथ सेंटर, मौज मुल, ता. मुल, जि. चंद्रपूर	४५	२३०	६९०	
32	M/s. Carnival Industries Pvt. Ltd., Mul Growth Center, Mauja Mul, Tal. Mul, Dist. Chandrapur.	45	230	690	
३३	मे. एसएचके केमटेक इंडस्ट्रिज एलएलपी, एमआयडीसी, जकेकूर, ता. उमरगा, जि. धाराशिव.	४६	१०	३००	
33	M/s. SHK Chemtech Industries LLP, MIDC Jakekur, Tal. Omerga., Dist. Dharashiv.	46	100	300	
३४	मे. वैशाली बायोफ्युअल्स प्रा. लि., दोनद बु. ता. बारशीटाकळी, जि. अकोला जि. धाराशिव.	४८	७५	२२५	
34	M/s. Vaishali Biofuels Pvt. Ltd., Donad Bk., Tal. Barshitakali, Dist. Akola.	48	75	225	
		एकूण	--	२५४६	७६३८
		Total	--	2546	7638

विवरणपत्र "अ"

मळीपासून मद्यार्क निर्मितीसाठी कार्यरत असलेल्या नमुना "I" अनुज्ञप्ती घटकांची यादी

अ. क्र. Sr. No.	घटकाचे नाव Name of the Unit	अनुज्ञप्ती क्रमांक Licence No.	उत्पादन केएलपीडी Production KLPD	वार्षिक उत्पादन क्षमता ब. लि. Yearly Production Capacity Bulk Litre
१	२	३	४	५
१	मे. ज्युबिलंट इन्ग्रेविया लि., निंबुत, निरा, तालुका बारामती, जि. पुणे	१	१४५	४३५
1	M/s. Jubilant Ingreviya Ltd., Nimbut, taluka Baramati, district Pune	1	145	435
२	मे. सत्यम डिस्टीलरीज अँड इंडस्ट्रीज प्रा. लि., अहमदनगर (अहिल्यानगर)	२	१५०	४५०
2	M/s. Satyam Distilleries and Industries Pvt. Ltd., Ahmednagar (Ahilyanagar).	2	150	450
३	मे. तेरणा स. सा. का. लि., ढोकी, जि. धाराशिव (भाडेकरू मे. भैरवनाथ शुगर्स वर्क्स लि., धाराशिव).	३	५०	१५०
3	M/s. Terana S.S.K. Ltd., Dhoki, district Dharashiv (Lease Holder Bhairavanath, Sugar Works Ltd., Dharashiv).	3	50	150
४	मे. कृष्णा स. सा. का. लि., रेठरे बु ॥, पो. शिवनगर, तालुका कराड, जिल्हा सातारा (मे. यशवंतराव मोहिते स. सा. का. लि.,).	४	१५८	४७४
4	M/s. Krishna S. S. K. Ltd., Rethare Bk., Post Shivnagar, taluka Karad, district Satara. (M/s. Yashwantrao Mohite S. S. K. Ltd.).	4	158	474
५	मे. औरंगाबाद डिस्टिलरी प्रा. लि., वालचंदनगर, पुणे	६	३३.३३	२७०
5	M/s. Aurangabad Distillery Pvt. Ltd., Walchandnagar, Pune	6	33.33	270
६	मे. वसंतदादा शेतकरी स. सा. का. लि., जिल्हा सांगली, (भाडेकरू मे. स्वप्नपुर्ती शुगर लि.).	८	४५	१३५
6	M/s. Vasantdada Shetkari S. S. K. Ltd., district Sangli, (Lease Holder Sawnapurti Sugar Ltd).	8	45	135
७	मे. श्रीदत्त शेतकरी स. सा. का. लि., तालुका शिरोळ, जिल्हा कोल्हापूर	१०	६०	१८०
7	M/s. Shridatta Shetkari S. S. K. Ltd., taluka Shirol, district Kolhapur	10	60	180
8	मे. सहकार महर्षी शंकरराव कोल्हे स. सा. का. लि., तालुका कोपरगाव, जिल्हा अहमदनगर (अहिल्यानगर).	११	७५	२२५
8	M/s. Sahakar Maharshi Shankarrao Kolhe S. S. K. Ltd., taluka Kopargaon, district Ahmednagar (Ahilyanagar).	11	75	225
९	मे. मुळा स. सा. का. लि., सोनाई, तालुका नेवासा, जिल्हा अहमदनगर (अहिल्यानगर).	१२	३०	३००
9	M/s. Mula S. S. K. Ltd., Sonai, taluka Nevasa, district Ahmednagar (Ahilyanagar).	12	30	300
१०	मे. राजारामबापू पाटील स. सा. का. लि., राजारामनगर, पो. साखराळे, तालुका वाळवा, जिल्हा सांगली.	१३	१००	३००
10	M/s. Rajarambapu Patil S. S. K. Ltd., Rajaramnagar, post Sakharale, taluka Walva, district Sangli.	13	100	300

विवरणपत्र “अ”-चालू

१	२	३	४	
११	मे. सातपुडा तापी परिसर स. सा. का. लि., पुरुषोत्तमनगर, शहादा, जिल्हा नंदुरबार, (भाडेकरू मे. श्रीनागाईदेवी शुगर प्रा. लि.).	१४	७५	२२५
११	M/s. Satpuda Tapi Parisar S. S. K. Ltd., Purushottamnagar, Shahada, district Nandurbar. (Lease Holder Shrinagadevi Sugar Pr. Ltd).	14	75	225
१२	मे. विकासरत्न विलासराव देशमुख स. सा. का. लि., विलासनगर, जिल्हा लातूर	१५	६०	१८०
१२	M/s. Vikasratna Vilasrao Deshmukh S. S. K. Ltd., Vilasnagar, district Latur	15	60	180
१३	मे. ब्रीमा सागर महाराष्ट्र डिस्टिलरी प्रा. लि., श्रीपूर, तालुका माळशिरस, जिल्हा सोलापूर.	१६	४३.३३	१३०
१३	M/s. Breema Sagar Maharashtra Distilary Pvt. Ltd., Shripur, taluka Malshiras, district Solapur.	16	43.33	130
१४	मे. कर्मवीर शंकरराव काळे स. सा. का. लि., पोस्ट कोळपेवाडी, तालुका कोपरगाव, जिल्हा अहमदनगर (अहिल्यानगर) (मे. कोपरगाव स. सा. का. लि.).	१७	३०	९०
१४	M/s. Kamaveer Shankarrao Kale S. S. K. Ltd., post Kolpewadi, taluka Kopargaon, district Ahmednagar (Ahilyanagar) (M/s. Kopargaon S. S. K. Ltd.).	17	30	90
१५	मे. देशभक्त रत्नाप्पणा कुंभार, पंचगंगा स. सा. का. लि., गंगानगर, तालुका इचलकरंजी, जिल्हा कोल्हापूर.	१८	४५	१३५
१५	M/s. Deshbhakta Ratnapanna Kumbhar, Panchganga S. S. K. Ltd., Ganganagar, taluka Ichalkaranji, district Kolhapur.	18	45	135
१६	मे. कुंभी कासारी स. सा. का. लि., कुडीत्रे, तालुका करवीर, जिल्हा कोल्हापूर	१९	३०	९०
१६	M/s. Kumbhi Kasari S. S. K. Ltd., Kuditry, taluka Karveer, district Kolhapur	19	30	90
१७	मे. टिळकनगर इंडस्ट्रिज लि., पोस्ट टिळकनगर, बेलापूर रेल्वे स्टेशन, जि. अहमदनगर (अहिल्यानगर).	२०	६०	१८०
१७	M/s. Tilaknagar Industries Ltd., post Tilaknagar, Belapur Railway Station, district Ahmednagar (Ahilyanagar).	20	60	180
१८	मे. रॅडिको एनव्ही डिस्टिलरी महाराष्ट्र लि., एम.आय.डी.सी., शेंद्रे इंडस्ट्रियल इस्टेट, तालुका, जिल्हा छत्रपती संभाजीनगर.	२१	१४०	४२०
१८	M/s. Radico NV Distilary Maharashtra Ltd., M.I.D.C., Shendre Industrial Estate, taluka, district Chhatrapati Sambhajinagar.	21	140	420
१९	मे. सह्याद्री स. सा. का. लि., यशवंतनगर, तालुका कराड, जिल्हा सातारा.	२२	१४५	४३५
१९	M/s. Sahyadri Shetkari S. S. K. Ltd., Yashwanthnagar, taluka Karad, district Satara.	22	145	435
२०	सहकार महर्षी शिवाजीराव नारायणराव नागावडे, पोस्ट श्रीगोंदा, जिल्हा अहमदनगर (अहिल्यानगर).	२४	३०	९०
२०	Sahakar Mashrdhi Shivajirav Narayanrav Nagavade, post Shrigonda, district Ahmednagar (Ahilyanagar).	24	30	90
२१	मे. पद्मश्री डॉ. विठ्ठलराव विखे-पाटील स. सा. का. लि., प्रवरानगर, तालुका श्रीरामपूर, जिल्हा अहमदनगर (अहिल्यानगर).	२५	९०	२७०
२१	M/s. Padmashree Dr. Vitthalrao-Vikhe Patil S. S. K. Ltd., Pravaranagar, taluka Shrirampur, district Ahmednagar (Ahilyanagar).	25	90	270
२२	मे. भोगावती स. सा. का. लि., परिते, तालुका करवीर, जिल्हा कोल्हापूर	२७	४५	१३५
२२	M/s. Bhogawati S. S. K. Ltd., Parite, taluka Karveer, district Kolhapur	27	45	135

विवरणपत्र "अ"--चालू

१	२	३	४	
२३	मे. सिद्धेश्वर स. सा. का. लि., कामथे, पोस्ट टिकेकरवाडी, जिल्हा सोलापूर	२८	४५	१३५
23	M/s. Siddheshwar S. S. K. Ltd., Kamathe, post Tikekarwadi, district Solapur	28	45	135
२४	मे. सहकार महर्षी शंकरराव मोहिते-पाटील स. सा. का. लि., शंकरनगर, अकलूज, जि. सोलापूर.	२९	९०	२७०
24	M/s. Sahakar Maharshi Shankarrao Mohite-Patil S. S. K. Ltd., Shankarnagar, Akluj, district Solapur.	29	90	270
२५	मे. माळेगाव स. सा. का. लि., शिवनगर, तालुका बारामती, जिल्हा पुणे	३१	६३.३३	१९०
25	M/s. Malegaon S. S. K. Ltd., Shivnagar, taluka Baramati, District Pune	31	63.33	190
२६	मे. सहकार महर्षी भाऊसाहेब थोरात स. सा. का. लि., अमृतनगर, तालुका संगमनेर, जिल्हा अहमदनगर (अहिल्यानगर).	३३	४०	१२०
26	M/s. Sahakar Maharshi Bhausaheb Thorat S. S. K. Ltd., Amrutnagar, taluka Sangamner, district Ahmednagar (Ahilyanagar).	33	40	120
२७	मे. आप्पासाहेब नलावडे, ता. गडहिंग्लज, स. सा. का. लि., कोल्हापूर,	३६	३०	९०
27	M/s. Appasaheb Nalawade, Gadhinglaj, taluka S. S. K. Ltd., Kolhapur	36	30	90
२८	मे. सिद्धेश्वर स. सा. का. लि., माणिकनगर, तालुका सिल्लोड, जि. छत्रपती संभाजीनगर भाडेकरू मे. स्टार केम इंडस्ट्रीज).	३७	३०	९०
28	M/s. Sddhishwera S. S. K. Ltd., Maniknagar, taluka Sillod, district Chhatrapati Sambhajinagar.	37	30	90
२९	(मे. ज्ञानेश्वर स. सा. का. लि., पोस्ट भेंडे, तालुका नेवासा, जिल्हा अहमदनगर (अहिल्यानगर) मे. लोकनेते मारुतराव घुले पाटील ज्ञानेश्वर स. सा. का. तालुका नेवासा, जिल्हा अहमदनगर (अहिल्यानगर).	३८	४५	१३५
29	(M/s. Dnyaneshwar S. S. K. Ltd., post Bhende, taluka Nevasa, district Ahmednagar (Ahilyanagar), M/s. Lokanete Marutrao Ghule Patil, Dnyaneshwar S. S. K. Ltd., post Bhende, taluka Nevasa, district Ahmednagar (Ahilyanagar).	38	45	135
३०	मे. दौलत शेतकरी स. सा. का. लि., हलकर्णी, तालुका चंदगड, जिल्हा कोल्हापूर, (भाडेकरू मे. अथर्व इंटर ट्रेड प्रा. लि.).	३९	३०	९०
30	M/s. Daulat Shetkari S. S. K. Ltd., Halkarni, taluka Chandgad, district Kolhapur. (Lease Holder Athurva Enter Trade Pr. Ltd).	39	30	90
३१	मे. तात्यासाहेब कोरे स. सा. का. लि., वारणानगर, तालुका पन्हाळा, जिल्हा कोल्हापूर	४०	७५	२२५
31	M/s. Tatyasaheb Kore S. S. K. Ltd., Warnanagar, taluka Panhala, district Kolhapur.	40	75	225
३२	मे. अर्जिक्यतारा स. सा. का. लि., शाहूनगर, शेंद्रे, जिल्हा सातारा	४१	४५	१३५
32	M/s. Ajinkyatara S. S. K. Ltd., Shahunagar, Shendre, district Satara	41	45	135
३३	मे. श्रीराम स. सा. का. लि., नीरा व्हॅली अर्कशाळा विभाग, फलटण, निरा व्हॅली, जिल्हा सातारा. (ऑपरेटर मे. कल्लाप्पणा आवाडे जवाहर शेतकरी स. सा. का. लि.).	४२	३०	९०
33	M/s. Shriram S. S. K. Ltd., Neera Vally Arkashala Vibhag, Phaltan, Neeravally, district Satara.	42	30	90
३४	मे. युनायटेड स्पिरिट लि., इंडस्ट्रियल एरिया, चिखलठाणा, जिल्हा छत्रपती संभाजीनगर	४३	४५	१३५
34	M/s. United Spirit Ltd., Industrial Area, Chikhalthana, district Chhatrapati Sambhajinagar.	43	45	135
३५	मे. शंकर स. सा. का. लि., सदाशिवनगर, तालुका माळशिरस, जिल्हा सोलापूर	४५	३०	९०
35	M/s. Shankar S. S. K. Ltd., Sadashivnagar, taluka Malshiras, district Solapur	45	30	90

विवरणपत्र "अ"--चालू

१	२	३	४	
३६	मे. कर्मयोगी अंकुशराव टोपे समर्थ स. सा. का. लि., अंबड, पोस्ट वाडीगोद्री, तालुका अंबड, जिल्हा जालना.	४६	१६०	४८०
३६	M/s. Karmayogi Ankushrao Tope Samarth S. S. K. Ltd., Ambad, post Wadigodri, taluka Ambad, district Jalna.	46	160	480
३७	मे. पूर्णा स. सा. का. लि., बसमतनगर, जिल्हा हिंगोली	४९	३०	९०
३७	M/s. Purna S. S. K. Ltd., Basmatnagar, district Hingoli.	49	30	90
३८	मे. किसनवीर सातारा स. सा. का. लि., भुईंज, पोस्ट किसनवीरनगर, तालुका वाई, जिल्हा सातारा.	५०	६०	१८०
३८	M/s. Kisanveer Satara S. S. K. Ltd., Bhuinj, post Kisanveernagar, taluka Wai, district Satara.	50	60	180
३९	मे. वैभव लिकर प्रा. लि., मसळापेन, केशवनगर, जिल्हा वाशिम	५२	३०	९०
३९	M/s. Vaibhav Likar Pvt. Ltd., Masalapen, Keshavnagar, district Washim	52	30	90
४०	मे. श्रीगणेश स. सा. का. लि., गणेशनगर, ता. कोपरगाव, जि. अहमदनगर (अहिल्यानगर)	५३	३०	९०
४०	M/s. Ganesh S. S. K. Pvt. Ltd., Ganeshnagar, taluka Kopergaon, district Ahmednagar (Ahilyanagar).	53	30	90
४१	मे. साऊथ कोकण डिस्टिलरीज, इन्सुली, तालुका सावंतवाडी, जिल्हा सिंधुदुर्ग	५५	१५	४५
४१	M/s. South Kokan Distillery, Insuli, taluka Sawantwadi, district Sindhudurga	55	15	45
४२	मे. अशोक स. सा. का. लि., कोरेगाव, तालुका श्रीरंगपूर, जिल्हा अहमदनगर (अहिल्यानगर)	५६	६०	१८०
४२	M/s. Ashok S. S. K. Ltd., Koregaon, taluka Shirangpur, district Ahmednagar (Ahilyanagar).	56	60	180
४३	मे. जयभवानी स. सा. का. लि., शिवाजीनगर, पोस्ट गेवराई, तालुका गेवराई, जिल्हा बीड.	५७	३०	९०
४३	M/s. Jaibhavani S. S. K. Ltd., Shivajinagar, post Gevrai, taluka Gevrai, district Beed.	57	30	90
४४	मे. पायोनियर डिस्टिलरी प्रा. लि., बेलापूर व्हिलेज, धर्माबाद, तालुका बिलोली, जि. नांदेड.	५८	१००	३००
४४	M/s. Pioneer Distilleries Pvt. Ltd., Belapur Village, Dharmabad, taluka Biloli, district Nanded.	58	100	300
४५	मे. अंबाजोगाई स.सा.का.लि., ता. अंबाजोगाई, जि. बीड	५९	३०	९०
४५	M/s. Ambejogai Co-opp. Sugar Factory Pvt. Ltd., taluka Ambejogai, district Beed	59	30	90
४६	मे. सागर इंडस्ट्रिज अँड डिस्टिलरीज प्रा. लि., पोस्ट घाने, तालुका चांदवड, जिल्हा नाशिक.	६१	१००	३००
४६	M/s. Sagar Industries and Distilleries Pvt. Ltd., Dyane, taluka Chandwad, district Nashik.	61	100	300
४७	मे. कोल्हापूर शुगर मिल्स लि., कसबा-बावडा, जिल्हा कोल्हापूर, (भाडेकरू मे. करण एजन्सी, नाशिक).	६२	६०	१८०
४७	M/s. Kolhapur Sugar Mills Ltd., Kasba-Bavada, district Kolhapur (Lease Holder Karan ajence, Nashik).	62	60	180
४८	मे. श्री छत्रपती शाहू स. सा. का. लि., कागल, श्रीमंत जयसिंगराव घाटगे भवन, तालुका कागल, जिल्हा कोल्हापूर.	६३	६०	१८०
४८	M/s. Shri Chatrapati Shahu S. S. K. Ltd., Kagal, Shrimant Jaising Ghatge Bhavan, taluka Kagal, district Kolhapur.	63	60	180

विवरणपत्र "अ"--चालू

१	२	३	४	
४९	मे. विश्वासराव नाईक स. सा. का. लि., यशवंतनगर, विखली, तालुका शिराळा, जिल्हा सांगली.	६४	४५	१३५
४९	M/s. Vishwasrao Naik S. S. K. Ltd., Yashwantnagar, Chikhali, taluka Shirala, district Sangli.	64	45	135
५०	मे. वैद्यनाथ स.साका.लि., पांगरी, ता. परळी, जि. बीड	६५	४५	१३५
५०	M/s. Vaidyanath Co-opp. Sugar Factory Pvt. Ltd., tal. Parali, dist. Beed	65	45	135
५१	मे. करण शुगर्स प्रा. लि., हेरवाड, तालुका शिरोळ, जिल्हा कोल्हापूर	६६	३०	९०
५१	M/s. Karan Sugar's Pvt. Ltd., Herwad, taluka Shirol, district Kolhapur	66	30	90
५२	मे. विठ्ठलराव शिंदे स. सा. का. लि., गंगामाईनगर, पिंपळनेर, तालुका माढा, जि. सोलापूर.	६७	३००	९००
५२	M/s. Vitthalrao Shinde S. S. K. Ltd., Gangamainagar, Pimpalner, taluka Madha, district Solapur.	67	300	900
५३	मे. विघ्नहर स. सा. का. लि., निवृत्तीनगर, धालेवाडी, पोस्ट शिरोली बुद्रुक, तालुका जुन्नर, जि. पुणे.	६९	६५	१९५
५३	M/s. Vighnahar S. S. K. Ltd., Nivruttinagar, Dhalewadi, post Shirol Bk., taluka Junnar, district Pune.	69	65	195
५४	मे. भाऊराव चव्हाण स. सा. का. लि., लक्ष्मीनगर, देवगाव-येळेगाव, अर्धापूर, जिल्हा नांदेड.	७०	६०	१८०
५४	M/s. Bhaurao Chavan S. S. K. Ltd., Laxminagar, Devgaon-Yelegaon, Ardhapur, district Nanded.	70	60	180
५५	मे. विलास स. सा. का. लि., वैशालीनगर, निवळी, जिल्हा लातूर	७१	६०	१८०
५५	M/s. Vikas S. S. K. Ltd., Vaishalinagar, Nivali, district Latur	71	60	180
५६	मे. सासवड माळी शुगर फॅक्टरी लि., माळीनगर, जिल्हा सोलापूर	७२	६०	१८०
५६	M/s. Saswad Mali Sugar Factory Ltd., Malinagar, district Solapur	72	60	180
५७	मे. डॉ. पतंगराव कदम सोनहिरा स. सा. का. लि., मोहनराव कदमनगर (वांगी), तालुका कडेगाव, जिल्हा सांगली.	७३	१०५	३१५
५७	M/s. Dr. Patangrao Kadam Sonhira S. S. K. Ltd., Mohanrao Kadamnagar (Vangi), taluka Kadegaon, district Sangli.	73	105	315
५८	मे. मानस अग्रो इंडस्ट्रिज अॅण्ड इन्फ्रा. लि., खुर्सापूर (बेला), नागपूर-चंद्रपूर रोड, तालुका उमरेड, जिल्हा नागपूर (मे. पूर्ती साखर कारखाना लि.).	७५	१३५	४०५
५८	M/s. Manas Agro Industries and Infra. Ltd., Khursapur (Bela), Nagpur-Chandrapur Road, taluka Umardhed, district Nagpur (M/s. Purti Sakhar Karkhana Ltd.).	75	135	405
५९	मे. कर्मयोगी शंकररावजी पाटील स. सा. का. लि., महात्मा फुलेनगर (बीजवडी), तालुका इंदापूर, जिल्हा पुणे.	७६	३०	९०
५९	M/s. Karmayogi Shankarraoji Patil S. S. K. Ltd., Mahatma Phulenagar (Beejvadi), taluka Indapur, district Pune.	76	30	90
६०	मे. गंगामाई इंडस्ट्रिज अॅण्ड कन्स्ट्रक्शन प्रा. लि., मौजे नजिक, बाभुळगाव, पोस्ट राक्षी, तालुका शेवगाव, जिल्हा अहमदनगर (अहिल्यानगर).	७७	४००	१२००
६०	M/s. Gangamai Industries and Construction Pvt. Ltd., Mouje Najik, Babhulgaon, post Rakshi, taluka Shevgaon, district Ahmednagar (Ahilyanagar).	77	400	1200

विवरणपत्र "अ"--चालू

१	२	३	४	
६१	मे. नॅचरल शुगर अॅण्ड अलाईड इंड. लि., साईनगर, रंजणी, तालुका कळंब, जिल्हा धाराशिव.	७८	१५०	४५०
61	M/s. Natural Sugar and alide Ind. Ltd., Sainagar, Ranjani, taluka Kalamb, district Dharashiv.	78	150	450
६२	मे. श्री. विठ्ठल स. सा. का. लि., वेणूनगर, तालुका पंढरपूर, जिल्हा सोलापूर	७९	४५	१३५
62	M/s. Shri. Vitthal S. S. K. Ltd., Venunagar, taluka Pandharpur, district Solapur	79	45	135
६३	मे. खंडोबा प्रसन्न साखर कारखाना, लि., पाल, कराड, जि. सातारा	८०	५०	१५०
63	M/s. Khandoba Prasanna S. K. Ltd., Pal, Karhad, district Satara	80	50	150
६४	मे. सोमेश्वर स. सा. का. लि., सोमेश्वरनगर, बारामती, जिल्हा पुणे	८१	३०	९०
64	M/s. Someshwar S. S. K. Ltd., Someshwarnagar, Baramati, district Pune	81	30	90
६५	मे. बारामती अॅग्री लि., शेटफळगडे, तालुका इंदापूर, जिल्हा पुणे	८३	६००	१८००
65	M/s. Baramarti Agro Ltd., Shetphalgade, taluka Indapur, district Pune	83	600	1800
६६	मे. लोकनेते बाबूराव पाटील स. सा. का. लि., लक्ष्मीनगर, अ नगर, तालुका मोहोळ, जिल्हा सोलापूर.	८५	३०	९०
66	M/s. Loknete Baburao Patil S. S. K. Ltd., Laxminagar, A Nagar, taluka Mohol, district Solapur.	85	30	90
६७	मे. नीरा भीमा स. सा. का. लि., शहाजीनगर, पोस्ट रेडणी, तालुका इंदापूर, जिल्हा पुणे.	८६	३०	९०
67	M/s. Neera Bhima S. S. K. Ltd., Sahajinagar, post Redani, taluka Indapur, district Pune.	86	30	90
६८	मे. सहकार शिरोमणी वसंतराव काळे स. सा. का. लि., चंद्रभागानगर, पोस्ट भाळवणी, तालुका पंढरपूर, जिल्हा सोलापूर.	८७	३०	९०
68	M/s. Sahakar Shiramani Vasantrao Kale S. S. K. Ltd., Chandrabhaganagar, post Bhalavani, taluka Pandharpur, district Solapur.	87	30	90
६९	मे. रावसाहेबदादा पवार, घोडगंगा स. सा. का. लि., रावसाहेबनगर, न्हावरे, तालुका शिरूर, जिल्हा पुणे.	८८	३०	९०
69	M/s. Raosahebada Pawar, Ghodganga S. S. K. Ltd., Raosahebnagar, Nhavare, taluka Shirur, district Pune.	88	30	90
७०	मे. लोकमंगल अॅग्री इंडस्ट्रिज लि., सुभाषनगर, मु. पो. बीबी दारफळ, तालुका उत्तर सोलापूर, जिल्हा सोलापूर.	८९	८०	२४०
70	M/s. Lokmangal Agro Industries Ltd., Subhashnagar, at post Bibi Darphal, taluka North Solapur, district Solapur.	89	80	240
७१	मे. दौंड शुगर लि., आलेगाव (कदमवस्ती) तालुका दौंड, जिल्हा पुणे	९०	३७०	१११०
71	M/s. Daund Sugar Ltd., Alegaon (Kadamvasti), taluka Daund, district Pune	90	370	1110
७२	मे. विठ्ठल कॉर्पोरेशन लि. मौजे म्हैसगाव, तालुका माढा, जिल्हा सोलापूर	९१	७०	२१०
72	M/s. Vitthal Corporation Ltd. Mouje Maisgaon, taluka Madha, district Solapur.	91	70	210
७३	मे. लोकनेते सुंदररावजी सोळंके स. सा. का. तेलगाव, तालुका माजलगाव, जि. बीड (मे. माजलगाव स. सा. का. लि., तेलगाव, तालुका माजलगाव, जिल्हा बीड).	९२	९०	२७०
73	M/s. Loknete Sundarravji Solanke S. S. K. Ltd., Telgoan, taluka Majalgaon, district Beed, (M/s. Majalgaon S. S. K. Ltd., Telgaon, taluka Majalgaon, district Beed.	92	90	270
७४	मे. भीमा स. सा. का. लि., पाटस, दौंड, जिल्हा पुणे	९३	४५	१३५
74	M/s. Bhima S. S. K. Ltd., Patas, Daund, district Pune	93	45	135

विवरणपत्र "अ"--चालू

१	२	३	४	
७५	मे. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर स. सा. का. लि., अरविंदनगर, केशेगाव, तालुका, जिल्हा धाराशिव.	९४	८८.५	२६५.५
75	M/s. Dr. Babasaheb Ambedkar S. S. K. Ltd., Arvindnagar, Keshegaon, taluka, district Dharashiv.	94	88.5	265.5
७६	मे. जी. ७ शुगर लि., विजयनगर, मखाणी, जिल्हा परभणी	९५	६०	१८०
76	M/s. Gangakhed Sugar and Energy Ltd., Vijaynagar, Makhani, district Parbhani	95	60	180
७७	मे. कर्मयोगी सुधाकरपंत परिचालक श्री पांडुरंग स. सा. का. लि., श्रीपूर, तालुका माळशिरस, जिल्हा सोलापूर	९६	९०	२७०
77	M/s. Karmayogi Sudhakarant Parichalak Shree Pandurang S. S. K. Ltd., Shripur, taluka Malshiras, district Solapur	96	90	270
७८	मे. रेणा स. सा. का. लि., दिलीपनगर, निवाडा, तालुका रेणापूर, जिल्हा लातूर	९७	३०	९०
78	M/s. Rena S. S. K. Ltd., Dilipnagar, Nivada, taluka Renapur, district Latur	97	30	90
७९	मे. साईकृष्णा साखर कारखाना लि., हिरडगाव, तालुका श्रीगोंदा, जिल्हा अहमदनगर (अहिल्यानगर)	९८	६०	१८०
79	M/s. Saikrupa Sakhar Karkhana Ltd., Hiradgoan, taluka Shrigonda, district Ahmednagar (Ahilyanagar).	98	60	180
८०	मे. श्रीनाथ म्हस्कोबा साखर कारखाना लि., श्रीनाथनगर, पटेगण, पोस्ट राहू, तालुका दोंड, जिल्हा पुणे.	९९	५५	१६५
80	M/s. Shreenath Mhaskoba Sakhar Karkhana Ltd., Shreenathnagar, Pategaon, post Rahu, taluka Daund, district Pune.	99	55	165
८१	मे. अंबालिका शुगर प्रा. लि., कर्जत, तालुका कर्जत, जिल्हा अहमदनगर (अहिल्यानगर)	१००	१५०	४५०
81	M/s. Ambalika Sugar Pvt. Ltd., Karjat, taluka Karjat, district Ahmednagar (Ahilyanagar)	100	150	450
८२	मे. सरसेनापती संताजी घोरपडे स. सा. का. लि., बेळेवाडी, काळम्मा, तालुका कागल, जिल्हा कोल्हापूर.	१०१	९५	२४५
82	M/s. Sarsenapati Santaji Ghorpade S. S. K. Ltd., Belewadi, Kamma, taluka Kagal, district Kolhapur.	101	95	245
८३	मे. फॅबटेक शुगर प्रा. लि., नांदुर, जि. सोलापूर, (ऑपरेटर मे. औताडे शुगर डिस्ट्रीली, प्रा. लि.).	१०२	६५	१९५
83	M/s. Febtech Sugar Pvt. Ltd., Nandur, district Solapur, (Operater M/s. Autade Sugar Distillery Pvt. Ltd.).	102	65	195
८४	मे. दालमिया भारत शुगर अँड. इंडस्ट्रीज लि. (श्री दत्त साखर कारखाना) आसुर्ले पार्ले, तालुका पन्हाळा, जिल्हा कोल्हापूर.	१०३	१२०	३६०
84	M/s. Dalmiya India Sugar Industries Ltd. (Shree Datta Sakhar Karkhana) Aasurle Parle, tauka Panhala, district Kolhapur.	103	120	360
८५	मे. उदगीरी शुगर अँड पावर लि., बामणी (पारे), तालुका खानापूर, जिल्हा सांगली	१०४	५५	१६५
85	M/s. Udgiri Sugar and Power Ltd., Bamani (Pare), taluka Khanapur, district Sangli.	104	55	165
८६	मे. ग्रीन पावर शुगर्स लि., गोपूज, तालुका खटाव, जिल्हा सातारा	१०५	४५	१३५
86	M/s. Green Power Sugars Ltd., Gopuj, taluka Khatav, district Satara	105	45	135
८७	मे. डेक्कन शुगर प्रा. लि., गुंज सावना, तालुका महागाव, जिल्हा यवतमाळ	१०६	४५	१३५
87	M/s. Deccan Sugar Pvt. Ltd., Gunj Savana, taluka Mahagaon, district Yavatmal	106	45	135
८८	मे. इंद्रेश्वर शुगर मिल्स लि., मु. पो. उपळाई (ठो.), तालुका बार्शी, जिल्हा सोलापूर	१०७	४५	१३५
88	M/s. Indreshwar Sugar Mills Ltd., at post Uplai (Tho.) taluka Barshi, district Solapur.	107	45	135
८९	मे. खंडोबा डिस्टिलरीज लि., एमआयडीसी, टेम्भूर्णी, तालुका माढा, जिल्हा सोलापूर	१०८	१५०	४५०
89	M/s. Khandoba Distilleries Ltd., MIDC, Tembhurni, taluka Madha, district Solapur.	108	150	450

विवरणपत्र "अ"--चालू

१	२	३	४	
९०	मे. भैरवनाथ शुगर वर्क्स लि., सोनारी, तालुका परांडा, जिल्हा धाराशिव	१०९	५९	१७७
90	M/s. Bhairavnath Sugar Works Ltd., Sonari, taluka Paranda, district Dharashiv.	109	59	177
९१	मे. पद्मभूषण क्रांतिवीर डॉ. नागनाथअण्णा नायकवडी हुतात्मा किसन अहिर स. सा. का. लि., वाळवे, तालुका वाळवा, जिल्हा सांगली.	१११	१००	३००
91	M/s. Padmabhushan Krantiveer Dr. Nagnathanna Naikwadi Hutatma Kisan Ahir S. Sa. Ka. Ltd., Walve, taluka Walva, district Sangli.	111	100	300
९२	मे. जकराया शुगर लि., गट नंबर ६१/१-अ, मौजे वटवटे, तालुका मोहोळ, जि. सोलापूर	११२	२००	६००
92	M/s. Jakaraya Sugar Ltd., Gat No. 61/1-A, Mouje Vatvate, taluka Mohol, district Solapur.	112	200	600
९३	मे. श्रीनाथ म्हस्कोबा साखर कारखाना लि., श्रीनाथनगर, पटेगण, पो. राहू, तालुका दौंड, जिल्हा पुणे.	११३	१५	४५
93	M/s. Shrinath Mhaskoba Sakhar Karkhana Ltd., Shrinathnagar, Pategan, post Rahu, taluka Daund, district Pune.	113	15	45
९४	मे. शरयु अॅग्रो इंडस्ट्रिज लि., गट नंबर २५३/५, मौजे कापशी (मोटेवाडी), तालुका फलटण, जिल्हा सातारा.	११४	१२०	३६०
94	M/s. Sharayu Agro Industries Ltd., Gat No. 253/5, Mouje Kapshi (Motewadi), taluka Phaltan, district Satara.	114	120	360
९५	मे. क्रांती अग्रणी डॉ. जी. डी. बापू लाड स. सा. का. लि., कुंडल, ता. पलूस, जि. सांगली.	११५	६०	१८०
95	M/s. Kranti Agrani Dr. G. D. Bapu Lad S. S. K. Ltd., Kundal, taluka Palus, Sangli.	115	60	180
९६	मे. न्यू फलटण शुगर्स वर्क्स डी. डिव्हिजन, सुरवडी, ता. फलटण, जि. सातारा	११६	५०	१५०
96	M/s. New Phaltan Sugar's Works D. Division, Survadi, taluka Phaltan, Satara	116	50	150
९७	मे. स्वराज ग्रीन पॉवर फ्युअल लि., उपळवे, ता. फलटण, जिल्हा सातारा.	११७	५००	१५००
97	M/s. Swaraj Green Power & Fuel Ltd., Upalave, taluka Phaltan, district Satara	117	500	1500
९८	मे. जयवंत शुगर्स, लि. धावरवाडी, ता. कराड, जिल्हा सातारा	११८	११०	३३०
98	M/s. Jaywant Sugar's Ltd., Dhavarwadi, taluka Karad, district Satara	118	110	330
९९	मे. द्वारकाधीश सा. का. लि., शेवरे, ता. सटाणा, जिल्हा नाशिक	११९	६०	१८०
99	M/s. Dwarkadheesh S. K. Ltd., Shevare, taluka Satana, district Nashik	119	60	180
१००	मे. युटोपियन शुगर्स लि., पंतनगर, कचरेवाडी, ता. मंगळवाडी, जिल्हा सोलापूर	१२०	६०	१८०
100	M/s. Utopian Sugar's Ltd., Pantanagar, Kachrewadi, taluka Mangalwadi, district Solapur.	120	60	180
१०१	मे. सिद्धी शुगर अॅण्ड अलाईड इंड. लि., महेशनगर, उजाना, ता. अहमदपूर, जिल्हा लातूर.	१२१	६०	१८०
101	M/s. Siddhi Sugar and Alaid Ind. Ltd., Maheshnagar, Ujana, taluka Ahamadpur, district Latur.	121	60	180
१०२	मे. येडेश्वरी अॅग्रो प्रा. लि., पवनसुतनगर, ता. केज, जिल्हा बीड	१२२	३०५	९१५
102	M/s. Yedeshwari Agro Pvt. Ltd., Pawansut Nagar, taluka Kej, district Beed	122	305	915
१०३	मे. अथणी शुगर्स लि., भाडेपट्टाधारक मे. उदयसिंग गायकवाड, स. सा. का., ता. सोनवडे-बांबवडे, शाहुवाडी, जिल्हा कोल्हापूर	१२३	९०	२७०
103	M/s. Athani Sugar's Ltd., Sonavade-Bambavade, taluka Shahuwadi, district Kolhapur.	123	90	270

विवरणपत्र "अ"--चालू

१	२	३	४	
१०४	मे. अगस्ती स. सा. का. लि., अगस्तीनगर, ता. अकोले, जिल्हा अहमदनगर (अहिल्यानगर)	१२४	३०	९०
104	M/s. Augusti S. Sa. Ka. Ltd., Agastinagar, taluka Akole, district Ahmednagar (Ahilyanagar).	124	30	90
१०५	मे. गुरुदत्त शुगर्स लि., टाकळीवाडी, ता. शिरोळ, जिल्हा कोल्हापूर	१२५	१५०	४५०
105	M/s. Gurudatta Sugar's Ltd., Takaliwadi, taluka Shirol, district Kolhapur	125	150	450
१०६	मे. जरंडेश्वर शुगर मिल्स प्रा. लि., जिल्हा सातारा	१२६	२००	६००
106	M/s. Jarandeshwar Sugar Mills Pvt. Ltd., district Satara	126	200	600
१०७	मे. कुंजीर बायो एनर्जी इंडिया, मौ. मिरवाडी, ता. दौंड, जि. पुणे	१२७	६०	१८०
107	M/s. Kujnjir Bio Energy India, Mirwadi, taluka Dound.	127	60	180
१०८	मे. धाराशिव साखर कारखाना लि., चोराखळी, ता. कळंब, जि. धाराशिव	१२८	६०	१८०
108	M/s. Dharashiv Sugar Factory Ltd., Chorakhali, taluka Kalamb, district Dharashiv.	128	60	180
१०९	मे. श्री दत्त इंडिया प्रा. लि., साखरवाडी, ता. फलटण, जि. सातारा	१२९	६०	१८०
109	M/s. Shree Datta India Pvt. Ltd., Sakharwadi, taluka Phaltan, district Satara.	129	60	180
११०	मे. सद्गुरु श्री श्री साखर कारखाना लि., राजेवाडी, ता. आटपाडी, जि. सांगली	१३०	४५	१३५
110	M/s. Sadguru Shree Shree Sugar Factory Ltd., Rajewadi, taluka Aatpadi, district Sangli.	130	45	135
१११	मे. एन. एस. एल. शुगर्स लि., पवारवाडी, ता. माजलगाव, जि. बीड	१३१	१५०	४५०
111	M/s. N. S. L. Sugar Pvt. Ltd., Pawarwadi, taluka Majalgaon, district Beed	131	150	450
११२	मे. जयहिंद शुगर प्रा. लि., आचेगाव, ता. द. सोलापूर, जि. सोलापूर	१३२	४५	१३५
112	M/s. Jayhind Sugar Pvt. Ltd., Achegaon, taluka South Solapur, district Solapur	132	45	135
११३	मे. मांजरा शुगर इंडस्ट्रिज प्रा. लि., मंगळूर, ता. तुळजापूर, जि. धाराशिव	१३३	४५	१३५
113	M/s. Manjra Sugar Industries Pvt. Ltd., Manglur, taluka Tuljapur, district Dharashiv.	133	45	135
११४	मे. पद्मश्री डॉ. डी. वाय. पाटील स. सा. का. लि., कोल्हापूर	१३४	४५	१३५
114	M/s. Padmashri Dr. D. Y. Patil, S. Sa. Ka. Ltd, Kolhapur	134	45	135
११५	मे. सदाशिवराव मंडलिक, स.सा.का.लि., सदाशिवनगर, तालुका कागल, जिल्हा कोल्हापूर	१३५	३०	९०
115	M/s. Sadashivrav Mandlik, S. Sa. Ka. Ltd., Sadashivnagar, taluka Kagal, district Kolhapur	135	30	90
११६	मे. पराग अॅग्रो फुड्स अॅण्ड अलाईड प्रोडक्ट्स प्रा.लि., रावडेवाडी, तालुका शिरूर, जिल्हा पुणे.	१३६	४५	१३५
116	M/s. Parag Agro Food and Alaid Products Pvt. Ltd., Ravdevadi, taluka Shirur; district Pune	136	45	135
११७	मे. शरद स. सा. का. लि., नरंदे, तालुका हातकणंगले, जिल्हा कोल्हापूर	१३७	३०	९०
117	M/s. Sharad S. Sa. Ka. Ltd, Narande, taluka Hatkanangale, district Kolhapur	137	30	90
११८	मे. लक्ष्मी नृसिंग शुगर्स एलएलपी, मौजे, आमडापूर, पो. शिंगणापूर, तालुका-जिल्हा परभणी	१३८	४५	१३५
118	M/s. Laxmi Nrshing Shugar LLP, Mauje Aamdapur, Post. Shinganapur, taluka-district Parbhani.	138	45	135
११९	मे. डीडीएनएसएफएलि, युनिट-२, हावर्गाव, ता. कळंब, जि. धाराशिव	१३९	३०	९०
119	M/s. DDNSAFA Ltd., Unit-2, Havargaon, taluka Kalamb, district Dharashiv	139	30	90

विवरणपत्र "अ"--चालू

१	२	३	४	
१२०	मे. कादवा, स. सा. का. लि., मातेरेवाडी, तालुका दिंडोरी, जिल्हा नाशिक	१४०	३०	९०
120	M/s. Kadava, S. Sa. Ka. Ltd., Materewadi, taluka Dindori, district Nashik	140	30	90
१२१	मे. सोपानराव बाळकृष्ण घसाळ, अॅग्रोप्रोडक्ट, लि., माळकूप, तालुका पारनेर, जिल्हा अहमदनगर (अहिल्यानगर).	१४१	६०	१८०
121	M/s. Sopanrao Balkrishna Dhasal, Agro Product Ltd., Malkrup, taluka Parner, district Ahmednagar (Ahilyanagar).	141	60	180
१२२	मे. जागृती शुगर अँड अलाईड इंड्रस्टीज, लि., आचवला, तालुका देवणी, जिल्हा लातूर	१४२	११०	३३०
122	M/s. Jagruti Sugar and Allied Industries Ltd., Aachavala, taluka Devani, district Latur.	142	110	330
१२३	मे. कर्मयोगी अंकुशराव टोपे समर्थ, स. सा. का. लि., युनिट नंबर २, (सागर) मौजे भाय गव्हाण शिवार तिर्थपुरी, तालुका घनसावंगी, जिल्हा जालना.	१४३	६०	१८०
123	M/s. Karmyogi Ankushrao Tope Samarth S. Sa. Ka. Ltd., Unit No. 2, (Sagar), Mouje Bhay gavhan Shivar, Tirthapuri, taluka Ghansavangi, district Jalana.	143	60	180
१२४	मे. श्री. वृद्धेश्वर स. सा. का. लि., कासार पिंपळगाव व निवडुंगे, तालुका पाथर्डी, जिल्हा अहमदनगर (अहिल्यानगर).	१४४	३०	९०
124	M/s. Shri. Vrudheshwar S. Sa. Ka. Ltd., Kasar pimplgaon, va Nivdunge, taluka Pathardi, district Ahmednagar (Ahilyanagar).	144	30	90
१२५	मे. कपीश्वर शुगर्स अँड केमिकल्स लि., औंढा (ना.), जि. हिंगाली	१४५	४५	१३५
125	M/s. Kapishwar Sugars and Chemicals Ltd., Aundha (Na.), District Hingoli.	145	45	135
१२६	मे. छत्रपती संभाजीराजे साखर उद्योग, लि., दीनदयाळनगर, पो. चित्ते पिंपळगाव, ता. जि. छत्रपती संभाजीनगर	१४६	३०	९०
126	M/s. Chhatrapati SambhajiRaje Sakhar Udyog, Ltd., Dindayalnagar post Chitte pimplgaon, taluka district Chhatrapati Sambhajinagar.	146	30	90
१२७	मे. पियुश शुगर अँड पॉवर प्रा. लि., ता. जिल्हा अहमदनगर (अहिल्यानगर)	१४७	६०	१८०
127	M/s. Piyush Sugars and Power Ltd., Walaki, taluka district Ahmednagar (Ahilyanagar).	147	60	180
१२८	मे. व्यंकटेशकृपा शुगर मिल्स लि., जातेगाव (बु.), ता. शिरूर, जिल्हा पुणे	१४८	६०	१८०
128	M/s. Vyankteshkrupa Sugar Mills Ltd., Jategaon Bk., taluka Shirur, district Pune	148	60	180
१२९	मे. आयान मल्टीट्रेड एलएलपी (संचलित मे. बाणगंगा स.सा.का.लि.) मौजे इडा., ता. भूम, जिल्हा धाराशिव.	१४९	५००	१५००
129	M/s. Aayan Multitrade LLP (M/s. Banganga SSKL) Ltd., taluka Bhum, district Dharashiv.	149	500	1500
१३०	मे. भीमाशंकर स.सा.का.लि., पारगाव तर्फे अवसरी (बु.), ता. आंबेगाव, जिल्हा पुणे	१५०	९५	२८५
130	M/s. Bhimashankar SSKL, Pargaon Avasari (Bk.), taluka Ambegaon, district Pune	150	95	285
१३१	मे. खटाव माण तालुका अॅग्रो प्रोसेसिंग प्रा. लि., गट नं. ६३, मौजे पडळ, ता. खटाव, जिल्हा सातारा.	१५१	१२०	३६०
131	M/s. Khatav Man Taluka Agro Pro. Pvt. Ltd., Padal, taluka Khatav, district Satara	151	120	360
१३२	मे. आयान मल्टीट्रेड एलएलपी समशेरपूर, ता. जि. नंदुरबार	१५२	१००	३००
132	M/s. Aayan Multitrade LLP Samsheerpur, taluka district Nandurbar	152	100	300

विवरणपत्र "अ"--चातू

१	२	३	४	
१३३	मे. दुधगंगा-वेदगंगा स.सा.का.लि., बिद्री, जिल्हा कोल्हापूर	१५३	२०	६०
133	M/s. Dudhaganga Vedganga SSKL, Bidri, taluka Kagal, district Kolapur	153	20	60
१३४	मे. क्युनर्जी इंड्रस्ट्रिज लि., (संचलित मे. भाऊसाहेब बिराजदार स.सा.का.लि.,) समुद्राळ, ता. उमरगा, जिल्हा धाराशिव.	१५४	१००	५००
134	M/s. Qnergy Industries Ltd., (M/s. Bhausaheb Birajdar SSKL) Smudral, taluka Umarga, district Dharashiv.	154	100	500
१३५	मे. ट्वेंटी वन शुगर्स लि. मळवटी, ता. जि. लातूर	१५५	१००	३००
135	M/s. Twenty One Sugars Ltd., Malvati, taluka district Latur	155	100	300
१३६	मे. विलास स.सा.का.लि., युनिटी-२, निवळी, ता. उद्गीर, जिल्हा लातूर	१५६	६०	१८०
136	M/s. Vilas SSKL, Unit-2, Nivali, taluka Udair, district Latur	156	60	180
१३७	मे. शिऊर साखर कारखाना लि., मौजे वाकोडी, ता. कळमनुरी, जि. हिंगोली	१५७	३०	९०
135	M/s. Shiur Karkhana Ltd., At Wakodi, Tal. Kalamuri Dist. Hingoli	157	30	90
१३८	मे. संत तुकाराम स.सा.का.लि., दारुंब्रे, ता. मावळ, जि. पुणे	१५८	४५	१३५
138	M/s. Sant Tukaram S.S.K. Ltd., Darumbre, Tal. Maval, Dist. Pune	158	45	135
१३९	मे. ओंकार साखर कारखाना प्रा.लि., चांदापुरी, ता. माळशिरस, जि. सोलापूर	१५९	३५०	१०५०
139	M/s. Omkar Sakhar Karkhana Pvt. Ltd., Chandapuri, Tal. Malshiras, Dist. Solapur.	159	350	1050
१४०	मे. श्रद्धा एनर्जी अॅण्ड इन्फ्राप्रोजेक्ट्स प्रा. लि., (माँ बोगश्वरी साखर कारखाना) युनिट-१, वरफळ, ता. परतूर, जि. जालना.	१६०	१५०	४५०
140	M/s. Sharddha Energy and Infraprojects Pvt. Ltd., (Maa Bageshwari Sakhar Karkhana0, Unit-1, Warphal, Tal. Partur, Dist. Jalna.	160	150	450
१४१	मे. सिताराम महाराज साखर कारखाना, (खर्डी) लि., मौजे खर्डी, ता. पंढरपूर, जि. सोलापूर.	१६१	११०	३३०
141	M/s. Sitaram Maharaj Sakhar Karkhana (Khardi) Ltd., Khardi, Tal. Pandharpur, Dist. Solapur.	161	110	330
एकूण वार्षिक क्षमता (लाख ब. लि.)		१४,३८५.८	४३,१५७.५	
Total Yearly Capacity (Lakh B. Ltd.)		14,385.8	43,157.5	

विवरण “क”

“रि-डिस्टिलेशन” मद्यार्क निर्मितीकरिता कार्यरत असलेल्या
नमुना “I” अनुज्ञप्तीची यादी

अ. क्र. Sr. No.	घटकाचे नाव Name of the Unit	अनुज्ञप्ती क्रमांक Licence No.	उत्पादन केएलपीडी Production KLPD	वार्षिक उत्पादन क्षमता ब. लि. Yearly Production Capacity Bulk Litre
१	२	३	४	५
१	मे. ओऑसिस अल्कोहोल इंडिया प्रा. लि., एमआयडीसी कराड, जि. सातारा	१	३०	९०
1	M/s. Oasis Alcohol India Pvt. Ltd., MIDC Karad. District Satara	1	30	90
२	मे. मेहेर डिस्टिलरी, प्रा. लि., असवा, ता. उहाणू, जि. पालघर	८	१५	४५
2	M/s. Meher Distillery, Pvt. Ltd., Asava, Tal. Dahanu, Dist. Palghar	8	15	45
३	मे. गंगामाई इंडस्ट्रिज अँड कन्स्ट्रक्शन लि., नजिक बाभुळगाव, पो. राक्षी, ता. शेगाव, जि. अहिल्यानगर.	१५	५००	१५००
3	M/s. Gangamai Industries and Contruction Ltd., Najik Babhulgaon, Post Rakshi, Tal. Shevgaon, Dist. Ahilyanagar.	15	500	1500
४	मे. अलाईड ब्लेंडर्स अँड डिस्टिलर्स प्रा. लि., एमआयडीसी चिकलठाणा, जि. छत्रपती संभाजीनगर.	१५	३०	९०
4	M/s. Alaid Blenders and Distilars Pvt. Ltd., MIDC Chikalhana, Dist. Chhatrapati Sambhajinagar.	15	30	90
५	मे. कोटिंग्ज अँड मातोश्री एलएलपी, राहुरी, पो. विंचुरी-दळवी, ता. जि. नाशिक	१७	१०	१२०
5	M/s. Coatings and Matoshree LLP., Rahuri, Post Vinchuri-Dalavi, district Nashik.	17	10	120
६	मे. रॅडिको एन. व्ही. डिस्टिलरी महाराष्ट्र लि., एमआयडीसी शेंद्रे फाईव्ह स्टार इंडस्ट्रियल एरिया, छत्रपती संभाजीनगर.	१९	४५	१३५
6	M/s. Radico N. V. Distillery Maharashtra Ltd., MIDC Shendre Five Star Industrial Area, Dist. Chhatrapati Sambhajinagar.	19	45	135
७	मे. अल्कोप्लस प्रोड्युसर्स प्रा. लि., अतिरिक्त एमआयडीसी, जि. लातूर	४२	६०	१८०
7	M/s. Alcoplus Produces Pvt. Ltd., Additional MIDC, Dist. Latur	42	60	180
८	मे. सागर इंडस्ट्रिज अँड डिस्टिलरीज प्रा. लि., दह्याने शिवार, पो. पारेगाव, ता. चांदवड, जि. नाशिक.	४३	५०	१५०
8	M/s. Sagar Industries and Distilleries Pvt. Ltd., Dahyane Shivar, Post Paregaon, Tal. Chandwad, Dist. Nashik.	43	50	150
९	मे. झेनिथ बायोकेमिकल्स इंडस्ट्रिज प्रा. लि., सणसवाडी, ता. शिरूर, जि. पुणे	४७	६०	१८०
9	M/s. Zenith Biochemicals Industries Pvt. Ltd., Sanaswadi, Tal. Shirur, Dist. Pune.	47	60	180
१०	मे. अँल्कॉन ऑर्गॉनिक्स, एमआयडीसी विंचोली, ता. मोहोळ, जि. सोलापूर	५०	१५	४५
10	M/s. Alcon Organics, MIDC Chincholi, Tal. Mohol, Dist. Solapur	50	15	45
११	मे. एम.एस.बी. केमिकल्स लि., बेलागाव, ता. उमरेड, जि. नागपूर	५१	३३	९९
11	M/s. M.S.B. Chemicals Ltd., Belagaon, Tal. Umred, Dist. Nagpur	51	33	99
एकूण उत्पादन क्षमता			८४८	२६३४
Total Product Capacity			848	2634

**“पॉट डिस्टिलेशन” पद्धतीने मद्यार्क निर्मितीकरिता कार्यरत असलेल्या
नमुना “I” अनुज्ञप्तीची यादी**

अ. क्र. Sr. No.	घटकाचे नाव Name of the Unit	अनुज्ञप्ती क्रमांक Licence No.	उत्पादन केएलपीडी Production KLPD	वार्षिक उत्पादन क्षमता ब. लि. Yearly Production Capacity Bulk Litre
१	२	३	४	५
१	मे. युनायटेड स्पिरिटस् लि., पिंपळी, ता. बारामती, जि. पुणे	३	१५	४५
1	M/s. United Spirits Ltd., Pimpali, Tal. Baramati, Dist. Pune	3	15	45
२	मे. इंडोग्रेप वायनरीज प्रा. लि., गोपाळपूर, ता. पंढरपूर, जि. सोलापूर	११	१५	४५
2	M/s. Indogrep Wainaris Pvt. Ltd., Gopalpur, Tal. Pandharpur, Dist. Solapur	11	15	45
३	मे. असोसिएट्स वाईन्स प्रा. लि., एमआयडीसी बारामती, ता. बारामती, जिल्हा पुणे	१८	१०	३०
3	M/s. Assicoated Wines Pvt. Ltd., MIDC Baramati, Tal Baramati, district Pune	18	10	30
४	मे. सेंच्युरी वाईन्स प्रा. लि. पिंपळी, तालुका बारामती, जिल्हा पुणे	१९	१०	३०
4	M/s. Century Wines Pvt. Ltd., Pimpali, taluka Baramati, district Pune	19	10	30
५	मे. ओकवूड डिस्टीलरी प्रा. लि., वडाळा महादेव, ता. श्रीरामपूर, जि. अहिल्यानगर	२०	००	००
5	M/s. Oakwood Distillery Pvt. Ltd., Wadala Mahadev, Tal. Shirampur, Dist. Ahilyanagar.	20	00	00
६	मे. चौगुले एक्सट्रॅक्शन प्रा. लि., कांदरवाडी, ता. वाळवा, जि. सांगली	२१	०५	१५
6	M/s. Chaugule Extraction Pvt. Ltd., Kandawadi, Tal. Walva, Dist. Sangali	21	5	15
एकूण उत्पादन क्षमता			५५	१६५
Total Product Capacity			55	165

देशी मद्य निर्माणीची यादी (सीएल-१ अनुज्ञप्तीधारक)

अ. क्र. Sr. No.	घटकाचे नाव Name of the Unit	(उत्पादन केसेसमध्ये) Production Cases)
१	२	३
ठाणे विभाग (Thane Division)		
१	मे. महाराष्ट्र मॅन्युफॅक्चरिंग कॉर्पोरेशन प्रा. लि., वागळे इस्टेट, जि. ठाणे	२,८८,८०५
1	M/s. Maharashtra Manufacturing Corporation Pvt. Ltd., Vagale Estate, district Thane.	2,88,805
२	मे. जी. एम. ब्रेवरीज लि., विरार पूर्व, तालुका वसई, जि. पालघर	७८,५२,४५२
2	M/s. G. M. Breweries Ltd., Virar East, taluka Vasai, district Palghar	78,52,452
३	मे. दहिसर डिस्टिलरीज प्रा. लि., तालुका वसई, जि. पालघर	२,६४,५१८
3	M/s. Dahisar Distilleries Pvt. Ltd., taluka Vasai, district Palghar	2,64,518
४	मे. मेहेर डिस्टिलरीज प्रा. लि., अस्वा, ता. डहाणू, जि. पालघर	१८,३०,९६३
4	M/s. Meher Distilleries Pvt. Ltd., Aswa, talula Dahanu, district Palghar	18,30,963
५	मे. साऊथ सीज डिस्टिलरीज, गंजाड, ता. डहाणू, जि. पालघर	१,००,०००
5	M/s. South Sea Distilleris, Ganjad, talula Dahanu, district Palghar	1,00,000
६	मे. नेव्हीताड डिस्टिलरी प्रा. लि., खालापूर, जि. रायगड	१४,१८,५२८
6	M/s. Nevitad Distilleries Pvt. Ltd., Khalapur, district Raigad	14,18,528
पुणे विभाग (Pune Division)		
७	मे. लोकरंजन ब्रुवरीज प्रा. लि., हडपसर इंडस्ट्रीयल इस्टेट, हडपसर, पुणे	१३,७२,६९४
7	M/s. Lokranjan Bruweries Pvt. Ltd., Hadpsar Industriel Estate, Hadpasar, Pune	13,72,694
८	मे. पद्मश्री डॉ. विठ्ठलराव विखे पाटील स. सा. का. लि., प्रवरानगर, ता. राहता, जि. अहमदनगर (अहिल्यानगर) ४१३ ७१२.	२०,३६,६३६
8	M/s. Padmshree Dr. Vitthalrao Vikhe Patil S. S. K. Ltd., Pravranagar, taluka Rahata, district Ahmadnagar (Ahilyanagar) 413 712.	20,36,636
९	मे. सहकार महर्षी शंकरराव कोल्हे स. सा. का. लि., सहजानंदनगर, ता. कोपरगाव, जि. अहमदनगर (अहिल्यानगर).	३९,८३,८७५
9	M/s. Sahakar Maharshi Shankarrao Kolhe S. S. K. Ltd., Sahajanadnagar, taluka Kopargaon, district Ahmdnagar (Ahilyanagar).	39,83,875
१०	मे. करण बॉटलिंग कंपनी प्रा. लि., खंडाळा, ता. श्रीरामपूर, जि. अहमदनगर (अहिल्यानगर)	३०,२८,०९५
10	M/s. Karan Bottling Co. Pvt. Ltd., Khandala, taluka Shrirampur, district Ahmednagar (Ahilyanagar).	30,28,095
११	मे. चितळी बॉटलिंग लि., एम.आय.डी.सी., खंडाळा, ता. श्रीरामपूर, जि. अहमदनगर (अहिल्यानगर)	१,६६,७६१
11	M/s. Chitali Bottling Ltd., M.I.D.C. Khandala, taluka Shrirampur, district Ahmednagar (Ahilyanagar).	1,66,761
१२	मे. कर्मवीर शंकरराव काळे स. सा. का. लि., कोळपेवाडी, ता. कोपरगाव, जि. अहमदनगर (अहिल्यानगर)	८,०५,७६१
12	M/s. Karmveer Shankarrao Kale S. S. K. Ltd., Kolpewadi, taluka Kopargaon, district Ahmednagar (Ahilyanagar).	8,05,761
१३	मे. वीके डिस्टिलरीज प्रा. लि., खंडाळा, एम.आय.डी.सी., ता. श्रीरामपूर, जि. अहमदनगर (अहिल्यानगर)	६,२८,५४४
13	M/s. Veekay Distilleries Pvt. Ltd., Khandala, M.I.D.C., taluka Shrirampur, district Ahmednagar (Ahilyanagar).	6,28,544
१४	मे. हिंदुस्थान डिस्टिलरीज नगर-दौंड रोड, जि. अहमदनगर (अहिल्यानगर)	२,६७,६०७
14	M/s. Hindustan Distilleries, Nagar-Dound Road, district Ahmednagar (Ahilyanagar)	2,67,607

देशी मद्य निर्माणीची यादी (सीएल-१ अनुज्ञप्तीधारक)--चालू

१	२	३
छत्रपती संभाजीनगर विभाग (Chhatrapati Sambhajinagar Division)		
१५	मे. रेडिको एन. व्ही. डिस्टिलरीज महाराष्ट्र लि., डी-१९२ ते १९५, एम.आय.डी.सी., शेंद्रा, पंचतारांकित इंडस्ट्रीयल एरिया, छत्रपती संभाजीनगर-४३१ २०१.	१,००,०००
15	M/s. Redico N. V. Distilleries Maharashtra Ltd., D-192 to 195, M.I.D.C., Shendra, Five Star Industries Area, Chhatrapati Sambhajinagar-431 201.	1,00,000
१६	मे. कोकण अॅग्रो मरीन इंडस्ट्रीज ता. गंगापूर, जि. छत्रपती संभाजीनगर	१६,१९२
16	M/s. Kokan Agro Marine Industries, taluka Gangapur, district Chhatrapati Sambhajinagar	16,192
१७	मे. गॅलेक्सी स्पिरिट्स प्रा. लि., एमआयडीसी, चिखलठाणा, जि. छत्रपती संभाजीनगर	१,००,०००
17	M/s. Galaxy Spirits Pvt Ltd MIDC, Chikalhana, district Chhatrapati Sambhajinagar	1,00,000
१८	मे. ग्रेनॉच इंडस्ट्रीज लि., भेंडाळा, ता. गंगापूर, जि. छत्रपती संभाजीनगर	१,००,०००
18	M/s. Grenoch Industries Ltd., Bhendala, taluka Gangapur, district Chhatrapati Sambhajinagar	1,00,000
१९	मे. विठ्ठल डिस्टिलरीज, आवार पिंपरी, ता. परांडा, जि. धाराशिव	१,००,०००
19	M/s. Vitthal Distilleries, Awar Pimpri, taluka Paranda, district Dharashiv	1,00,000
२०	मे. अॅडलर्स बायो एनर्जी लि., २८४, गौरगाव, ता. कळंब, जि. धाराशिव	१,१४,३११
20	M/s. Adlers Bio Energy Ltd., 284, Gourgaon, taluka Kalamb, district Dharashiv	1,14,311
२१	मे. तेरणा शेतकरी स.सा.का.लि. (भैरवनाथ शुगर वर्क्स लि.) जि. धाराशिव	१,००,०००
21	M/s. Terna Shetkari S.S.S.K Ltd (Operative of Bhairavnath Sugar work Ltd.) district Dharashiv	1,00,000
नागपूर विभाग (Nagpur Division)		
२२	मे. विदर्भ लिक्वर कॉर्पोरेशन, न्यू कॉटन मार्केट, जि. नागपूर	३,३१,७७५
22	M/s. Vidarbha Liquor Corporation, New Cotton Market, district Nagpur	3,31,775
२३	मे. नागपूर डिस्टिलर्स प्रा. लि., कामठी रोड, नागपूर	६,०५,८२८
23	M/s. Nagpur Distillers Pvt. Ltd., Kamathi Road, Nagpur	6,05,828
२४	मे. कोकण अॅग्रो मरीन इंडस्ट्रीज प्रा. लि., वांजरा ले आऊट, कामठी रोड, नागपूर	१०,३९,३८१
24	M/s. Kokan Agro Marine Industries Pvt. Ltd., Vanjara Le-out, Kamathi Road, Nagpur	10,39,381
२५	मे. रॉयल ड्रिंक्स प्रा. लि., वर्धमाननगर, जि. नागपूर	१,२१,९०६
25	M/s. Royal Drinks Pvt. Ltd., Vardhmannagar, district Nagpur	1,21,906
२६	मे. विदर्भ डिस्टिलर्स, नागपूर	८,८६,४७६
26	M/s. Vidharbha Distillers, Nagpur	8,86,476
२७	मे. करण डिस्टिलरीज प्रा. लि., क्र. ५, वांजरा लेआऊट, एन.आय.टी., इंडस्ट्रियल एरिया, पिली नदी, कामठी रोड, नागपूर.	१,२१,९०६
27	M/s. Karan Distilleries Pvt. Ltd., No. 5, Vanjara Leout, N.I.T. Industrial Area, Pili Nadi, Kamathi Road, Nagpur.	1,21,906
२८	मे. ७ स्टार डिस्टिलरीज, एम.आय.डी.सी., फेज-४, जि. अकोला	७,०२,९६६
28	M/s. 7 Star Distilleries, M.I.D.C., Phase-4, district Akola	7,02,166
२९	मे. व्हिक्टोरिया अॅग्रो फुड प्रोसेसिंग प्रा. लि., लिजधारक, मे. डेक्कन शुगर प्रा. लि., देवराव पाटीलनगर, मंगरूळ, जि. यवतमाळ.	४,७१,९४४
29	M/s. Victoria Agro Food Procecing Pvt. Ltd., Lijdharak, M/s. Deccan Sugar Pvt. Ltd., Deorao Patilnagar, Mangarule, district Yavtmal.	4,71,944
३०	मे. देवकर डिस्टिलर्स लिजधारक मे. मानस अॅग्रो इन्फ्रास्ट्रक्चर, जि. नागपूर	१,००,०००
30	M/s. Deokar Distillrs Lijdharak M/s. Manas Agro Infrastructure Ltd., district Nagpur	1,00,000

देशी मद्य निर्माणीची यादी (सीएल-१ अनुज्ञप्तीधारक)--चालू

१	२	३
कोल्हापूर विभाग (Kolhapur Division)		
३१	मे. कोल्हापूर शुगर मिल्स लि., ३०४५, ई-वॉर्ड, मुस्कान लॉनजवळ, विक्रमनगर, कोल्हापूर-४१६ ००५ लिजधारक मे. करण एजन्सीज, विक्रमनगर, कोल्हापूर.	१६,३१,६७१
३१	M/s. Kolhapur Sugar Mills Ltd., 3045, E-Ward, Near Muskan Lawn, Vikaramnagar, Kolhapur-416 005, Lijdharak M/s. Karan Agencies, Vikaramnagar, Kolhapur.	16,31,671
३२	मे. सांगली आयकॅप लिक्र्स प्रा. लि., प्लॉट नं. १९/१९६, वसंतदादा इंडस्ट्रीयल इस्टेट, जि. सांगली	५,५८,५३१
३२	M/s. Sangli Eyecap Likers Pvt. Ltd., Plot No. 19/196, Vasantdada Industrial Estate, district Sangli.	5,58,531
३३	मे. राजाराम बापू पाटील स. सा. का. लि., राजारामनगर, ता. वाळवा, जि. सांगली	५,५८,५३१
३३	M/s. Rajaram Bapu Patil S. S. K. Ltd., Rajaramnagar, taluka Valva, district Sangli	5,58,531
३४	मे. वसंतदादा शेतकरी स. सा. का. लि., ता. मिरज, जि. सांगली	१,००,०००
३४	M/s.Vasantdada Shetkari S. S. K. Ltd., taluka Miraj, district Sangli	1,00,000
३५	मे. विराज अल्कोहोल्स अँड अलाईड इंड. लि., सांगली	२,५७,०८९
३५	M/s.Viraj Alcohol and Allied Ind. Ltd., Sangli	2,57,089
३६	मे. प्रिविलेज इंडस्ट्रीज, एम.आय.डी.सी., लोणंद, ता.खंडाळा, जि. सातारा	१,००,०००
३६	M/s. Privillage Industries, M.I.D.C., Lonand, taluka Khandala, district Satara	1,00,000
३७	मे. यशवंतराव मोहिते कृष्णा स. सा. का. लि., शिवनगर रेतरे बुद्रुक, कराड, जि. सातारा	९,२४,८८२
३७	M/s. Yashwantrao Mohite Krishna S. S. K. Ltd., Shivnagar, Rethare Budruk., Karad, district Satara.	9,24,882
३८	मे. साउथ कोकण डिस्टिलरीज लि., इन्सुली, ता. सावंतवाडी, सिंधुदुर्ग	१,७२,८२६
३८	M/s. South Kokan Distilleries Ltd., Insuli, taluka Sawantwadi, Sindhudurg	1,72,826
नाशिक विभाग (Nashik Division)		
३९	मे. बृहनकरण शुगर सिंडिकेट, गोंदे दुमाला, ता. इगतपुरी, नाशिक	३४,९०,५२७
३९	M/s. Bruhankaran Sugar Syndicate, Gonde Dumala, taluka Igatpuri, Nashik	34,90,527
४०	मे. सातपुडा तापी परिसर सहकारी स.सा.का.वि., नंदुरबार	१,००,०००
४०	M/s. Satpuda Tapi Parisar Sahakari S.S.K.Ltd., Nandurbar	1,00,000

विदेशी मद्य निर्माणी घटक (पीएलएल) नूतनीकरण सद्यःस्थितीबाबतची माहिती

सन २०२५-२०२६

अ. क्र. Sr. No.	घटकाचे नाव Name of the Unit	पत्ता Address	वार्षिक केसेस उत्पादनाकरिता नूतनीकरण ४
१	२	३	४
कोकण विभाग (Kokan Division)			
१	मे. डिजे डिस्टिलरीज प्रा. लि.	कलोवली, ता. डहाणू, जि. पालघर	१४,०५,१९८
1	M/s. Deejay Distilleries Pvt. Ltd.	Kalovli, taluka Dahanu, district Palghar	14,05,198
२	मे. मेहेर डिस्टिलरीज प्रा. लि.	अस्वा, ता. डहाणू, जि. पालघर	१,००,०००
2	M/s. Meher Distilleries Pvt. Ltd.	Aswa, taluka Dahanu, district Palghar	1,00,000
३	मे. जी. एम. ब्रुवरीज लि.	विरार (पू.), ता. वसई, जि. पालघर	१,००,०००
3	M/s. G. M. Breweries Ltd.	Virar (E), taluka Vasai, district Palghar	1,00,000
४	मे. अंबर डिस्टिलरीज लि.	खानिवली, ता. वाडा, जि. पालघर	२,४२,९००
4	M/s. Ambar Distilleries Pvt. Ltd.	Khanivali, taluka Wada, district Palghar	2,42,900
५	मे. साऊथसीज डिस्टिलरीज अँड ब्रुवरीज प्रा. लि.-१	गंजाड, ता. डहाणू, जि. पालघर	१,००,०००
5	M/s. South Seas Distilleries & Breweries Pvt. Ltd.-1	Ganjad, taluka Dahanu, district Palghar	1,00,000
६	मे. जंबो डिस्टिलरीज प्रा. लि.	वेवूर ता. पालघर, जि. पालघर	१,००,०००
6	M/s. Jumbo Distilleries Pvt. Ltd.	Vevoor, taluka Palghar, district Palghar	1,00,000
७	मे. दहिसर डिस्टिलरीज प्रा. लि.	सातिवली, ता. वसई, जि. पालघर	१,००,०००
7	M/s. Dahisar Distilleries Pvt. Ltd.	Sativali, taluka Vasai, district Palghar	1,00,000
८	मे. साऊथसीज डिस्टिलरीज अँड ब्रुवरीज प्रा. लि.-२	गंजाड, ता. डहाणू, जि. पालघर	१,००,०००
8	M/s. South Seas Distilleries & Breweries Pvt. Ltd.	Ganjad, taluka Dahanu, district Palghar	1,00,000
९	मे. मोहन रॉकी स्पिंग वॉटर ब्रुवरीज लि.	खोपोली, ता. खालापूर, जि. रायगड	१८,४४,७३८
9	M/s. Mohan Rocky Spring water Breweries Ltd.	Khopoli, taluka Khalapur, district Raigad	18,44,738
१०	मे. मास्टर ब्लेंडर्स प्रा. लि.	४३/४४, खोपोली इंडस्ट्रीयल इस्टेट, जि. रायगड	४,०८,४४७
10	M/s. Master Blenders Pvt. Ltd.	43/44, Khopoli Industrial Estate, district Raigad	4,08,447
११	मे. महाराष्ट्र मॅन्युफॅक्चरिंग कॉर्पोरेशन	१६, वागळे इंडस्ट्रीयल इस्टेट, जि. ठाणे	१,००,०००
11	M/s. Maharashtra Manufacturing Corporation	16, Wagle Industrial Estate, district Thane	1,00,000
पुणे विभाग (Pune Division)			
१२	मे. असोसिएटेड ब्लेंडर्स प्रा. लि.	७२ रामटेकडी, इंडस्ट्रीयल इस्टेट, हडपसर, जि. पुणे	१५,३८,३५६
12	M/s. Associated Blenders Pvt. Ltd.	72 Ramtekadi, Industrial Estate, district Pune	15,38,356
१३	मे. बी. आर. ब्लेंडर्स अँड स्पिरिट्स प्रा. लि.	निंबुत-निरा, ता. बारामती, जि. पुणे	१,००,०००
13	M/s. B. R. Blenders and Spirits Pvt. Ltd.	Nimbut-Nira, taluka Baramati, district Pune	1,00,000
१४	मे. युनायटेड स्पिरिट्स लि.	पिंपळी, ता. बारामती, जि. पुणे	४७,९८,३३९
14	M/s. United Spirits Ltd.	Pimpli, taluka Baramati, district Pune	47,98,339

**विदेशी मद्य निर्माणी घटक (पीएलएल) नूतनीकरण सद्यःस्थितीबाबतची माहिती--चालू
सन २०२५-२०२६**

१	२	३	४
१५	मे. डेल्टा डिस्टिलरीज प्रा. लि.	इंडस्ट्रीयल इस्टेट, हडपसर, जि. पुणे	३,०६,७७३
15	M/s. Delta Distilleries Pvt. Ltd.	Industrial Estate, Hadapsar, district Pune	3,06,773
१६	मे. टिळकनगर इंडस्ट्रीज लि.	टिळकनगर, ता. श्रीरामपूर, जि. अहमदनगर (अहिल्यानगर).	१७,१९,२०६
16	M/s. Tilaknagar Industries Ltd.	Tilaknagar, taluka Shrirampur, district Ahmednagar (Ahilyanagar).	17,19,206
१७	मे. हिंदुस्थान डिस्टिलरीज	१५२, नगर-दौंड रोड, ता. व जि. अहमदनगर (अहिल्यानगर).	१,००,०००
17	M/s. Hindustan Distilleries	152, Nagar-Dound Road, Taluka / District Ahmednagar (Ahilyanagar).	1,00,000
१८	मे. सत्यम डिस्टिलरीज अँड इंडस्ट्रीज प्रा. लि.	चितळी, ता. राहता, जि. अहमदनगर (अहिल्यानगर)	१,००,०००
18	M/s. Satyam Distilleries and Industries Pvt. Ltd.	Chitali, taluka Rahata, district Ahmednagar (Ahilyanagar).	1,00,000
१९	मे. विष्णू लक्ष्मी को-ऑप. ग्रेप डिस्टिलरी लि.	बी-१, एमआयडीसी, अक्कलकोट रोड, जि. सोलापूर	२०,०३,६२३
19	M/s. Vishnu Laxmi Co-op. Grape Distillery Ltd.	B-1, MIDC, Akkalkot Road, district Solapur	20,03,623
२०	मे. ब्रिमा सागर महाराष्ट्र डिस्टिलरीज लि.	श्रीपूर, ता. माळशिरस, जि. सोलापूर	७,२३,०१८
20	M/s. Brima Sagar Maharashtra Distilleries Ltd.	Shreepur, taluka Malshiras, district Solapur	7,23,018
२१	मे. विठ्ठल कॉर्पोरेशन लि.	विठ्ठलराव शिंदे नगर, म्हैसागाव, ता. माढा, जि. सोलापूर.	१,००,०००
21	M/s. Vitthal Corporation Ltd.	Vitthalrao Shinde Nagar, Mhaisgaon, taluka Madha, district Solapur.	1,00,000
२२	मे. नक्षत्र डिस्टिलरी अँड ब्रुवरीज, लि.	ता. मोहोळ, जि. सोलापूर	१,००,०००
22	M/s. Nakshatra Distilleries and Breweries Ltd.	taluka Mohal, district Solapur	1,00,000
२३	मे. पाल्वो डिस्टिलरीज प्रा. लि.	कोथरूड इंडस्ट्रीयल इस्टेट, पुणे.	१,००,०००
23	M/s. Palbo Distilleris Pvt. Ltd.	Kothrud Industrial Estate, Pune	1,00,000
कोल्हापूर विभाग (Kolhapur Division)			
२४	मे. परनॉड रिकार्ड इंडिया प्रा. लि.	विक्रमनगर, जि. कोल्हापूर	९,७१,३५४
24	M/s. Pernod Recard India Pvt. Ltd.	Vikramnagar, district Kolhapur	9,71,354
२५	मे. ऑक्टेटा ग्रीन पॉवर अँड शुगर कंपनी लि.	करनूर, ता. कागल, जि. कोल्हापूर	१,००,०००
25	M/s. Octaga Green Power & Sugar Company Ltd.	Karnoor, taluka Kagal, district Kolhapur	1,00,000
२६	मे. यशवंतराव मोहिते कृष्णा स. सा. का. लि.,	शिवनगर रेटरे बुद्रुक, ता. कराड, जि. सातारा	१,००,०००
26	M/s. Yashwantrao Mohite Krishna Sahakari Sakhar Karkhana Ltd.,	Shivnagar, Rethare Bk., Karad, district Satara.	1,00,000
२७	मे. प्रिविलेज इंडस्ट्रीज लि.	बी-१ एम.आय.डी.सी., लोणंद, ता.खंडाळा, जि. सातारा.	१,००,०००
27	M/s. Privilege Industries Ltd.	B-1, M.I.D.C., Lonand, taluka Khandala, district Satara.	1,00,000
२८	मे. विराज अल्कोहोल्स अँड अलाईड इंडस्ट्रीज लि.,	शिराळा, ता. शिराळा, जि. सांगली	१,००,०००
28	M/s. Viraj Alcohols & Allied Industries Ltd.,	Shirala, taluka Shirala, district Sangli	1,00,000

**विदेशी मद्य निर्माणी घटक (पीएलएल) नूतनीकरण सद्यःस्थितीबाबतची माहिती--चालू
सन २०२५-२०२६**

१	२	३	४
२९	मे. राजाराम बापू पाटील स. सा. का. लि.,	राजारामनगर, ता. वाळवा, जि. सांगली	६,९०,४२५
29	M/s. Rajaram Babu Patil S. S. K. Ltd.,	Rajaramnagar, taluka Walwa, district Sangli	6,90,425
छत्रपती संभाजीनगर विभाग (Chhatrapati Sambhajnagar Division)			
३०	मे. अलाईड ब्लेंडर्स अँड डिस्टीलर्स प्रा. लि.	एमआयडीसी, चिखलठाणा, जि. छत्रपती संभाजीनगर	२२,६९,०८०
30	M/s. Allied Blenders & Distillers Pvt. Ltd.	MIDC, Chikhalthana, district Chhatrapati Sambhajnagar.	22,69,080
३१	मे. युनायटेड स्पिरिटस् लि.	प्लॉट नं. ३७ ते ४१ एमआयडीसी., चिखलठाणा, जि. छत्रपती संभाजीनगर.	३१,०५,८९१
31	M/s. United Spirits Ltd.	Plot No. 37 to 41 MIDC, Chikhalthana, district Chhatrapati Sambhajnagar.	31,05,891
३२	मे. कोकण अँग्रो मरीन इंडस्ट्रीज प्रा. लि.-१,	बाबरगाव, ता. गंगापूर, जि. छत्रपती संभाजीनगर	८,१६,०००
32	M/s. Kokan Agro Marine Industries Pvt. Ltd.,	Babargaon, taluka Gangapur, district Chhatrapati Sambhajnagar.	8,16,000
३३	मे. रॅडिको एन. व्ही. डिस्टिलरीज महाराष्ट्र लि.,	एम.आय.डी.सी., शेंद्रा, जि. छत्रपती संभाजीनगर	२७,३०,२७६
33	M/s. Radico N. V. Distilleries Maharashtra Ltd.,	M.I.D.C., Shendra, . district Chhatrapati Sambhajnagar.	27,30,276
३४	मे. अॅडलर्स बायो इनर्जी लि.,	गौरगाव, ता. कळंब, जि. धाराशिव	१,००,०००
34	M/s. Adlers Bio-Energy Ltd.,	Gaurgaon, taluka Kalamb, district Dharashiv	1,00,000
३५	मे. सुभाष लिक्वर्स प्रा. लि., (मे. लोकमंगल माऊली इंडस्ट्रीज लि.)	लोहारा (खुर्द), ता. लोहारा, जि. धाराशिव	१,९६,३२२
35	M/s. Subhash Liquors Pvt. Ltd., (M/s. Lokmangal Mauli Industries Limited).	Lohara (Kh.), taluka Lohara, district Dharashiv	1,96,322
३६	मे. पायोनियर डिस्टिलरीज लि.	बाळापूर, ता. धर्माबाद, जि. नांदेड	१६,८९,५९२
36	M/s. Pioneer Distilleries Ltd.	Balapur, taluka Dharmabad, district Nanded	16,89,592
३७	मे. ग्रेनॉच इंडस्ट्रीज लि.,	भेंडाळा, ता. गंगापूर, जि. छत्रपती संभाजीनगर	१,००,०००
37	M/s. Grainotch Industries Ltd.	Bhendala, taluka Gangapur, district Chhatrapati Sambhajnagar.	1,00,0,00
३८	मे. कोकण अँग्रो मरीन इंडस्ट्रीज प्रा. लि.-२,	बाबरगाव, ता. गंगापूर, जि. छत्रपती संभाजीनगर	१,०३,००५
38	M/s. Kokan Agro Marine Industries Pvt. Ltd.-2	Babargaon, taluka Gangapur, district Chhatrapati Sambhajnagar.	1,03,005
नागपूर विभाग (Nagpur Division)			
३९	मे. नागपूर डिस्टिलर्स प्रा. लि.,	कामठी रोड, जि. नागपूर	१,००,०००
39	M/s. Nagpur Distillers Pvt. Ltd.,	Kamathi Road, district Nagpur	1,00,000
४०	मे. इंडो स्पिरिटस् प्रा. लि.,	जि. नागपूर	१,००,०००
40	M/s. Indo Spiritives Pvt. Ltd.,	district Nagpur	1,00,000
४१	मे. मानस अँग्रो इंडस्ट्रीज अँड इन्फ्रास्ट्रक्चर लि.	किन्हाळा (वडगाव), ता. उमरेड, जि. नागपूर	४,८६,७९२
41	M/s. Manas Agro Industries & Infrastructure Ltd.	Kinhala (Wadgaon), taluka Umred, district Nagpur.	4,86,792
४२	मे. रमण डिस्टिलरीज लि.	१३, वांजरा ले-आऊट, कामठी रोड, जि. नागपूर	१,००,०००
42	M/s. Raman Distilleries Ltd.	13, Wanjra Layout, Kamathi Road, district Nagpur.	1,00,000

**विदेशी मद्य निर्माणी घटक (पीएलएल) नूतनीकरण सद्यःस्थितीबाबतची माहिती--चालू
सन २०२५-२०२६**

१	२	३	४
४३	मे. अंजठा डिस्टीलरीज लि.	५ व ६, टेका नाका, कामठी रोड, जि. नागपूर	१,००,०००
43	M/s. Ajantha Distilleries Ltd.	5 & 6, Teka Naka, Kamathi Road, district Nagpur.	1,00,000
४४	मे. आनंद डिस्टीलरीज प्रा. लि.	केकतपूर, ता. व जि. अमरावती	१,००,०००
44	M/s. Anand Distilleries Pvt. Ltd.	Kekatapur, taluka and district Amravati	1,00,000
नाशिक विभाग (Nashik Division)			
४५	मे. युनायटेड स्पिरिट्स लि. युनिट-१	परमोरी, ता. दिंडोरी, जि. नाशिक	३४,१९,१७२
45	M/s. United Spirits Ltd., Unit-1	Pamori, taluka Dindori, district Nashik	34,19,172
४६	मे. युनायटेड स्पिरिट्स लि. युनिट-२	परमोरी, ता. दिंडोरी, जि. नाशिक	४,३५,१६८
46	M/s. United Spirits Ltd., Unit-2	Parmori, taluka Dindori, district Nashik	4,35,168
४७	मे. परनॉड रिकार्ड इंडिया प्रा. लि.	कादवा म्हाळुंगी, ता. दिंडोरी, जि. नाशिक	१२,५१,४६४
47	M/s. Parnod Ricard India Pvt. Ltd.	Kadwa Mhalungi taluka Dindori, district Nashik.	12,51,464
४८	मे. वंदना डिस्टीलरीज प्रा. लि.	एमआयडीसी विंचूर, ता. निफाड, जि. नाशिक	९,७६,८४१
48	M/s. Vandana Distilleries Pvt. Ltd.	MIDC Vinchur, taluka Niphad, district Nashik	9,76,841

द्राक्षाधारित मद्यार्कापासून ब्रॅण्डी तयार करण्यासाठी निर्माणी (पीएलएल) सन २०२४-२०२५

अ. क्र. Sr. No.	घटकाचे नाव Name of the Unit	पत्ता Address	वार्षिक केसेस उत्पादनाकरिता नूतनीकरण
१	२	३	४
पुणे विभाग (Pune Division)			
४९	मे. सेंच्युरी वाईन्स प्रा. लि.	गट नं. १७, पिंपळी, ता. बारामती, जि. पुणे	--
49	M/s. Century Wines Pvt. Ltd.	Gat No. 17, Pimpali, taluka Baramati, district Pune.	--
५०	मे. ओकवूड वाईनरी प्रा. लि.	गट नं. ९१, वडाळा महादेव, ता. श्रीरापूर, जि. अहमदनगर (अहिल्यानगर).	नव्याने मंजूर
50	M/s. Oakwood Winery Pvt. Ltd.	Gat. No. 91, Wadala Mahadev, taluka Shrirampur, district Ahmednagar (Ahilyanagar).	Newly Sanction

कार्यरत असलेल्या बीआरएल अनुज्ञप्तीची यादी सन २०२४-२०२५

अ. क्र. Sr. No.	घटकाचे नाव Name of the Unit	पत्ता Address	वार्षिक केसेस उत्पादनाकरिता नूतनीकरण
१	२	३	४
१	मे. युनायटेड ब्रुवरीज लि., जि. छत्रपती संभाजीनगर.	प्लॉट नं. एल-१०, एमआयडीसी, एरिया, वाळुंज, जि. छत्रपती संभाजीनगर.	१,३५,१७९४१ (सन २०२०-२१ ते सन २०२४-२५ वर्षाकरिता नूतनीकरण)
1	M/s. United Breweries Ltd., district Chhatrapati Sambhajinagar.	Plot No. L-10, MIDC Area, Waluj, district Chhatrapati Sambhajinagar.	1,16,35,534

कार्यरत असलेल्या बीआरएल अनुज्ञप्तीची यादी सन २०२५-२०२६-- चालू

१	२	३	४
२	मे. अॅनश्चर बुश इनबेव्ह लि., (युनिट पाल्स), जि. छत्रपती संभाजीनगर.	वाळूज, जि. छत्रपती संभाजीनगर	१,२८,२४,८१८.७३ (सन २०१९-२०२० ते सन २०२३-२०२४ वर्षाकरिता नूतनीकरण)
2	M/s. Anheruser Busch Inbev India Ltd., (Unit Pals) district Chhatrapati Sambhajinagar.	Walunj, district Chhatrapati Sambhajinagar.	1,28,24,821
३	मे. युनायटेड ब्रुवरीज, जि. रायगड.	प्लॉट नं. एम-१, एमआयडीसी, इंडस्ट्रीयल एरिया, तळोजा, जि. रायगड.	१,२२,३५,९६०.८० (सन २०२४-२०२५ ते सन २०२८-२०२९ वर्षाकरिता नूतनीकरण)
3	M/s. United Breweries Ltd., district Raigad	Plot No. M-1, MIDC, Industrial Area, Taloja, district Raigad.	1,22,35,961
४	मे. प्रिव्हिलेज इंडस्ट्रीज लि., जि. सातारा	सी-२, लोणंद, जि. सातारा	१,००,०००
4	M/s. Privilege Industries Ltd., district Satara	C-2, Lonand, district Satara	1,00,000
५	मे. कार्ल्सबर्ग इंडिया प्रा. लि., वाळूज, जि. छत्रपती संभाजीनगर.	४/१७/१/१, वाळूज इंडस्ट्रीयल इस्टेट, जि. छत्रपती संभाजीनगर.	१,१६,९९,०३५
5	M/s. Carlsberg Breweries Pvt. Ltd., Waluj, district Chhatrapati Sambhajinagar.	4/7/1/1, Waluj, Industrial Estate, district Chhatrapati Sambhajinagar.	1,16,99,035
६	मे. युनायटेड ब्रेव्हरीज प्रा. लि., (यू. बी. अंजठा), जि. छत्रपती संभाजीनगर.	प्लॉट नं. एच-८ ते एच-११, एमआयडीसी, वाळूज, जि. छत्रपती संभाजीनगर.	३१,००,०००
6	M/s. United Breweries Pvt. Ltd., (U.B.Ajantha), district Chhatrapati Sambhajinagar.	Plot No. H-8 to H-11, MIDC, Waluj, district Chhatrapati Sambhajinagar.	31,00,000
७	मे. अॅनश्चर बुश इनबेव्ह लि., (युनिट फोस्टर), जि. छत्रपती संभाजीनगर.	एल-७, एमआयडीसी, वाळूज, जि. छत्रपती संभाजीनगर.	१,५०,६८,०३३ (सन २०२२-२०२३ ते सन २०२६-२०२७ वर्षाकरिता नूतनीकरण)
7	M/s. Anherquser Bush inbev india Ltd., (Unit Foster), district Chhatrapati Sambhajinagar.	L-7, MIDC, Waluj, district Chhatrapati Sambhajinagar.	1,50,68,033
८	मे. लीलासन्स इंडस्ट्रीज लि., जि. छत्रपती संभाजीनगर	१ ते ७, एमआयडीसी, वाळूज, ८, बन्सीलालनगर, जि. छत्रपती संभाजीनगर.	७३,१३,९७९
8	M/s. Lilason Industries Ltd., district Chhatrapati Sambhajinagar.	1-7, MIDC, Walunj, 8, Bansilal Nagar, district Chhatrapati Sambhajinagar.	73,13,979
९	मे. राजा कैमुर ब्रेवरीज प्रा. लि., जि. नागपूर	प्लॉट नं. के-३९, एमआयडीसी, बुटीबोरी, जि. नागपूर.	७,८६,६३२
9	M/s. Raja Kaimoor Pvt. Ltd., district Nagpur	Plot No. K-39, MIDC, Butibori Area, district Nagpur.	7,86,632
१०	मे. मोहन रॉकी स्पिंगवॉटर ब्रेवरीज ब्लेंडर्स प्रा. लि., जि. रायगड.	मोहनवाडी, खोपोली, जि. रायगड	१,००,०००
10	M/s. Mohan Rocky Springwater Breweries Blenders Pvt. Ltd., district Raigad.	Mohanwadi, Khopoli, district Raigad	1,00,000
११	मे. एसीई अल्कोबेव्ह प्रा. लि.	प्लॉट नं. १, विंचुर एमआयडीसी, विंचुर वार्डन पार्क, विंचुर, ता. निफाड, जि. नाशिक.	१,००,०००
11	M/s. Ace Alocbev P. Ltd.	Plot No. 1, Vinchur MIDC, Vinchur Wine Park, Vinchur, Tal. Niffad, Dist. Nashik.	1,00,000

उत्पादन शुल्क आकारण्यात येणाऱ्या वस्तूच्या वाहतूक, आयात, निर्यात, विशेष शुल्क याबाबतचे अबकारी कराचे दर

अनु- क्रमांक Sr. No.	उत्पादन शुल्क पात्र वस्तू Excisable Items	अबकारी शुल्क Excise Duty	वाहतूक शुल्क Transport Duty	आयात शुल्क Import Fee	निर्यात शुल्क Export Fee	विशेष शुल्क Special Fee	व्यवस्थापन शुल्क Administrative Fee
1	2	3	4	5	6	7	8
		Rs.	Rs	Rs	Rs	Rs	Rs
1	शुद्ध मद्यार्क (1) जेव्हा रोख्याद्वारे खुले केले असेल (उदा. पिण्याची मद्ये बनविण्यासाठी)	No Duty 1.25	(For CL) -- 2.00	10 P. B. L. -- (Neutral)	0.40 P. B. L. 10.00	10.00 --	--
(2)	औद्योगिक मद्यार्क (उदा. विप्रकृत मद्यार्क)	(For ENA) No Duty P. B. L.	-- 0.30 --	-- -- P. B. L.	1.50 P. B. L.	--	--
(3)	अबकारी शुल्क भरलेले शुद्ध मद्यार्क (उदा. इतर उपयोगाकरिता)	(For M & TP) 25 P. L. (For ENA)	0.30 --	-- (Neutral)	0.50	--	--
2	भारतीय बनावटीचे विदेशी मद्य नागरिकांसाठी	I) 750 P. P. L. किंवा निर्मिती मूल्याच्या 450 टक्के किंवा यापैकी जे अधिक असेल ते (निर्मिती मूल्य 260 पर्यंत) II) निर्मिती मूल्याच्या 300 टक्के (निर्मिती मूल्य 260 पेक्षा जास्त)	2.00	7.00	एमआरपी रु. 500/- पेक्षा कमी रु. 3/- एमआरपी रु. 500/- पेक्षा जास्त रु. 10/-	निर्मिती मूल्याच्या 150 टक्के किंवा रुपये 450 प्र. ब. लि. यापैकी जे अधिक असेल ते (विदेशी मद्य)	--
	सैनिकांसाठी	Rs. 180 P. P. L.					
	रमव्यतिरिक्त	किंवा निर्मिती मूल्याच्या 180 टक्के यापैकी जे अधिक असेल ते					
	सैनिकांसाठी	135 P. P. L.	--	--	--	--	--
	(रमकरिता)	किंवा निर्मिती मूल्याच्या 60 टक्के यापैकी जे अधिक असेल ते					

उत्पादन शुल्क आकारण्यात येणाऱ्या वस्तूच्या वाहतूक, आयात, निर्यात, विशेष शुल्क याबाबतचे अबकारी करांचे दर--चालू

अनु-क्रमांक	उत्पादन शुल्क पात्र वस्तू	अबकारी शुल्क	वाहतूक शुल्क	आयात शुल्क	निर्यात शुल्क	विशेष शुल्क	व्यवस्थापन शुल्क
Sr. No.	Excisable Items	Excise Duty	Transport Duty	Import Fee	Export Fee	Special Fee	Administrative Fee
1	2	3	4	5	6	7	8
		Rs.		Rs.		Rs.	

क. सरहद्दीपलीकडून किंवा परराज्यातून राज्यात आयात केलेली द्राक्षे/द्राक्षारसबल्क

वाईन/वाईन अर्क वापरून/मद्याकाचा वापर करून/वापर न करता/किंवा इतर कोणत्याही वार्डनेचे मिश्रण करून स्वतःच्या ब्रॅंडची निर्मिती केल्यास.

ड. सरहद्दीपलीकडून किंवा परराज्यातून राज्यात आयात केलेली द्राक्षे/द्राक्षारसबल्क

वाईन/वाईन अर्क वापरून/मद्याकाचा वापर करून/वापर न करता/किंवा इतर कोणत्याही वार्डनेचे मिश्रण (blending) करून विदेशी ब्रॅंडची निर्मिती केल्यास.

(2) सैनिकांसाठी .. निर्मिती मूल्याच्या 100%

5 देशी दारू

(1) रंगहीन देशी मद्य 37.5 युपी क्षमता (LV) निर्मिती मूल्याच्या (MC) 220% किंवा रुपये 155.00 प्रति पुफ लिटर यापैकी जास्त असेल ते

(2) रंगहीन देशी मद्य 25 युपी क्षमता (RV) निर्मिती मूल्याच्या (MC) 220% किंवा रुपये 205.00 प्रति पुफ लिटर यापैकी जास्त असेल ते

(3) रंगीत देशी मद्य (धान्याधारित) 25 युपी क्षमता (CV) निर्मिती मूल्याच्या (MC) 250% किंवा रुपये 250.00 प्रति पुफ लिटर यापैकी जास्त असेल ते

6 औषधिद्रव्ये, सौंदर्यप्रसाधने स्पिरीचा वापर करून बनविलेल्या पदार्थाव्यतिरिक्त मद्य पेये.

(1) तपासणी न झालेले .. 33.35 P. L.

(2) तपासणी झालेले .. 25.00 P. L.

उत्पादन शुल्क आकारण्यात येणाऱ्या वस्तूच्या वाहतूक, आयात, निर्यात, विशेष शुल्क याबाबतचे अबकारी करांचे दर--चालू

अनु-क्रमांक	उत्पादन शुल्क पात्र वस्तू Excisable Items	अबकारी शुल्क Excise Duty	वाहतूक शुल्क Transport Duty	आयात शुल्क Import Fee	निर्यात शुल्क Export Fee	विशेष शुल्क Special Fee	व्यवस्थापन शुल्क Administrative Fee
1	2	3	4	5	6	7	8
		Rs.	Rs	Rs	Rs	Rs	Rs

7 ओपियम (अफू) ..

8 ताडी झाडावरील कर ..

(अ) प्रत्येक नारळाचा वृक्ष किंवा ब्रेक वृक्ष ..
(ब) प्रतिदिनी किंवा जंगली पाम वृक्ष शुल्काचा दर संबंधित नियमाच्या उपबंधानुसार ठरविण्यात आला आहे.

(1) दि मुंबई मद्यार्क (बंधित वाहतूक) नियम, 1951.

(2) महाराष्ट्र स्वदेशी खाद्य (आयात-निर्यात) नियम, 1993.

(3) मुंबई विप्रकृत मद्यार्क नियम, 1959 (नागरिकांकरिता).

(4) अबकारी शुल्क हे शासन अधिसूचना महसूल विभागाचा क्र. 1050/39, दि. 23-7-1949 अन्वये ठरविण्यात आले आहे . (वेळोवेळी सुधारणा केल्याप्रमाणे) व संरक्षण विभागासाठी.

(5) शासन आदेश, गृह विभाग क्र. बीपीए-2079/267-अ/112-पीआरओ-2, दि. 18-1-1980 हे वेळोवेळी सुधारणा केल्याप्रमाणे.

(6) शासन आदेश, महासूल व वन विभाग क्र. इएआर-1362/1/281-एन, दि. 21-5-1963 हे वेळोवेळी सुधारणा केल्याप्रमाणे.

(7) झाडावरील करांचा दर हे शासन अधिसूचना, गृह विभाग, क्र. बीपीए-1088 (XXIV) (रोमन 24) पीआरओ-2, दि. 16-3-1988 अन्वये विहित करण्यात आले आहेत.

शासन अधिसूचना, दिनांक 8 ऑगस्ट 1995 अन्वये ताडी झाडावरील कर रद्द करण्यात आलेला असल्याने सदरची माहिती निरंक.

उत्पादन शुल्काचा दर व कमाल किमतीचे सूत्र

1	मद्य प्रकार 2	उत्पादन शुल्काचा दर 3	कमाल किमतीचे सूत्र
	भारतीय बनावटीचे विदेशी मद्य (IMFL) स्पिरीटस् रु. 260/- प्रति बल्क लिटरपर्यंत निर्मिती मूल्य घोषित केल्यास.	निर्मिती मूल्याच्या 450 टक्के अथवा रु. 750/- प्रति प्रूफ लिटर यापैकी जे जास्त असेल ते.	निर्मिती मूल्य X 6.5 विक्री कर
	भारतीय बनावटीचे विदेशी मद्य (IMFL) स्पिरीटस् रु. 260/- प्रति बल्क लिटरपेक्षा जास्त निर्मिती मूल्य घोषित केल्यास.	निर्मिती मूल्याच्या 300 टक्के	(निर्मिती मूल्य X 5) + (निर्मिती मूल्य-260) X 4 + विक्री कर.
	महाराष्ट्र निर्मित मद्य (MML)	निर्मिती मूल्याच्या 425 टक्के अथवा रु. 270/- प्रति प्रूफ लिटर यापैकी जे जास्त असेल ते.	(निर्मिती मूल्य X 5) + विक्री कर
	स्थानिक मद्य Indigenous Liquor	रु. 50/- प्रति प्रूफ लिटर	(निर्मिती मूल्य X 5) + विक्री कर
	देशी मद्य		
	रंगहिन देशी मद्य 37.5 युपी क्षमता (LV) असेल.	निर्मिती मूल्याच्या (MC) 220% किंवा रुपये 155/- प्रति प्रूफ लिटर यापैकी जास्त	1 : 2.20 : 1.30 MRP = MCX 4.5 + 40% VAT
	रंगहिन देशी मद्य 25 युपी क्षमता (RV) असेल.	निर्मिती मूल्याच्या (MC) 220% किंवा रुपये 205/- प्रति प्रूफ लिटर यापैकी जास्त	1 : 2.20 : 1.30 MRP = MCX 4.5 + 40% VAT
	रंगीत देशी मद्य धान्यधारित 25 युपी क्षमता (CV)	निर्मिती मूल्याच्या (MC) 250% किंवा रुपये 250/- प्रति प्रूफ लिटर यापैकी जास्त असेल.	1 : 2.50 : 1 MRP = MCX 4.5 + 40% VAT
उत्पादन शुल्काचे दर व कमाल किमतीचे सूत्र			
	तीव्र बिअर 5 ते 8 टक्के मद्यार्क तीव्रता	रुपये 80/- प्रति बल्क लिटर किंवा निर्मिती मूल्याच्या 235 टक्केपैकी जे जास्त असेल ते.	1 : 2.35 : 1.25 निर्मिती मूल्याच्या 4.6 पट + 40 टक्के VAT
	सौम्य बिअर 5 टक्केपेक्षा कमी तीव्रता	रुपये 42/- प्रति बल्क लिटर किंवा निर्मिती मूल्याच्या 175 टक्केपैकी जे जास्त असेल ते.	1 : 1.75 : 1 निर्मिती मूल्याच्या 3.75 पट + 40 टक्के VAT
	क्राफ्ट बिअर (14 प्रूफ स्पिरीटपेक्षा कमी किंवा 8% v/v).	रु. 60/- प्रति बल्क लिटर	-- (निर्मिती मूल्य X 4) + विक्री कर
	राज्यातील द्राक्षे व इतर फळांपासून निर्मित व बाह्य मद्यार्क किंवा बाहेरून आलेली वाईन मिश्रित न करता तयार केलेली वाईन.	निर्मिती मूल्याच्या 100 टक्के (राज्यात उत्पादित फळे व इतर पदार्थांपासून निर्मित वाईनवर दिनांक 31 डिसेंबर 2026 पर्यंत रुपये 10/- प्रति बल्क लिटर वरील उत्पादन शुल्कातून सूट देण्यात आलेली आहे.)	निर्मिती मूल्याच्या 3 पट + रुपये 10/- प्रति बल्क लिटर + 20 टक्के.

उत्पादन शुल्काचा दर व कमाल किमतीचे सूत्र-चालू

राज्यात उत्पादीत व राज्यातील द्राक्षाव्यतिरिक्त इतर फळांपासून निर्मित वाईन.	निर्मिती मूल्याच्या 100 टक्के	निर्मिती मूल्याच्या 4 पट + 20 टक्के निर्मिती मूल्य प्रति लिटर रुपये 210/- पर्यंत असल्यास (MC X 4) + (MC-210) + 20 टक्के निर्मिती मूल्य प्रति लिटर रुपये 210/- पेक्षा जास्त असल्यास.
राज्यात उत्पादीत व माद्यर्क मिश्रित निर्मित वाईन.	निर्मिती मूल्याच्या 125 टक्के	निर्मिती मूल्याच्या 4 पट + 20 टक्के निर्मिती मूल्य प्रति लिटर रुपये 210/- पर्यंत असल्यास (MC X 4) + (MC-210) + 20 टक्के निर्मिती मूल्य प्रति लिटर रुपये 210/- पेक्षा जास्त असल्यास.
परदेशातून आयात बल्क वाईन किंवा द्राक्षाच्या रसापासून तयार वाईन.	निर्मिती मूल्याच्या 150 टक्के	निर्मिती मूल्याच्या 4 पट + 20 टक्के निर्मिती मूल्य प्रति लिटर रुपये 210/- पर्यंत असल्यास (MC X 4) + (MC-210) + 20 टक्के निर्मित मूल्य प्रति लिटर रुपये 210/- पेक्षा जास्त असल्यास.
परदेशातून आयात केलेली बल्क वाईन किंवा वाईन कॉन्सट्रेट किंवा द्राक्षाचा रस या पासून परदेशी ब्रॅन्ड म्हणून तयार केलेली वाईन.	निर्मिती मूल्याच्या 200 टक्के	निर्मिती मूल्याच्या 4 पट + 20 टक्के निर्मिती मूल्य प्रति लिटर रुपये 210/- पर्यंत असल्यास (MC X 4) + (MC-210) + 20 टक्के निर्मित मूल्य प्रति लिटर रुपये 210/- पेक्षा जास्त असल्यास.

उत्पादन शुल्काचे दर व एमआरपीचे सूत्र

सौम्य मद्य - अ 5 टक्केपेक्षा कमी तीव्रता	रुपये 42/- प्रति बल्क लिटर किंवा निर्मिती मूल्याच्या 175 टक्केपैकी जे जास्त असेल ते.	1 : 1.75 : 1	निर्मिती मूल्याच्या 3.75 पट + 40 टक्के VAT
सौम्य मद्य - ब 5 ते 8 टक्के तीव्रता मद्यार्क	रुपये 200/- प्रति बल्क लिटर किंवा निर्मिती मूल्याच्या 200 टक्केपैकी जे जास्त असेल ते.	1 : 2 : 1.25	निर्मिती मूल्याच्या 4.25 पट + 40 टक्के VAT

उत्पादन शुल्काचे दर व एमआरपीचे सूत्र BIO साठी

तीव्र बिअर 5 ते 8 टक्के मद्यार्क तीव्रता	रुपये 80/- प्रति बल्क लिटर किंवा निर्मिती मूल्याच्या 235 टक्केपैकी जे जास्त असेल ते.	MC X 4 + C. D. + 40 टक्के VAT
सौम्य बिअर 5 टक्केपेक्षा कमी मद्यार्क तीव्रता	रुपये 42/- प्रति बल्क लिटर किंवा निर्मिती मूल्याच्या 175 टक्केपैकी जे जास्त असेल ते.	MC X 3.5 + C. D. + 40 टक्के VAT

सन 2026-2027 करिता मद्यार्काचे अंदाजपत्रक

(आकडे लाख बल्क लि. मध्ये)

(अ) उपलब्धता	2024-2025	2025-2026	2026-2027
1. सुरुवातीची शिल्लक	36418.72	37455.40	38564.65
2. मद्यार्काचे उत्पादन	4843.73	5182.80	5441.94
3. वाढ	0.25	0.26	0.28
4. एकूण उपलब्धता	<u>41262.70</u>	<u>42638.46</u>	<u>44006.87</u>
(ब) वापर			
1. देशी मद्य निर्मितीकरिता } 2. विदेशी मद्य निर्मितीकरिता }	944.20 }	1010.29 }	1050.51
3. एकूण वापर	<u>944.20</u>	<u>1010.29</u>	<u>1050.51</u>
(क) औद्योगिक वापर			
1. बल्क कंड्युमर्स	124.76	133.50	142.25
2. इतर केमिकल्स घटक व संरक्षण	52.46	56.13	58.19
3. औषध व सौंदर्यप्रसाधने	14.11	15.10	15.90
4. इतर वापर (ओडीएस)	7.74	8.28	8.95
5. इथेनॉल	1223.58	1309.23	1333.12
6. जलरहित मद्यार्क (Absolute Alcohol)	1321.91	1414.44	1520.10
7. एकूण	<u>2744.56</u>	<u>2936.68</u>	<u>3078.51</u>
(ड) निर्यात			
1. परराज्यात	99.46	106.43	110.10
2. परदेशात	0.00	0.00	0.00
3. एकूण निर्यात	<u>99.46</u>	<u>106.43</u>	<u>110.10</u>
(फ) शिल्लक अ - (ब + क + ड) = फ	37474.47	38585.06	39767.75
- हानी	(-) 19.08	(-) 20.41	(-) 21.11
= इ	<u>37455.40</u>	<u>38564.65</u>	<u>39746.64</u>

मळी, देशी-विदेशी दारू, बीअर व वाईन इत्यादीसंबंधीची माहिती

१. **मळीचे उत्पादन व उपयोग.**--मुंबई मळी नियमावली, १९५५ मधील तरतुदीनुसार मळी उत्पादन करण्याकरिता "नमुना एम-1" अनुज्ञप्ती देण्यात येते. महाराष्ट्र राज्यात अशा प्रकारे सन २०२१-२२ अखेरपर्यंत एकूण २१२ कारखाने कार्यरत असून राज्यात उत्पादित झालेल्या मळीचे वितरण, मळीची आसवनी व इतर औद्योगिक वापरसाठी, निर्यातीसाठी झालेला विनियोग दर्शविणारा मागील तीन वर्षांचा तक्ता सोबत जोडला आहे.

केंद्र शासनाच्या निर्णयानुसार राज्य शासनाने गृह विभागाच्या क्रमांक एमएलएस-१०९३/१/ईएक्ससी-२, दिनांक २१ जून १९९३ च्या पत्रानुसार मळीच्या वाटपावरील नियंत्रण रद्द केले आहे, त्यामुळे राज्यातील मळी उत्पादक घटक अन्य विहित अनुज्ञप्तीधारकास कितीही परिमाणाची मळीची विक्री करू शकतो. यासंदर्भात मुंबई मळी नियमावली १९५५, मुंबई मळी (नियंत्रण) कायदा, १९५६ तसेच मुंबई मळी (विक्री, पुरवठा व किंमत नियंत्रण) आदेश, १९६० या नियमातील तरतुदीनुसार राज्यातील उत्पादित झालेल्या मळीचे वितरण करणे, परराज्यात/परदेशात निर्यात करणे, वाहतूक शुल्क, निर्यात शुल्क वसुली करणे इत्यादीबाबतच्या नियमांचे पालन करणे, इत्यादी बाबींची अंमलबजावणी या विभागामार्फत करण्यात येते. राज्यातील उपलब्ध होणाऱ्या मळीचे प्रमाण विचारात घेऊन दरवर्षी मळीचे अंदाजपत्रक तयार करण्यात येत असते व राज्याची गरज भागविल्यानंतर शिल्लक राहणारी मळी अन्य राज्यात किंवा परदेशात निर्यात करण्यासाठी शासनाच्या पूर्वमान्यतेने परवानगी देण्यात येत होती.

सन २०१५ च्या विधानमंडळाच्या अर्थसंकल्पीय अधिवेशनामध्ये विधानसभा सभागृहात मळीची निर्यात नियंत्रणमुक्त करण्याबाबत झालेल्या घोषणेच्या अनुषंगाने शासन निर्णय क्रमांक एमपीएल-१२१३/प्र.क्र. ५५९/राउशु-३, दिनांक ४ जानेवारी २०१६ अन्वये राज्यात उत्पादित होणाऱ्या मळीची निर्यात नियंत्रणमुक्त करण्याच्या दृष्टीने प्रचलित कार्यपद्धतीमध्ये बदल करून परराज्यात/परदेशात मळी निर्यातीकरिता परवानगी देण्याचे अधिकार जिल्हाधिकारी यांना प्रदान करण्यात आलेले होते.

राज्य उत्पादन शुल्क विभागाच्या महसुलाच्या दृष्टीने मळी हा महत्त्वाचा स्रोत आहे. मळीचा वापर प्रामुख्याने मद्यार्क तयार करण्यासाठी होतो. राज्यात सुमारे २३१ साखर कारखाने कार्यान्वित असून त्यापैकी १२४ साखर कारखान्यांना आसवण्या मंजूर आहेत, तसेच १९ Stand alone आसवण्या आहेत. ज्या साखर कारखान्यांकडे आसवणी नाही असे साखर कारखाने अन्य आसवण्यांना मळीची विक्री करतात. ज्या साखर कारखान्यांनी आसवणी उभारल्या आहेत त्यांनी त्याकरिता मोठ्या प्रमाणावर आर्थिक गुंतवणूक केलेली आहे. सदर आसवणीत तयार होणाऱ्या मद्यार्काचा राज्यात मोठ्या प्रमाणावर औद्योगिक वापर होतो, तसेच पेय मद्यनिर्मिती होते. सदर मद्यार्काचा वापराचे प्रमाण ६० : ४० आहे व त्यापासून शासनास सुमारे मोठ्या प्रमाणावर महसूल प्राप्त होतो.

मागील काही वर्षातील राज्यातील मळीचे उत्पादन व वापर याबाबतची आकडेवारी पाहिली असता साधारणपणे वार्षिक ३५ ते ४० लाख मे. टन मळी राज्यात उपलब्ध होत असते त्यापैकी राज्यातील आसवणींना मद्यार्क उत्पादनासाठी साधारणपणे ३२ लाख मे. टन मळीची आवश्यकता लागते व पशुखाद्यासाठी सुमारे २.५ लाख मे. टन मळी लागते.

केंद्र शासनाने दिनांक २ जानेवारी २०१३ निर्णयानुसार वाहनाच्या इंधनात १० टक्के या प्रमाणात इथेनॉल मिसळण्याचे धोरण जाहीर केले आहे. त्यानंतर मे २०१४ पासून नवीन केंद्र शासन आल्यानंतर वाहनाच्या इंधनात सक्तीने इथेनॉल मिश्रण करण्याच्या धोरणाची प्रभावीपणे अंमलबजावणी करण्याचे निर्देश दिले आहेत. त्यामुळे राज्यात केंद्र शासनाचा कार्यक्रम प्रभावीपणे राबविण्यात येत आहे. तसेच केंद्र शासनाने दिनांक १८ सप्टेंबर २०१८ व दिनांक १८ डिसेंबर २०१८ च्या निर्णयान्वये आसवणींना उसाच्या रसापासून बी-हेवी मळी व सी-हेवी मळीपासून इथेनॉल उत्पादन करण्यास मंजुरी दिलेली आहे. त्याकरिता लागणारा कच्चा माल म्हणजे मळीचा तुटवडा भासणार असल्यामुळे दि इथेनॉल मॅन्युफॅक्चरर्स असोसिएशन ऑफ इंडिया यांच्या मागणीनुसार शासन निर्णय, दिनांक २७ डिसेंबर २०१९ अन्वये सन २०१९-२० या मळी हंगामातील उत्पादित मळीच्या परराज्यात/परदेशात निर्यातीवर दिनांक ३० सप्टेंबर २०२० पर्यंत बंदी घालण्यात आली होती.

तद्नंतर सन २०२५-२६ या मळी हंगामातील मळी उत्पादनाचा आढावा घेतला असता सन २०२४-२५ या हंगामाच्या सुरुवातीस राज्यातील साखर कारखान्यांमध्ये एकूण १०८५००० ला मे. टन मळी शिल्लक होती. सन २०२५-२०२६ करिता अपेक्षित मळी उत्पादन ५१८५००० लाख मे. टन असून सन २०२५ मळी हंगामात अपेक्षित मळी उपलब्धता ६६४०६१३.०३७ लाख मे. टन राहिल.

मळीच्या उपलब्धतेमध्ये झालेली वाढ विचारात घेता सन २०१९-२० या मळी हंगामातील उत्पादित मळीच्या परराज्यात/परदेशात निर्यातीवर शासन निर्णय, दिनांक २७ डिसेंबर २०१९ अन्वये दिनांक ३० सप्टेंबर २०२० पर्यंत घालण्यात आलेली बंदी शासन निर्णय दिनांक २९ जून २०२० अन्वये तात्काळ प्रभावाने उठविण्यात आली, तसेच मळी निर्यातीच्या परवानगीवर केंद्रीयरीत्या नियंत्रण ठेवण्यासाठी परराज्यात/परदेशात मळी निर्यातीची परवानगी देण्याचे अधिकार आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क यांना देण्यात आले आहेत.

२. देशी दारू निर्मिती.— महाराष्ट्र देशी दारू नियम, १९७३ मधील तरतुदीनुसार सन २०२५-२६ पर्यंत एकूण ५१ घटकांना देशी दारू निर्मितीसाठी सीएल-१ अनुज्ञप्ती मंजूर करण्यात आली आहे. त्यापैकी एकूण ४० CL-१ अनुज्ञप्ती कार्यरत आहे. देशी दारू ही प्रामुख्याने मळीपासून होणाऱ्या स्फिरीटपासून निर्मिती केली जाते. धान्याधारित मद्यार्कापासूनदेखील देशी दारू निर्मितीसाठी सीएल-१ अनुज्ञप्ती मंजूर करण्यात आलेल्या आहेत. शिवाय मोहा, काजू यापासून तयार होणाऱ्या स्फिरिटपासून काही प्रमाणात देशी दारू निर्मिती केली जाते. मात्र मळी मद्यार्कावरील नियंत्रण उठविल्यामुळे पर्यायाने देशी दारूवरील विक्रीच्या तीनही स्तरांवरील किमती उरविण्याबाबतचे शासन निर्णय रद्दबातल करण्यात आले आहेत. दिनांक १६ मार्च १९९४ पासून देशी मद्यार्कावरील उत्पादन शुल्काचे दर आकारण्यात येत होते, परंतु शासन गृह विभाग अधिसूचना क्रमांक एमआरएम-१०९६-२१/३/ईएक्ससी-३, दिनांक १८ ऑक्टोबर १९९६ नुसार राज्यात दिनांक १ जानेवारी १९९७ पासून मूल्याधारित कर पद्धती लागू करण्यात आली असून त्यानुसार उत्पादन शुल्क वसूल करण्यात येत आहे.

शासन अधिसूचना दिनांक ३१ मे २०२२ नुसार देशी मद्याचे नवीन तीन प्रकार करण्यात आले असून देशी मद्याची व्याख्या खालील प्रमाणे आहे :-

अ	मळी/धान्यापासून प्राप्त मद्यार्क वापरून रंगीत पदार्थ न वापरता तयार केलेले व ६२.५ ग्रुफ तीव्रता असलेले मद्यार्क (३५.६६%)	उत्पादन मूल्याच्या २२०% अथवा रुपये १५५ मद्यार्काची भरवणी असलेल्या प्रति ग्रुफ लिटर करिता, यापैकी जे अधिक असेल ते.
ब	मळी/धान्यापासून प्राप्त मद्यार्क वापरून व रंगीत पदार्थ न वापरता तयार केलेले आणि ७५ ग्रुफ तीव्रता असलेले मद्यार्क (४२.८%)	उत्पादन मूल्याच्या २२०% अथवा रुपये २०५ मद्यार्काची भरवणी असलेल्या प्रति ग्रुफ लिटर करिता, या पैकी जे अधिक असेल ते.
क	धान्यधारित मद्यार्कामध्ये रंगीत पदार्थांचा वापर करून तयार केलेले आणि ७५ ग्रुफ तीव्रता असलेले मद्यार्क (४२.८%)	उत्पादन मूल्याच्या २५०% अथवा रुपये २५० मद्यार्काची भरवणी असलेल्या प्रति ग्रुफ लिटरकरिता, यापैकी जे अधिक असेल ते.

३. विदेशी दारू निर्मिती.— महाराष्ट्र डिस्टिलेशन ऑफ स्फिरिट अॅण्ड मॅन्युफॅक्चर ऑफ पोर्टेबल लिंकर रूल्स, १९६६ मधील तरतुदीनुसार विदेशी दारू तयार करण्याकरिता नमुना "पीएलएल" अनुज्ञप्ती देण्यात येते. महाराष्ट्र राज्यात सन २०२५-२६ पर्यंत एकूण ५० पीएलएल अनुज्ञप्ती कार्यरत आहेत.

शासन गृह विभाग अधिसूचना क्रमांक एमआरएम-१०९६-२१/३/ईएक्ससी-३, दिनांक १८ ऑक्टोबर १९९६ नुसार राज्यात दिनांक १ जानेवारी १९९७ पासून मूल्याधारित करपद्धती लागू करण्यात आली असून त्यानुसार उत्पादन शुल्क वसूल करण्यात येत आहे. सद्यःस्थितीत दिनांक ३१ डिसेंबर २०१८ च्या अधिसूचनेनुसार विदेशी मद्याकरिता निर्मिती मूल्याच्या ३०० टक्के अथवा रुपये ३५० यापैकी जे जास्त असेल ते याप्रमाणे उत्पादन शुल्क आकारण्यात आले असून सद्यःस्थितीत त्यात कोणताही बदल झालेला नाही. शासन निर्णय क्रमांक एमआयएस-०९२०/प्र.क्र.१५४/राउशु-२, दिनांक २३ जून २०२२ नुसार काजुबोंडे आणि मोहाफुले यांच्यापासून उत्पादित केलेल्या मद्यास "देशी मद्य" या ऐवजी "विदेशी मद्य" असा दर्जा देणे व या पदार्थांसह फळे, फुले यांच्यापासून मद्यार्क उत्पादन व त्यापासून विदेशी मद्य निर्मिती करण्यासाठी धोरण अंमलात आलेले आहे. काजुबोंडे, मोहाफुले किंवा राज्यात स्थानिकरित्या उत्पादित होणाऱ्या इतर किंवा न होणाऱ्या फळे/फुले यापासून तयार होणाऱ्या मद्यार्कापासून उत्पादित केलेल्या स्थानिक मद्याचा उत्पादन शुल्काचा दर रुपये ५०/- प्रति ग्रुफ लिटर या प्रमाणे उत्पादन शुल्काचा दर निश्चित करण्यात आलेला आहे.

४. बीअर निर्मिती.— महाराष्ट्र मॅन्युफॅक्चर ऑफ बीअर अॅण्ड वॉईन रूल्स, १९६६ मधील तरतुदीनुसार बीअर तयार करण्याकरिता नमुना "बीआरएल" अनुज्ञप्ती देण्यात येते. महाराष्ट्र राज्यात सन २०२५-२६ पर्यंत अशाप्रकारे एकूण ११ बीआरएल (ब्रुवरी) अनुज्ञप्ती मंजूर करण्यात आलेल्या आहेत.

त्याचप्रमाणे शासनाने सन २००९ पासून राज्यात मायक्रोब्रुवरीज उभारण्यास परवानगी दिली असून शासन अधिसूचना क्रमांक बीआरएल-०८११/सीआर-२८९(१), दिनांक ८ ऑक्टोबर २०१० मधील तरतुदीनुसार जिल्हास्तरावर रेस्टॉरंटमध्ये बीअर पिण्यासाठी (On Consumption) रेस्टॉरंट ब्रुवरी अनुज्ञप्ती मंजूर करण्यात येते. तसेच निर्माणीत उत्पादित होणाऱ्या बीअरची विक्री ५ लिटरपेक्षा कमी नसलेल्या पॅकबंद (Off Consumption) स्वरूपात अन्य एफएल-III, एफएल-IV व ई अनुज्ञप्तीधारकांना विक्रीकरिता मायक्रोब्रुवरी मंजूर करण्यात येते.

सद्यःस्थितीत दिनांक २३ ऑक्टोबर २०१७ च्या अधिसूचनेनुसार सौम्य बीअरकरिता निर्मिती मूल्याच्या १७५ टक्के अथवा रुपये ४२ यापैकी जे जास्त असेल ते तसेच तीव्र बीअरकरिता निर्मिती मूल्याच्या २३५ टक्के अथवा रुपये ८० यापैकी जे जास्त असेल ते याप्रमाणे उत्पादन शुल्क आकारण्यात येत असून सद्यःस्थितीत त्यात कोणताही बदल करण्यात आलेला नाही.

वि (एच) २८३-८

शासन अधिसूचना क्रमांक बीपीए-०८१९/प्र.क्र. १४६/राउशु-२, दिनांक २१ सप्टेंबर २०१९ अन्वये मायक्रोब्रुवरीज अनुज्ञप्ती मंजूर करण्याचे अधिकार जिल्हाधिकारी यांना प्रदान करण्यात आलेले आहेत.

शासन अधिसूचना गृह विभाग बीडब्ल्यूआर-११०६/सीआर-१६/मायक्रोब्रुवरी/ईएक्ससी-३, दिनांक १० ऑगस्ट २००९ अनुसार वार्षिक २,००,००० लिटर उत्पादन क्षमता असणाऱ्या बीअर उत्पादक घटकांच्या अनुज्ञप्तीस मायक्रोब्रुवरी (BRL) असे संबोधन देण्यात आले. यामध्ये स्टॅंडअलोन मायक्रोब्रुवरी व रेस्टॉरंट ब्रुवरी (एफएल-III अनुज्ञप्तीसह) असे दोन प्रकार आहेत. स्टॅंड अलोन ब्रुवरीस ५ लिटरपेक्षा अधिक असलेल्या कॅनमध्ये भरून सीलबंद स्वरूपात विक्री करण्याची परवानगी आहे, तर रेस्टॉरंट ब्रुवरीज सुट्या स्वरूपात अथवा सीलबंद स्वरूपात ५ लिटरच्या कॅनमध्ये विक्रीस परवानगी आहे. दिनांक १५ फेब्रुवारी २०२४ च्या शासन अधिसूचनेनुसार मायक्रोब्रुवरीची उत्पादन मर्यादा १५,००,००० लिटरपर्यंत वाढविण्यात आली आहे, तसेच ग्राउलरमध्ये भरून विक्रीस परवानगी देण्यात आली आहे.

५. वाईन.— महाराष्ट्र मॅन्युफॅक्चर ऑफ बीअर अॅण्ड वाईन रुल्स, १९६६ मधील तरतुदीनुसार वाईन तयार करण्याकरिता नमुना "बीआरएल" अनुज्ञप्ती देण्यात येते. महाराष्ट्र राज्यात सन २०२१-२२ पर्यंत अशा प्रकारे एकूण ९४ वायनरी अनुज्ञप्ती मंजूर करण्यात आलेल्या आहेत.

वाईनकरिता शासन अधिसूचना क्रमांक बीडब्ल्यूआर-११०८/सीएआर-५९(२)/ईएक्ससी-३, दिनांक २४ डिसेंबर २००९ अन्वये ५ वर्षाकरिता उत्पादन शुल्कातून सूट देण्यात आली होती. तदनंतर सदरची सूट दिनांक ३१ डिसेंबर २०२१ पर्यंत वाढविण्यात आली होती. शासन अधिसूचना क्रमांक एमआयएस ०११९/प्र.क्र. २६/राउशु-३, दिनांक १६ सप्टेंबर २०१९ अन्वये दिनांक ३० सप्टेंबर २०२४ पर्यंत वाढविण्यात (उत्पादन शुल्कातून सूट) आली होती व द्राक्ष, सफरचंदव्यतिरिक्त अन्य पदार्थापासून तयार होणाऱ्या वाईनवर रुपये १ प्रति बल्क लिटर या दराने उत्पादन शुल्क आकारण्यात येत होते. आता शासन आदेश क्रमांक बीडब्ल्यूआर-०९२१/प्र.क्र./१६९/राउशु-३, दिनांक १३ डिसेंबर २०२१ नुसार कोणत्याही पदार्थापासून आणि मद्यार्काचा समावेश न करता आणि आयात केलेले अर्क किंवा बल्क वाईन यांचेपासून उत्पादित व मिश्रण न करता निर्मिती केलेली वाईन यावर दिनांक ३१ डिसेंबर २०२६ पर्यंत रुपये १० प्रति बल्क लिटर पेक्षा जास्त असलेल्या उत्पादन शुल्कातून सूट देण्यात आली आहे.

६. महाराष्ट्र निर्मित मद्य (एमएमएल) (MML) .— भारतीय बनावटीच्या विदेशी मद्यावरील उत्पादन शुल्क वाढविल्यामुळे देशी मद्याचा प्रति १८० मिली बाटलीकरिताचा विक्रीचा दर हा रुपये ८०/- एवढा होणार आहे. तर भारतीय बनावटीच्या विदेशी मद्य (IMFL) साठी दर रुपये २००/- च्या वर जाणार आहे [तथापि, स्वस्त दराच्या ब्रॅण्डचे (Value Brand) मद्य प्राशन करणाऱ्या ग्राहकांना उच्च दर्जाच्या ब्रॅण्डचे (Premium Brand) मद्य पिणे परवडत नाही] सबब, या दोन्ही प्रकारच्या मद्य किंमतीवर आधारित एक नवीन मधला टप्पा असावा (Ladder) जेणेकरून खालील टप्प्यावरील ग्राहक मधल्या टप्प्यावर वर्ग होऊ शकेल व त्यामधून शासनासदेखील महसूल प्राप्त होईल. तसेच, अशा मद्य किंमतीवर आधारित एक नवीन विदेशी मद्य संवर्ग तयार करून त्यावरील उत्पादन शुल्काचा दरात थोडी सवलत दिल्यास सद्यःस्थितीत बंद असलेल्या विदेशी मद्य निर्माणी (पीएलएल) घटक चालू करण्यास प्रोत्साहन मिळाले व त्यामधून असे घटक चालू होऊन रोजगार निर्मिती, वाढीव गुंतवणूक इत्यादीबाबीस चालना मिळेल. या उद्देशाने महाराष्ट्र निर्मित मद्य (MML) या प्रकाराचा विदेशी मद्यात नवीन प्रकार/वर्ग तयार करण्यात आला आहे.

मळी उत्पादनाचे अंदाजपत्रक सन २०२५-२६

अ. क्र.	मळीचा तपशील	लाख मेट्रीक टनमध्ये (लाखात)
१	सन २०२४-२५ ची सुरुवातीची शिल्लक	१०.८५
२	सन २०२४-२५ मध्ये मळीचे प्रत्यक्ष उत्पादन	४१.१२
३	सन २०२४-२५ अखेर गेनद्वारे उपलब्ध झालेली वाढीव मळी	०.४०
४	एकूण उपलब्धता (१+२+३)	५२.३७
५	दिनांक ३१ ऑक्टोबर २०२५ अखेर पेय मद्य (९), इंधन व इतर प्रयोजनाकरिता मद्यार्कासाठी प्रत्यक्ष मळी वापर.	३८.१० (पेय मद्य ९ + Ethanol १६ + (ENA + Rs) १३.१०)
६	दिनांक ३१ ऑक्टोबर २०२५ अखेर पशुखाद्य व इतर प्रयोजनाकरिता प्रत्यक्ष मळी वापर	३.००
७	सन २०२४-२५ अखेर परदेशात/परराज्यात प्रत्यक्ष मळी निर्यात	१.३०
८	दिनांक ३१ ऑक्टोबर २०२५ अखेर एकूण वापर (५+६+७)	४२.४०
९	सन २०२४-२५ अखेर शिल्लक मळी (एम-१ व एम-२ घटक) (४-८)	९.९७
१०	सन २०२५-२६ सुरुवातीची शिल्लक (एम-१ व एम-२ घटक)	९.९७
११	सन २०२५-२६ मळी हंगामात अपेक्षित मळी उत्पादन	५१.८५
१२	एकूण उपलब्धता २०२५-२६ (१०+११)	६१.८२
१३	सन २०२५-२६ मळी वर्षाकरिता पेय मद्य, इथेनॉल ब्लेंडिंग व इतर औद्योगिक प्रयोजनाकरिता अंदाजित मळीचा वापर.	४४ (पेय मद्य १० + Ethanol १७.८० + (ENA + Rs) १६.२०)
१४	पशुखाद्याकरिता राखीव मळीचा साठा २०२५-२६	३
१५	परराज्यासाठी राखीव मळीचा साठा २०२५-२६	२.५०
१६	सन २०२५-२६ करिता राज्याची मळीची आवश्यकता (१३+१४+१५)	४९.५
१७	सन २०२५-२६ हंगामाच्या शेवटी अंदाजित शिल्लक मळी (१२-१६)	१२.३२

आसवनी व मद्य / बिअर निर्माणीची संख्या

अनुज्ञप्ती प्रकार	एकूण मंजूर अनुज्ञप्त्या	एकूण कार्यरत अनुज्ञप्त्या
1	2	3
मळीआधारित आसवनी नमुना-I	१६१	१४१
धान्याधारित आसवनी नमुना-I	४६	३३
विदेशी मद्य निर्माणी नमुना-PLL	७२	५०
देशी मद्य निर्माणी नमुना-CL-I	५१	४०
बीअर निर्माणी नमुना-BRL	११	११
मायक्रोब्रुवरी नमुना-BRL	४०	३७
वाईन निर्माणी नमुना-BRL	९५	८६
मळी (Molasses) नमुना-M-I	२५४	२१२

देशी / विदेशी मद्य ठोक व किरकोळ विक्री अनुज्ञप्तींची संख्या

अनुज्ञप्ती प्रकार	एकूण अनुज्ञप्त्या
1	2
विदेशी मद्य ठोक विक्री नमुना-FL-I	२८०
देशी मद्य ठोक विक्री नमुना-CL-II	२८४
विदेशी मद्य किरकोळ विक्री (सीलबंद) नमुना-FL-II	१७२३
विदेशी मद्य हॉटेल / बार नमुना-FL-III	२२०१५
विदेशी मद्य क्लब अनुज्ञप्ती नमुना-FL-IV	१४३
बीअर किरकोळ विक्री (सीलबंद) नमुना-FL / BR-II	५८८८
देशी मद्य किरकोळ विक्री नमुना-CL-III	४३३४

विवरणपत्र 'अ'
STATEMENT 'A'

एकूण अर्थसंकल्पाचा कार्यक्रमनिहाय तपशील

Programmewise details of Total Budget Estimates

(रुपये हजारत / Rs. in thousands)

तपशील	प्रत्यक्ष रकमा Actual 2024-25	अर्थसंकल्प Budget Estimates 2025-26	सुधारलेले अंदाज Revised Estimates 2025-26	अर्थसंकल्प Budget Estimates 2026-27	Particulars
1	2	3	4	5	1
२०३९ राज्य उत्पादन शुल्क					2039 State Excise
००१ संचालन व प्रशासन					001 Direction and Administration
(०१) (०१) आयुक्तांचे कार्यालय					(01) (01) Commissioner's Office
२०३९००९७ भारित (अनिवार्य)	0	150	100	100	20390097 Charged (Committed)
२०३९००९८ दत्तमत (अनिवार्य)	196265	273982	296154	356582	20390014 Voted (Committed)
(०२) (०१) निरीक्षण व प्रतिबंधक आस्थापना					(02) (01) Inspection and Preventive Establishment.
२०३९००२३ भारित (अनिवार्य)	0	1	1	1	20390023 Charged (Committed)
२०३९००३२ दत्तमत (अनिवार्य)	2324298	3000861	2640273	3348802	20390032 Voted (Committed)
१०२, अफू इत्यादींची खरेदी (००) (००) (०१)					102, Purchase of Opium etc.
राज्य उत्पादन शुल्क विभागाला					(00) (00) (01) Cost of Opium
पुरविलेल्या अफूचा खर्च.					Supplied State Excise Department.
२०३९००४१ दत्तमत (अनिवार्य)	82	100	70	75	20390041 Voted (Committed)
८००, इतर खर्च (००) (००) (०३) धान्य					800, Other Expenditure (00) (00) (03)
वापरून अल्कोहोल तयार करण्यासाठी					To Encourage the Distilleries for producing Grain based Alcohol (Scheme)
आसवनीना प्रोत्साहन (कार्यक्रम)					20390103 Voted (Committed)
२०३९०१०३ दत्तमत (अनिवार्य)	0	0	0	0	(00) (04) Expenditure in connection with poll on closing down of liquor shops.
(००) (०४) दारूची दुकाने बंद करण्याच्या					20390112 Voted (Committed)
मतदानासंदर्भातील खर्च.					
२०३९०११२ दत्तमत (अनिवार्य)	60	100	60	100	
एकूण (भारित)	0	151	101	101	Total (Charged)
एकूण (दत्तमत)	2520705	3275043	2936557	3705559	Total (Voted)
एकूण	2520705	3275194	2936658	3705660	Total

सन २०२६-२७ च्या वार्षिक योजनाचे विवरण

राज्य उत्पादन शुल्क विभागाचे आयुक्त हे विभाग प्रमुख आहेत. अपर आयुक्त, सहआयुक्त, उपआयुक्त, मुख्य लेखा अधिकारी, लेखाधिकारी आणि आयुक्त यांच्या साहाय्याने विभागाचे निरनिराळे कार्यक्रम आयुक्तालयाचे पातळीवर नियंत्रित व समन्वित केले जातात. जिल्हा पातळीवर सर्वसाधारण नियंत्रण व देखरेखीखाली समन्वय व प्रशासनाकरिता वर्ग-१ अधीक्षक, उत्पादन शुल्क आहेत. संपूर्ण राज्यात दारूबंदी व उत्पादन शुल्क कायद्याची अंमलबजावणी करण्याचे व नियंत्रणाचे काम आयुक्त कार्यालयामार्फत होते.

जिल्हा कार्यालयावर नियंत्रण ठेवणे, शासनाचा महसूल चुकणार नाही याकडे विशेष लक्ष ठेवणे, महसूल वाढीचे प्रयत्न करणे, विभागाच्या खर्चावर नियंत्रण ठेवणे व इतर प्रशासकीय कामांचे नियंत्रण आयुक्त कार्यालयाकडून करण्यात येते.

वार्षिक योजना सन २०२५-२०२६ करिता खाली नमूद केल्याप्रमाणे निविदेची मागणी करण्यात आलेली आहे.

विवरणपत्र-अ

राज्य उत्पादन शुल्क विभागाच्या प्रशासकीय मान्यताप्राप्त चालू / नवीन बांधकामासाठी सन २०२५-२६ व सन २०२६-२७ साठी करावयाच्या खर्चाचा तपशील

(रुपये : हजारांत)

अ. क्र.	कामाचे नाव / नियंत्रक अधिकारी	प्रशासकीय मान्यता किंमत	३१ मार्च २०२५ पर्यंत झालेला खर्च	सन २०२५-२०२६ साठी अर्थसंकल्पीय तरतूद	सन २०२५-२०२६ साठी बांधकाम करिता आवश्यक मागणी निधी	सन २०२६-२०२७ साठी आवश्यक मागणी निधी	बांधकामाची सद्यःस्थिती
१	२	३	४	५	६	७	८

ठाणे विभाग

१	कल्याण, जि. ठाणे येथे प्रशासकीय इमारत, शासकीय निवासस्थान व अन्य अनुषंगिक बांधकाम.	४४९००	५००००	१४०००	५००००	२४७००	पायाचे बांधकाम प्रगतीत
२	अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क अलिबाग, रायगड या कार्यालयाचे प्रशासकीय इमारतीचे बांधकाम.	७६४११	३३८६	३००००	३००००	४५०००	पाया खोदाईचे काम प्रगतीत आहे

विवरणपत्र-अ--चालू

१	२	३	४	५	६	७	८
३	दुय्यम निरीक्षक, कर्जत, जि. रायगड कार्यालयाच्या प्रशासकीय इमारत, गोडावून व कर्मचारी निवासस्थान बांधकाम.	३७७६२	१३७८३	१५०००	१५०००	८९७९	मुख्य इमारतीचे RCC Structure, Tiles, Plum- bing चे काम पूर्ण झाले असून विद्युतीकरणेचे काम सुरु आहे, कर्मचारी निवासस्थान तसेच इमारतीच्या फुटिंगचे काम पूर्ण होऊन प्लिथ बीमचे काम सुरु आहे.
४	अधीक्षक, रा.उ.शु., पालघर कार्यालयीन इमारतीचे बांधकाम करण्याबाबत.	१०४८७१	४००००	४०००	३००००	३००००	आरसीसी बोट बांधकाम, अंतर्गत गिलाव्याचे काम प्रगतीत आहे.
पुणे विभाग							
५	अधीक्षक, रा.उ.शु., पुणे निवासी सदनिका इमारत.	१५१९००	९२९	५००००	५००००	१००९९३	काम प्रगतीत
६	अधीक्षक, रा.उ.शु., पुणे कार्यालयाकरिता प्रशासकीय इमारतीचे बांधकाम.	३०६५००	२१४७१	१०००००	५००००	१८५०८०	काम प्रगतीत
७	निरीक्षक, रा.उ.शु., तळेगाव-दाभाडे, ता. मावळ, जि. पुणे या कार्यालयाची प्रशासकीय इमारत.	३४७५४	१२२७३	१०००	२२४८१	००	काम प्रगतीत
८	निरीक्षक, रा.उ.शु., दौंड, जि. पुणे, कार्यालयीन प्रशासकीय इमारत.	६१२६६	४९५८२	००	१०००	००	काम पूर्ण
९	अधीक्षक, रा.उ.शु., सोलापूर, कार्यालयाच्या प्रशासकीय इमारतीचे बांधकाम.	१५९३४६	१५१००	५००००	३५०००	१०००००	तळमजला आरसीसी काम सुरु आहे
१०	निरीक्षक, रा.उ.शु., पंढरपूर, यांच्या कार्यालयाच्या प्रशासकीय इमारतीचे बांधकाम.	४६०८६	१५०००	२००००	७०००	२००००	कॉलम, स्लॅब, विटकाम, प्लॅस्टर इत्यादी काम पूर्ण झाली असून फरशी काम सुरु आहे.
११	अधीक्षक, रा.उ.शु., कुर्डूवाडी, जि. सोलापूर यांच्या कार्यालयाकरिता प्रशासकीय इमारतीचे बांधकाम.	४११००	५०००	२५०००	६४००	३६१००	पाया, प्लिथ, बाम प्लिथ भरावा, स्लॅब इत्यादी कामे पूर्ण झाली असून कॉलमचे काम प्लोअर बीमपर्यंत पूर्ण आहे. उर्वरित काम सुरु आहे.

विवरणपत्र-अ--चालू

१	२	३	४	५	६	७	८
				कोल्हापूर विभाग			
१२	अधीक्षक, रा.उ.शु., सांगली व अधिनस्त निरीक्षक कार्यालयाच्या प्रशासकीय इमारतीचे बांधकाम.	१३६१५१	५०००	७००००	३५०००	९६१५२	कॉलमचे बांधकाम सुरु आहे.
१३	अधीक्षक, रा.उ.शु., रत्नागिरी यांच्या कार्यालयाकरिता प्रशासकीय इमारतीचे बांधकाम.	११०२९०	७५००	३००००	५००००	१०००००	तळमजल्याचे आरसीसी व स्लॅबचे काम प्रगतीत आहे.
१४	अधीक्षक, रा.उ.शु., सिंधुदुर्ग यांच्या कार्यालयाकरिता प्रशासकीय इमारतीचे बांधकाम करण्याबाबत.	८९०७७	४००००	३८१००	३००००	१००००	काम प्रगतीत आहे.
१५	अधीक्षक, रा.उ.शु., सातारा यांच्या कार्यालयाकरिता प्रशासकीय इमारतीचे व विश्रामगृह बांधकाम.	१४५०८०	२६०००	८००००	८००००	९५०००	तळमजल्याचे विट काम प्रगतीत आहे.
१६	मौजे वाटोळे, पाटण, जि. सातारा येथे रा.उ.शु. विभागासाठी स्वतंत्र प्रशिक्षण केंद्र.	९३३४२०	३००००	३५००००	२०००००	२०००००	जमीन सपाटीकरणेचे काम पूर्ण, चैनलिक फेटलिकेचे काम पूर्ण, मुख्य इमारतीच्या पायाचे काम प्रगतीत.
				नाशिक विभाग			
१७	निरीक्षक, रा.उ.शु., भुसावळ, जिल्हा जळगाव या कार्यालयाच्या निवासस्थान व मुद्देमाल कक्ष बांधकाम.	४६७२४	३९२००	७५२४	७५२४	००	बांधकाम पूर्ण झाले आहे
१८	निरीक्षक/दुय्यम निरीक्षक, शिरूर, जि. धुळे यांच्या कार्यालयाकरिता, पळसनर, ता. शिरूर येथे प्रशासकीय इमारत बांधकाम.	४०५४७	३८५१४	१२०००	२०३३	००	काम पूर्ण झाले आहे
१९	अधीक्षक, रा.उ.शु., धुळे यांच्या कार्यालयाकरिता प्रशासकीय इमारतीचे बांधकाम करण्याबाबत.	८८९८९	४७५००	२९०००	४१४८९	००	विट काम, प्लॅस्टर, तळफरशी, खिडक्या बसविणे इत्यादी कामे पूर्ण, रंगकाम प्रगतीत आहे.

विवरणपत्र-अ-चालू

१	२	३	४	५	६	७	८
२०	अधीक्षक, रा.उ.शु., नंदुरबार यांच्या कार्यालयाकरिता प्रशासकीय इमारत, गोडाऊन व संरक्षक भिंत बांधकाम करण्याबाबत.	९६३६३	५०००	१००००	२५०००	६६३६३	इमारतीच्या तळमजल्याचे Still floor चे बांधकाम सुरु आहे.
२१	वि.उ.आ./अधीक्षक, रा.उ.शु., छत्रपती संभाजीनगर कार्यालय तसेच वि.उ.आ./अधीक्षक, छत्रपती संभाजीनगर यांचे निवासस्थान बांधकाम.	१२१८०२	९००००	२००००	३१८०२	००	G+३ आरसीसी मजल्याचे वीट बांधकाम, गिलावा, फरशी, कलर, रस्ता इत्यादी कामे पूर्ण झाले असून संरक्षक भिंतीचे काम सुरु आहे. पुढील कामाकरिता निधीची आवश्यकता आहे.
२२	अधीक्षक, रा.उ.शु., भंडारा कार्यालयाच्या प्रशासकीय इमारतीचे बांधकाम.	८४६८२	६७६३५	१७०४७	१७०४७	००	बांधकाम पूर्ण
२३	निरीक्षक, रा.उ.शु., सांगोला, जि. भंडारा कार्यालयाच्या प्रशासकीय इमारतीचे बांधकाम.	२१९००	१७६३१	४२६९	४२६९	००	बांधकाम पूर्ण
२४	अधीक्षक, रा.उ.शु., चंद्रपूर कार्यालयाकरिता प्रशासकीय इमारतीचे बांधकाम करण्याबाबत.	९४८१८	५०२५४	१४८००	४४५००	००	तळमजल्या व पहिल्या मजल्याचे आरसीसी काम पूर्ण, प्लॅस्टर पूर्ण व फ्लोरिंगचे काम प्रगतीत आहे.
२५	निरीक्षक, रा.उ.शु., गोंदिया यांचे कार्यालयाचे प्रशासकीय इमारत बांधकाम.	३३५८७	००	००	१०००	२३५८७	निविदा स्तरावर आहे.

विवरणपत्र-अ-चालू

१	२	३	४	५	६	७	८
	अमरावती विभाग						
२६	दुय्यम निरीक्षक, दर्यापूर, जि. अमरावती कार्यालयाच्या प्रशासकीय इमारतीचे बांधकाम.	२७३४२	००	५००	००	२६८४२	जुनी इमारत पाडण्यात आली आहे नवीन बांधकाम पावसाळ्यानंतर सुरु करण्याची शक्यता आहे.
२७	अधीक्षक, रा. उ. शु., यवतमाळ कार्यालयाच्या प्रशासकीय इमारतीचे बांधकाम.	१३२४७९	०	१००००	३००००	१२२४७९	काम प्रगतीत
एकूण		३२६८१४७	६९०७५८	१०११२४०	८९६५४५	१४८६७३३	

विभागातील वाहनांचा आढावा २०२४-२५

अ. क्र.	कार्यालयाचे नाव	मंजूर वाहने	कार्यरत वाहने	निर्लेखित वाहने/निरुपयोगी
१	२	३	४	५
१	मा. मंत्री	१	१	०
२	आयुक्त कार्यालय	१२	१३	२
३	विभागीय उप आयुक्त, कोकण विभाग, ठाणे	२	२	०
४	अधीक्षक, मुंबई शहर	१४	१३	१
५	अधीक्षक, मुंबई, उपनगर	२०	१७	३
६	अधीक्षक, ठाणे	१५	१४	१
७	अधीक्षक, रायगड	९	८	१
८	अधीक्षक, पालघर	७	८	०
९	विभागीय उप आयुक्त, पुणे	२	२	०
१०	अधीक्षक, पुणे	१८	१६	२
११	अधीक्षक, सोलापूर	८	६	२
१२	अधीक्षक, अहिल्यानगर	९	७	२
१३	विभागीय उप आयुक्त, कोल्हापूर	२	२	०
१४	अधीक्षक, कोल्हापूर	१०	९	१
१५	अधीक्षक, सांगली	७	६	१
१६	अधीक्षक, सिंधुदुर्ग	५	४	१
१७	अधीक्षक, सातारा	५	५	०
१८	अधीक्षक, रत्नागिरी	८	८	०
१९	विभागीय उप आयुक्त, छत्रपती संभाजीनगर	२	२	०
२०	अधीक्षक, छत्रपती संभाजीनगर	७	६	०
२१	अधीक्षक, बीड	४	४	०
२२	अधीक्षक, धाराशिव	५	५	०
२३	अधीक्षक, जालना	४	४	०
२४	विभागीय उप आयुक्त, नांदेड	२	०	२
२५	अधीक्षक, नांदेड	६	६	०
२६	अधीक्षक, लातूर	३	३	०
२७	अधीक्षक, परभणी	३	२	१
२८	अधीक्षक, हिंगोली	२	१	०
२९	विभागीय उप आयुक्त, नाशिक	२	२	०
३०	अधीक्षक, नाशिक	११	८	३

विभागातील वाहनांचा आढावा २०२३-२४--चालू

१	२	३	४	५
३१	अधीक्षक, जळगाव	६	६	०
३२	अधीक्षक, नंदुरबार	४	४	०
३३	अधीक्षक, धुळे	५	५	०
३४	विभागीय उप आयुक्त, नागपूर	२	२	०
३५	अधीक्षक, नागपूर	१२	९	१
३६	अधीक्षक, भंडारा	४	४	०
३७	अधीक्षक, गोंदिया	४	४	०
३८	अधीक्षक, चंद्रपूर	५	४	१
३९	अधीक्षक, वर्धा	३	३	०
४०	अधीक्षक, गडचिरोली	२	२	०
४१	विभागीय उप आयुक्त, अमरावती	२	०	२
४२	अधीक्षक, अमरावती	६	४	२
४३	अधीक्षक, अकोला	४	४	०
४४	अधीक्षक, यवतमाळ	५	४	१
४५	अधीक्षक, वाशिम	२	२	०
४६	अधीक्षक, बुलढाणा	५	५	०
एकूण वाहने		२७६	२४६	३०

तक्ता १--चालू

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

(ii) Financial Requirements

(रुपये हजारत / Rs. in thousands)

तपशील	Particulars				
	1	2	3	4	5
प्रत्यक्ष रकमा २०२४-२५	अर्थसंकल्प २०२५-२६	सुधारलेले अंदाज २०२५-२६	अर्थसंकल्प २०२६-२७	Budget Estimates 2026-27	
Actual 2024-25	Budget Estimates 2025-26	Revised Estimates 2025-26	Budget Estimates 2026-27	Budget Estimates 2026-27	
अ- कार्याचे वर्गीकरण					
००१ संचालन व प्रशासन					
(०१) (०१) आयुक्तांचे कार्यालय					
२०३९००९७ भारित (अनिवार्य)	0	150	100	100	
२०३९००९४ दत्तमत (अनिवार्य)	196265	273982	296154	356582	
(०२) (०१) निरीक्षण व प्रतिबंधक आस्थापना					
२०३९००२३ भारित (अनिवार्य)	0	1	1	1	
२०३९००३२ दत्तमत (अनिवार्य)	2324298	3000861	2640273	3348802	
१०२, अफू इत्यादींची खरेदी (००) (००) (०१) (०१) राज्य उत्पादन शुल्क विभागाला पुरविलेल्या अफूचा खर्च.					
२०३९००४१ दत्तमत (अनिवार्य)	82	100	70	75	
८००, इतर खर्च (००) (००) (०३) धान्य वापरून अल्कोहोल तयार करण्यासाठी आसवर्नीना प्रोत्साहन (कार्यक्रम)					
२०३९०१०३ दत्तमत (अनिवार्य)	0	0	0	0	
(००) (०४) दारूची दुकाने बंद करण्याच्या मतदानासंदर्भातील खर्च.					
२०३९०११२ दत्तमत (अनिवार्य)	60	100	60	100	
एकूण (भारित)	0	151	101	101	Total Gross (Charged)
एकूण (दत्तमत)	2520705	3275043	2936557	3705559	Total Gross (Voted)
एकूण	2520705	3275194	2936658	3705660	Total

तयता १--वालू

(दोन) वलतलत आवश्यकता

(ii) Financial Requirements

(रुपये हजारत / Rs. in thousands)

तपशील	प्रत्यक्ष रकमा २०२४-२५ Actual 2024-25	अर्थसंकल्प २०२५-२६ Budget Estimates 2025-26	सुधारलेले अंदाज २०२५-२६ Revised Estimates 2025-26	अर्थसंकल्प २०२६-२७ Budget Estimates 2026-27	Particulars
	1	2	3	4	5
००.९११, अतिप्रदानाची वसुली (००) (००) (०१) अतिप्रदानाची वसुली.					00911, Recoveries of Overpayments (00) (00) (01) Recoveries of Overpayments.
२०३९००१२१ दत्तमत (अनिवार्य)	413	0	0	0	2039012 Voted (Committed)
निव्वळ बेरीज २०३९, राज्य उत्पादन शुल्क भारत.	0	151	101	101	NET Total 2039, State Excise- Charged.
निव्वळ बेरीज २०३९, राज्य उत्पादन शुल्क दत्तमत.	2520292	3275043	2936657	3705559	NET Total 2039, State Excise- Voted
एकूण	2520292	3275194	2936658	3705660	Total
ब. उद्विष्टनिहाय वर्गीकरण ००१ संचालन व प्रशासन					B. Objectwise Classification 001 Direction and Administration
(०१) (०१) आयुक्त कार्यालय आस्थापना (२०३९००९७- भारत) (अनिवार्य)					(01) (01) Commissioner Office - Establishment (20390097-Charged) (Committed)
५० इतर खर्च	0	150	100	100	50 Other Charges
(०१) (०१) आयुक्त कार्यालय, आस्थापना (२०३९००९४) (दत्तमत) अनिवार्य					(01) (01) Commissioner Officer Establishment (20390014-Voted) (Committed)
०१. वेतन	127624	174264	157938	257100	01 Salaries
०२. मजुरी	0	128	115	1	02 Wages
०३ अतिकाल भत्ता	0	1	1	1	03 Overtime Allowance
०६ दूरध्वनी वीज व पाणीशुल्क	2976	5000	4000	5000	06 Telephone, Electricity and Water Charges.

₹

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

(ii) Financial Requirements

(रुपये हजारत / Rs. in thousands)

तपशील	प्रत्यक्ष रकमा २०२४-२५					अर्थसंकल्प २०२५-२६					अर्थसंकल्प २०२६-२७				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
१० कंत्राटी सेवा	..	24974	21127	19014	21127	10	Contractual Services	21127	19014	21127	10	Contractual Services	21127	19014	21127
११ देशांतर्गत प्रवास खर्च	..	52	500	350	300	11	Domestic Travel Expenses.	300	350	300	11	Domestic Travel Expenses.	300	350	300
१२ विदेश प्रवास खर्च	..	0	1	1	1	12	Foreign Travel Expenses.	1	1	1	12	Foreign Travel Expenses.	1	1	1
१३ कार्यालयीन खर्च	..	1356	2522	2522	2598	13	Office Expenses	2598	2522	2598	13	Office Expenses	2598	2522	2598
१४ भाडेपट्टी व कर	..	0	1	5878	1	14	Rent, Rates and Taxes	1	5878	1	14	Rent, Rates and Taxes	1	5878	1
१६ प्रकाशने	..	0	1	1	1	16	Publications	1	1	1	16	Publications	1	1	1
१७ संगणक खर्च	..	29728	24682	63431	25422	17	Computer Expenses	25422	63431	25422	17	Computer Expenses	25422	63431	25422
१९ आहार खर्च	..	0	1	1	1	19	Diet Charges	1	1	1	19	Diet Charges	1	1	1
२० इतर प्रशासकीय खर्च	..	908	26100	26100	26100	20	other Administrative Exp.	26100	26100	26100	20	other Administrative Exp.	26100	26100	26100
२१ पुरवठा व सामग्री	..	0	1	1	1	21	Supplies and Materials	1	1	1	21	Supplies and Materials	1	1	1
२२ शस्त्र व दारूगोळे	..	0	500	400	500	22	Arms and Ammunition	500	400	500	22	Arms and Ammunition	500	400	500
२४ पेट्रोल व तेल व वंगण	..	2184	2750	2750	3025	24	P. O. L.	3025	2750	3025	24	P. O. L.	3025	2750	3025
२५ पोषाख, राहुटी व भांडारे	..	0	1	1	1	25	Cloting, Tentage and Store	1	1	1	25	Cloting, Tentage and Store	1	1	1
२६ जाहिरात व प्रसिद्धी	..	67	100	100	100	26	Advertising and Publicity	100	100	100	26	Advertising and Publicity	100	100	100
२७ लहान बांधकामे	..	0	10000	7000	10000	27	Minor works	10000	7000	10000	27	Minor works	10000	7000	10000
२८ व्यावसायिक सेवा	..	4400	1100	880	1100	28	Professional Services	1100	880	1100	28	Professional Services	1100	880	1100
४१ गुप्त सेवा खर्च	..	1996	1200	840	1200	41	Secrete Service Expenses.	1200	840	1200	41	Secrete Service Expenses.	1200	840	1200
५० इतर खर्च	..	0	2000	3428	2000	50	Other charges Vehicles	2000	3428	2000	50	Other charges Vehicles	2000	3428	2000
५१ मोटार वाहन	..	0	2000	1400	1000	51	Motor Vehicles	1000	1400	1000	51	Motor Vehicles	1000	1400	1000
५२ यंत्रसामग्री व साधनसामग्री	..	0	1	1	1	52	Machinery and Equipments	1	1	1	52	Machinery and Equipments	1	1	1
६४ हानी निर्लेखित करणे	..	0	1	1	1	64	Write off Losses	1	1	1	64	Write off Losses	1	1	1
एकूण (भारित २०३९००९७)	..	0	150	100	100		Total (Charged 203900097)	100	100	100		Total (Charged 203900097)	100	100	100
एकूण (दत्तमत २०३९००९४)	..	196265	273982	296154	356582		Total (Voted 20390014)	356582	296154	356582		Total (Voted 20390014)	356582	296154	356582

तक्ता १--चालू

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

(ii) Financial Requirements

(रुपये हजारत / Rs. in thousands)

तपशील	Particulars				
	1	2	3	4	5
प्रत्यक्ष रकमा २०२४-२५	अर्थसंकल्प २०२५-२६	सुधारलेले अंदाज २०२५-२६	अर्थसंकल्प २०२६-२७		
Actual 2024-25	Budget Estimates 2025-26	Revised Estimates 2025-26	Budget Estimates 2026-27		
	1	2	3	4	5
(०२) (०१) निरीक्षण व प्रतिबंधक आस्थापना					
(२०३१००२३ - भारत) (अनिवार्य)					
५० इतर खर्च	०	१	१	१	
(०२) (०१) निरीक्षण व प्रतिबंधक आस्थापना					
(२०३१००३२ - दत्तमत) (अनिवार्य)					
०१. वेतन	२२३३३०८	२९११७६	२५५८०१८	३२३२२९३	०१ Salaries
०२. मजुरी	३३७	७७२	६९५	७७२	०२ Wages
०३ अतिकालिक भत्ता	७३४	९५३	७६२	९५३	०३ Overtime Allowance
०६ दूरध्वनी वीज व पाणीशुल्क	८०७५	८१६६	६५३३	८१६६	०६ Telephone, Electricity and Water Charges.
१० कंत्राटी सेवा	३६८५	९०२०	८११८	३००००	१० Contractual Services
११ देशांतर्गत प्रवास खर्च	१२०९	५८३०	४०८१	५८३०	११ Domestic Travel Expenses.
१२ विदेश प्रवास खर्च	०	१	१	१	१२ Foreign Travel Expenses
१३ कार्यालयीन खर्च	२४७८०	२३२०८	१८५६६	२३९०४	१३ Office Expenses
१४ भाडेपट्टी व कर	२५५०२	२०५६९	१६४५५	२५०००	१४ Rent, Rates and Taxes
१६ प्रकाशने	०	१	१	१	१६ Publications

₹

तक्ता १--चालू

(दोन) वित्तीय आवश्यकता (ii) Financial Requirements (रुपये हजारत / Rs. in thousands)

तपशील	Particulars				
	प्रत्यक्ष रकमा २०२४-२५ Actual 2024-25	अर्थसंकल्प २०२५-२६ Budget Estimates 2025-26	सुधारलेले अंदाज २०२५-२६ Revised Estimates 2025-26	अर्थसंकल्प २०२६-२७ Budget Estimates 2026-27	
	1	2	3	4	5
१७ संगणक खर्च	895	1490	1118	1535	17 Computer Expenses
१९ आहार खर्च	36	64	45	64	19 Diet Expenses
२० इतर प्रशासकीय खर्च	0	1	1	1	20 Other Administrative Expenses
२१ पुरवठा व सामग्री	0	1	1	1	21 Supplies and Materials
२२ शस्त्रे व दारुगोळा	0	1	1	1	22 Arms and Ammunition
२४ पेट्रोल व तेल व वंगण	20379	13750	11000	15125	24 P. O. L.
२५ पोषाख, राहुटी व भांडारे	0	1	1	1	25 Cloting, Tentage and Store
२६ जाहिराती व प्रसिद्धी	220	400	280	400	26 Advertising and Publicity
२७ लहान बांधकामे	1300	1943	1943	2040	27 Minor works
२८ व्यावसायिक सेवा	0	10	10	10	28 Professional ser.
४१ गुप्त सेवा खर्च	1748	2500	12500	2500	41 Secrete Service Expenses.
५० इतर खर्च	2090	100	70	100	50 Other charges
५१ मोटर वाहने	0	50	35	50	51 Motor Vehicles
५२ यंत्रसामग्री व साधनसामग्री	0	53	37	53	52 Machinery and Equipments
६४ हानी निर्लौखित करणे	0	1	1	1	64 Write off Losses
ब - एकूण (भारित २०३९००२३) ..	0	1	1	1	Total (Charged 20390023)
ब - एकूण (वत्तमत २०३९००३२) ..	2324298	3000861	2640273	3348802	Total (Voted 20390032)

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

(ii) Financial Requirements

तक्ता १--चालू

(रुपये हजारत / Rs. in thousands)

तपशील	Particulars			
	1	2	3	4
प्रत्यक्ष रकमा २०२४-२५ Actual 2024-25	अर्थसंकल्प २०२५-२६ Budget Estimates 2025-26	सुधारलेले अंदाज २०२५-२६ Revised Estimates 2025-26	अर्थसंकल्प २०२६-२७ Budget Estimates 2026-27	5
१०२, अफू इत्यादीची खरेदी (००) (००) (०१) राज्य उत्पादन शुल्क विभागाला पुरविलेल्या अफूचा खर्च (२०३९००४१ - दत्तमत) (अनिवार्य).	82	100	75	102
५० इतर खर्च ...	82	70	75	Purchase of Opimum etc. (00) (00) (01) Cost of Opimum Supplied 0 State Excise Department (20390041-Voted) (Committed). Other Charges
एकूण (दत्तमत २०३९००४१) ...	82	70	75	Total (Voted 20390041)
८००, इतर खर्च (००) (००) (०३) धान्य वापरून अल्कोहोल तयार करण्यासाठी आसवनीना प्रोत्साहन कार्यक्रम (२०३९०१०३ - दत्तमत) (अनिवार्य).	...	0	0	800, Other Expenditure (00) (00) (00) To Encourage Distilleries for producing Grain based Alcohol (Scheme) (20390103-Voted) (Committed). Subsidies
३३ अर्थसहाय्य ...	0	0	0	33
एकूण (दत्तमत २०३९०१०३) ...	0	0	0	Total (Voted 20390103)
(००) (०४) दारूची दुकाने बंद करण्याच्या मतदानासंदर्भातील खर्च.	60	60	100	(00) (04) Expeniture in connection with poll on closing down of liquor shops. 20390112 Voted (Committed) Office Expenses
२०३९०११२ दत्तमत (अनिवार्य) १३ कार्यालयीन खर्च	60	100	100	13
एकूण (दत्तमत २०३९०११२) ...	60	60	100	Total (Voted 20390112)
ब - एकूण स्थूल (भारित) ...	0	151	101	B - Gross Total (Charged)
ब - एकूण स्थूल (दत्तमत) ...	2520705	3275043	2936557	B - Gross Total (Voted)
एकूण ...	2520705	3275194	2936558	Total

तक्ता १--चाळू

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

(ii) Financial Requirements

(रुपये हजारत / Rs. in thousands)

तपशील	प्रत्यक्ष रकमा २०२४-२५ Actual 2024-25	अर्थसंकल्प २०२५-२६ Budget Estimates 2025-26	सुधारलेले अंदाज २०२५-२६ Revised Estimates 2025-26	अर्थसंकल्प २०२६-२७ Budget Estimates 2026-27	Particulars
	1	2	3	4	5
००९११, अतिप्रदानाची वसुली (००) (००) (०१) अतिप्रदानाची वसुली (दत्तमत - २०३९०१२९) (अनिवार्य).	..	413	0	0	0911, Recoveries of Overpayments (00) (00) (01) Recoveries of Overpayments (Voted - 20390121) (Committed).
७० वजा वसुली	..	413	0	0	Deduct Recoveries
एकूण (दत्तमत २०३९०१२९)	..	413	0	0	Total (Voted 20390121)
ब - एकूण निव्वळ (भारित)	..	0	151	101	B - Net Total (Charged)
ब - एकूण निव्वळ (दत्तमत)	..	2520292	3275043	2936557	B - Net Total (Voted)
एकूण	..	2520292	3275194	2936658	Total

क. वित्त व्यवस्थेची साधने

मागणी क्रमांक बी-२

प्रधान शीर्ष २०३९

Source of Finance

Demand No. B-2

Major Head 2039.

निरीक्षण व प्रतिबंधक आस्थापना

(तीन) कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा सारांश

या विभागात अंमलबजावणी होत असलेले अधिनियम व त्यांच्या नियमाखाली निरनिराळ्या प्रकारच्या अनुज्ञापत्रा व परवाने देण्यात आले आहेत. त्याशिवाय निरनिराळे परवाने व पास, अधिकृत दारूबंदी व उत्पादन शुल्क अधिकारी देत असतात.

स्पिरिट, स्पिरिटयुक्त पदार्थ, भारतीय बनावटीची विदेशी दारू, देशी दारू, औषधी व निर्बंधपत्राखाली व निर्मिती द्रव्यांची निर्मिती तयार (अफूव्यतिरिक्त) करण्याकरिता व विक्री करण्याकरिता या विभागाकडून प्रशासित अनुज्ञप्ती अधिकारी देतात, तसेच नूतनीकरण करतात. याबाबत संपूर्ण राज्यात दिलेल्या वर्षनिहाय एकूण अनुज्ञापत्रांच्या संख्या खालीलप्रमाणे आहेत.

न : नवीन नू : नूतनीकरण

F : Stands for Fresh R : Stands for Renewal

तक्ता २ / TABLE 2

विभागीय कार्यालय Divisional Office	वर्ष Year	वर्षांमधील अनिर्णीत अर्ज Pending Applications		वर्षभरात प्राप्त अर्ज Applications during year		एकूण अर्ज (३+५=७) Total Applications		कार्यवाही झालेले अर्ज (४+६=८) Disposed Applications		देण्यात आलेल्या अनुज्ञापत्रा Issued Licences		फेटाळलेले अर्ज Refused Applications		शिल्लक अर्ज (७-९=९५) Balance Applications		एकूण वसूल शुल्क Total Fees Recovered	
		न. F.	रू. R.	न. F.	रू. R.	न. F.	रू. R.	न. F.	रू. R.	न. F.	रू. R.	न. F.	रू. R.	न. F.	रू. R.	न. F.	रू. R.
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८
सर्व जिल्हांची एकूण आकडेवारी.	२०२४-२०२५ २०२५-२०२६ २०२६-२०२७	२४ २५ ९३	१ १ ७७	२४ २९ ३१	६९६ ७२४ ६२०	४८ ५४ ४४	६९७ ७२५ ६२७	२३ २९ ४०	६९६ ६९५ ६२१	२३ २९ ३०	६९६ ६९५ ६२३	० ० ०	० ० ०	२५ २५ ९३	१ ३० ३	५४८३९० ६६७०१६५ १५८६८१५२	३९९५९११२६७ ४३४३४८३४०० २६३१६४५५८५

(सन २०२६-२०२७ ची आकडेवारी अंदाजित आहे.)

तक्ता ३ / TABLE 3

स्मिस्ट, स्मिस्टयुक्त पदार्थ, भारतीय बनावटीची विदेशी दारू, देशी दारू, ताडी, निरा, मोलॅसिस, मोहाची फुले आणि अधिसूचित द्रव्ये यांची घाऊक किरकोळ विक्री करण्याकरिता या विभागाकडून प्रशासित अधिनियमाखाली आणि नियमाखाली निरनिराळ्या नमुन्यात अनुज्ञाप्या दिल्या जातात. याबाबत संपूर्ण राज्यात दिलेल्या वर्षनिहाय एकूण अनुज्ञाप्यांच्या संख्या खालीलप्रमाणे आहेत.

न : नवीन नू : नूतनीकरण
F : Stands for Fresh R : Stands for Renewal

विभागीय कार्यालय Divisional Office	वर्ष Year	वर्षांमधील अनिर्णीत अर्ज Pending Applications	वर्षभरात प्राप्त अर्ज Applications during year		एकूण अर्ज Total Applications		कार्यवाही झालेले अर्ज Disposed Applications		देण्यात आलेल्या अनुज्ञाप्या Issued Licences		फेटाळलेले अर्ज Refused Applications		शिल्लक अर्ज Balance Applications		एकूण वसूल शुल्क Total Fees Recovered			
			न.	रू.	न.	रू.	न.	रू.	न.	रू.	न.	रू.	न.	रू.	न.	रू.	न.	रू.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
सर्व जिल्हांची एकूण आकडेवारी.	2024-2025 2025-2026 2026-2027	1426 1602 1181	757 632 139	1755 2111 2051	30989 32884 32931	3181 3713 3232	31746 33516 33026	1579 2129 2070	31114 32934 31281	1498 2067 2029	31103 32924 33200	81 62 60	11 10 286	1498 2067 2029	1602 1584 1177	632 582 700	470748258 614038253 1747666830	10094198559 983394950 11293218321

(सन 2026-2027 ची आकडेवारी अंदाजित आहे.)

तक्ता ४ / TABLE 4

शुद्धिकृत स्पिरिट, मोहाची फुले, निरा, ताडी, मोलॅसिस, भारतीय बनावटीची विदेशी दारू, देशी दारू तयार आणि अधिसूचित द्रव्ये बाळगणे व वापरण्याकरिता निरनिराळ्या नमुन्यात या विभागाकडून प्रशासित अधिनियम आणि नियमाखाली अनुज्ञाप्या, पखाने व पास दिले जातात. याबाबत संपूर्ण रज्यात दिलेल्या वर्षनिहाय एकूण अनुज्ञाप्यांची संख्या खालीलप्रमाणे आहेत.

न : नवीन नू : नूतनीकरण
F : Stands for Fresh R : Stands for Renewal

विभागीय कार्यालय Divisional Office	वर्ष Year	वर्षांमधील अर्ज Pending Applications		वर्षभरात प्राप्त अर्ज Applications during year		एकूण अर्ज Total Applications		कार्यवाही झालेले अर्ज Disposed Applications		देण्यात आलेल्या अनुज्ञाप्या Issued Licences		फेटाळलेले अर्ज Refused Applications		शिल्लक अर्ज Balance Applications		एकूण वसूल शुल्क Total Fees Recovered	
		न. F.	नू. R.	न. F.	नू. R.	न. F.	नू. R.	न. F.	नू. R.	न. F.	नू. R.	न. F.	नू. R.	न. F.	नू. R.	न. F.	नू. R.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
सर्व जिल्ह्यांची एकूण आकडेवारी.	2024-2025 2025-2026 2026-2027	291 717 980	200 421 2213254736.4	938011 1021710 6183	9015 9401 6183	938302 1022427 3255716	9215 9822 6404.3	937585 1021374 3239533.4	8794 9139 5905.3	937484 1021324 3339476	8790 9136 5903.3	101 50 57.4	4 3 2	717 1053 16183	421 683 499	226245134 208611758 283747862	1657510492 1807625577 1825839443

(सन 2026-2027 ची आकडेवारी अंदाजित आहे.)

तक्ता ५ / TABLE 5

विभागीय कार्यालय	निरीक्षण	आवश्यक अनुज्ञप्त्यांचे प्रकार	निरीक्षकाकरिता	दुय्यम निरीक्षकाकरिता	सहायक दुय्यम निरीक्षकाकरिता	उत्पादन शुल्क शिपाईकरिता	
१	२	३	४	५	६	७	
(ब) मुंबई व्यतिरिक्त सर्व जिल्ह्यांतील कार्यकारी अधिकाऱ्यांसाठी कामाचे मासिक प्रमाणक							
सर्व जिल्ह्यांची एकूण Total of all Districts	१. २.	प्रधान अनुज्ञप्त्या गौण अनुज्ञप्त्या	२४६९९ ६५९	२३९०० ५६१	२३१४ ३	१३२९ ०

(ज्यांचे शुल्क रुपये १०० चे वर आहे अशा अनुज्ञप्तीस प्रधान अनुज्ञप्ती म्हणून समजले जाते आणि ज्यांचे शुल्क रुपये १०० व त्यापेक्षाही कमी आहे अशा अनुज्ञप्तीस गौण अनुज्ञप्ती समजले जाते.)

तक्ता-६ / TABLE-6

संपूर्ण राज्यातील कार्यकारी अधिकाऱ्यांनी केलेले निरीक्षण काम याबाबतची एकूण आकडेवारी खालील तक्त्यात-

विभागीय कार्यालय Divisional Office	वर्ष Year	निरीक्षण आवश्यक अनुज्ञप्त्यांची संख्या		निरीक्षण केलेल्या अनुज्ञप्त्यांची संख्या		दृष्टोत्पत्तीस आलेल्या गंभीर नियमबाह्य बाबी Serious irregularities Shown
		No. of Licences Necessary to be inspected		No. of Inspected Licenses		
		मुख्य Main	गौण Subsidiary	मुख्य Main	गौण Subsidiary	
१	२	३	४	५	६	७
सर्व जिल्हांची एकूण	२०२४-२०२५	८७५५३	२३८५	९९८५६	९९५४	३८
Total of all Districts.	२०२५-२०२६	९५६७८	२५६४	१०९५३५	९४९५	९२२
	२०२६-२०२७	८८८९८	२८५९	९५९०८६	२८२३	२३०९

(सन २०२६-२०२७ ची आकडेवारी अंदाजित आहे)

राज्य उत्पादन शुल्क विभागाच्या भरारी पथकाच्या कामगिरीबाबत

भरारी पथके ही मुख्यतः महाराष्ट्र दारूबंदी कायदा, एन. डी. पी. कायदा, १९८५ अंतर्गत गुन्हे पकडण्याचे काम पाहतात. तसेच उत्पादन शुल्क चुकविण्याचे प्रकार उघडकीस आणणे इत्यादी कामे प्राधान्याने करतात. शासनाच्या महसुलाचे संरक्षण व्हावे व अधिकाऱ्यांच्या कामगिरीमध्ये भरीव वाढ व्हावी व अवैध धंद्यावर कठोर कारवाई होऊन नियंत्रण मिळविण्याकरिता खालील तक्त्यामध्ये नमूद केल्याप्रमाणे आयुक्तांचे परिपत्रक क्रमांक डीईटी-११२०१६/१२४-उद्दिष्ट पूर्तता/नऊ, दिनांक १३ एप्रिल २०१६ अन्वये गुन्हा अन्वेषणाचे उद्दिष्ट दिलेली आहेत.

विभाग	उद्दिष्ट
निरीक्षक, महाराष्ट्र राज्य भरारी पथक	३५ गुन्हे प्रति माह (किमान ४ गुणात्मक गुन्हे)
विभागीय भरारी पथके व जिल्हा भरारी पथक	३० गुन्हे प्रति माह (किमान २ गुणात्मक गुन्हे)
निरीक्षक कार्यकारी	१० गुन्हे प्रति माह (किमान १ गुणात्मक गुन्हा)
कार्यकारी दुय्यम निरीक्षक क्रमांक १	७ गुन्हे प्रति माह (किमान १ गुणात्मक गुन्हा)
कार्यकारी दुय्यम निरीक्षक क्रमांक २	७ गुन्हे प्रति माह (किमान १ गुणात्मक गुन्हा)
कार्यकारी दुय्यम निरीक्षक क्रमांक ३	७ गुन्हे प्रति माह (किमान १ गुणात्मक गुन्हा)

१. एफ. एल. २ आणि 'ई' अनुज्ञप्ती खालील प्रत्येक महिन्यास एक मोठी अनियमितता शोधून काढणे.
२. सी. एल. ३ अनुज्ञप्तीखालीस महिन्यात दोन मोठ्या अनियमितता शोधून काढणे.
३. सी. एल. २ अनुज्ञप्तीखाली महिन्यात एक मोठी अनियमितता शोधून काढणे.
४. डी. एस. ६ अनुज्ञप्तीखाली महिन्यास एक मोठी अनियमितता शोधून काढणे.
५. विदेश दारू, देशी दारू आणि विप्रकृत स्पिरिटच्या वाहतूक पासांची पडताळणी महिन्यास निदान ५०.
६. विप्रकृत स्पिरिटयुक्त पदार्थांच्या विक्रीचा टक्केवारी तपास महिन्यास निदान दोन अनुज्ञप्त्या.

तसेच केंद्र सरकारने अशी शिफारस केली आहे की, भारतातील प्रत्येक राज्यात अमली पदार्थविषयक बाबी हाताळण्यासाठी राज्य नियंत्रण केंद्र असावे, हे केंद्र अंमली पदार्थांविरुद्धी कायदांतर्गत येणाऱ्या अंमली पदार्थासंबंधीच्या सर्व बाबी हाताळेल. पुढे अशीही शिफारस केली आहे की, राज्य उत्पादन शुल्क विभागांनी यासंबंधी राज्यात प्रमुख समन्वय संघटना म्हणून कार्य करावे. त्याकरिता राज्य उत्पादन शुल्क खात्यातील अंमलबजावणी व दक्षता शाखेच्या बळकटीकरणार्थ एक प्रस्ताव राज्य शासनाच्या विचाराधीन आहे.

संपूर्ण राज्यातील भरारी पथकाने केलेले निरीक्षण काम याबाबतची एकूण आकडेवारी खालील तक्त्यात

तक्ता-७

Table-7

विभागीय कार्यालय Divisional Office	वर्ष Year	निरीक्षण आवश्यक अनुज्ञप्त्यांची संख्या No. of Licences Necessary to inspected		निरीक्षण केलेल्या अनुज्ञप्त्यांची संख्या No. of Inspected Licenses		दृष्टोत्पत्तीस आलेल्या गंभीर नियमबाह्य बाबी Serious irregularities Shown
		मुख्य Main	गौण Subsidiary	मुख्य Main	गौण Subsidiary	
१	२	३	४	५	६	७
सर्व जिल्ह्यांची एकूण	२०२४-२०२५	१२७५	१७	५९९	७६	९१
Total of all Districts.	२०२५-२०२६	१३५४	१७	६६९	९६	९५
	२०२६-२०२७	१०४०	०	५१८	४१	१८२

(सन २०२६-२०२७ ची आकडेवारी अंदाजित आहे).

तक्ता-८ / TABLE-8

कार्यकारी अधिकाऱ्यांनी पकडलेल्या दारुबंदीविषयक व इतर गुन्हांची संपूर्ण राज्यातील वर्गनिहाय एकूण प्रकरणे

Total Cases of Prohibition Crime (Classwise) detected by flying Squad in State

विभागीय कार्यालय	वर्ष	कोर्टात वर्षारंभी प्रलंबित असलेल्या प्रकरणांची संख्या	वर्षभरात पकडलेल्या प्रकरणांची संख्या	कोर्टात पाठविलेल्या प्रकरणांची संख्या	दोषमुक्त प्रकरणांची संख्या	सिद्धापराध प्रकरणांची संख्या	कोर्टात प्रलंबित असलेल्या प्रकरणांची संख्या	जप्त केलेल्या वस्तूची अदमासे किंमत	जप्त केलेल्या वस्तूच्या विक्रीचे उत्पन्न
Divisional Office	Year	Opening no. of Court Cases	Total No. of Cases registered in year	Total No. of Cases submitted in Court	No. of discharged Cases	No. of Cases in charges in proved	No. of Cases pending in Court	Approximate value of seized articles in Rs.	Sale proceeding of seized articles in Rs.
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
सर्व जिल्हांची एकूण आकडेवारी	2024-2025	102196	30654	28021	5574	517	118005	746446864	819152
All Districts	2025-2026	114908	39359	37794	5436	1109	135877	766741589	1007492
Figures	2026-2027	130906	74450	50733	6539	1265	165312	1119371191	1592193

(सन २०२६-२०२७ ची आकडेवारी अंदाजित आहे).

९

तक्ता-९ / TABLE-9

भरारी पथकाने पकडलेल्या दारुबंदीविषयक व इतर गुन्हांची संपूर्ण राज्यातील वर्गनिहाय एकूण प्रकरणे

Total Cases of Prohibition Crime (Classwise) detected by flying Squad in State

विभागीय कार्यालय	वर्ष	कोर्टात वर्षारंभी प्रलंबित असलेल्या प्रकरणांची संख्या	वर्षभरात पकडलेल्या प्रकरणांची संख्या	कोर्टात पाठविलेल्या प्रकरणांची संख्या	दोषमुक्त प्रकरणांची संख्या	सिद्धापराध प्रकरणांची संख्या	कोर्टात प्रलंबित असलेल्या प्रकरणांची संख्या	जप्त केलेल्या वस्तूची अदमासे किंमत	जप्त केलेल्या वस्तूच्या विक्रीचे उत्पन्न
Divisional Office	Year	Opening no. of Court Cases	Total No. of Cases registered in year	Total No. of Cases submitted in Court	No. of discharged Cases	No. of Cases in charges in proved	No. of Cases pending in Court	Approximate value of seized articles in Rs.	Sale proceeding of seized articles in Rs.
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
सर्व जिल्हांची एकूण आकडेवारी	2024-2025	57008	16799	14898	2378	268	63857	525046076	2112470
All Districts	2025-2026	64017	21784	19133	3343	364	68415	785523967	1758129
Figures	2026-2027	61566	21478	20276	3003	494	71412	1080825350	6754281

(सन २०२६-२०२७ ची आकडेवारी अंदाजित आहे).

कर्मचारीविषयक गोषवारा

वे (एच) २८३-१२

अ. क्र. Sr. No.	पदनाम	वेतनश्रेणी Pay Scale	आकृतिबंधानुसार मंजूर पदे (2024-2025 2025-2026)			Designation
			Approved post as per Restructure			
			स्थायी Permanent	अस्थायी Temporary	एकूण Total	
			3(अ)	4(ब)	3(क)	2
राजपत्रित अधिकारी, वर्ग-1--						
1	2	3				
1	आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.	S-30 : 144200-218200	1	-	1	1 Commissioner of State Excise Maharashtra State, Mumbai.
2	अपर आयुक्त	S-27 : 118500-214100	1	1	2	2 Additional Commissioner
3	सहायक आयुक्त	S-25 : 78800-209200	3	1	4	3 Joint Commissioner
4	मुख्य लेखा अधिकारी	S-23 : 67700-208700	1	-	1	4 Chief Account Officer
5	उपआयुक्त (वरिष्ठ श्रेणी)	S-23 : 67700-208700	10	2	12	5 Deputy Commissioner (Senior Grade)
6	वरिष्ठ अस्थापना अधिकारी	S-22 : 60000-190800	0	1	1	6 Senior Establishment Officer
7	अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क	S-20 : 56100-177500	36	8	44	7 Superintendent of State Excise
8	उपआयुक्त (कनिष्ठ श्रेणी)	S-20 : 56100-177500	2	-	2	8 Deputy Commissioner (Lower Grade)
9	उपसंचालक (सांख्यिकी व संगणक).	S-20 : 56100-177500	1	-	1	9 Deputy Director (Statistics and Computer)
			राजपत्रित अधिकारी वर्ग-1 एकूण ..	13	68	Gazetted Officer Class-1 Total
राजपत्रित अधिकारी, वर्ग-2--						
1	लेखाधिकारी	S-16 : 44900-142400	9	2	11	1 Accounts Officer
2	उपअधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क.	S-16 : 44900-142400	48	12	60	2 Deputy Superintendent, State Excise
3	सहायक आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क.	S-16 : 44900-142400	12	1	13	3 Assistant Commissioner, State Excise
4	सहायक लेखाधिकारी	S-15 : 41800-132300	10	2	12	4 Assistant Accounts Officer
5	निरीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क	S-15 : 41800-132300	220	56	276	5 Inspector, State Excise
			राजपत्रित अधिकारी वर्ग-2 एकूण ..	73	372	Gazetted Officer, Class-2 Total

९

कर्मचारीविषयक गोपवारा-चालू

अ. क्र. Sr. No.	पदनाम	वेतनश्रेणी Pay Scale	ग्रेड वेतन आकृतिबंधानुसार मंजूर पदे (2024-2025 2025-2026) Grade Pay	Approved post as per Restructure		Designation
				स्थायी Permanent	अस्थायी Temporary	
1	2	3	4	4(अ)	4(ब)	4(क)
अराजपत्रित अधिकारी, वर्ग-3--						
1	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)	..	S-16 : 44900-142400	3	-	3
2	कार्यालय अधीक्षक	..	S-14 : 38600-122800	54	92	66
3	संशोधन सहायक (संगणक)	..	S-14 : 38600-122800	2	-	2
4	लघुलेखक (निम्नश्रेणी)	..	S-15 : 41800-132300	16	-	16
5	उपलेखापाल	..	S-13 : 35400-112400	10	2	92
6	दुयम निरीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क.	..	S-12 : 32000-101600	627	486	1113
7	लेखापाल	..	S-8 : 25500-81100	19	4	23
8	टिप्पणी सहायक	..	S-8 : 25500-81100	24	-	24
9	वरिष्ठ लिपिक	..	S-8 : 25500-81100	66	-	66
10	लघुटंकलेखक	..	S-8 : 25500-81100	38	-	38
11	लिपिक-नि-टंकलेखक	..	S-6 : 19900-63200	276	-	276
12	सहायक दुयम निरीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क.	..	S-8 : 25500-81100	212	337	549
13	राज्य उत्पादन शुल्क, शिपाई (जवान).	..	S-7 : 21700-69100	957	825	1782
14	शिपाई चालक	..	S-7 : 21700-69100	243	40	383
अराजपत्रित वर्ग-३ एकूण ..				2547	1806	4353
				Non-Gazetted, Class-3		Total

कर्मचारीविषयक गोपवारा-वालू

अ. क्र. Sr. No.	पदनाम	वेतनश्रेणी Pay Scale	ग्रेड वेतन आकृतिबंधानुसार मंजूर पदे (2024-2025 2026-2027) Grade Pay	Approved post as per Restructure			Designation
				स्थायी Permanent	अस्थायी Temporary	एकूण Total	
1	2	3	4	4(अ)	4(ब)	4(क)	2
अराजपत्रित कर्मचारी, वर्ग-४--							
1	दफ्तर बंद	..	S-3 : 16600-52400	3	-	3	1 Daftar Bandh
2	पट्टा नाईक	..	S-3 : 16600-52400	8	-	8	2 Pattia Naik
3	आवेष्ट	..	S-3 : 16600-52400	2	-	2	3 Packer
4	चपराशी	..	S-1 : 15000-47600	120	-	120	4 Peon
अराजपत्रित कर्मचारी वर्ग-४ एकूण ..				133	-	133	Total Non-Gazetted EmployeesClass-4
एकूण पदांची संख्या ..				3034	1892	4926	Total Number of Posts

विभागाच्या कार्यालयाची माहिती २०२५-२०२६

अ.क्र.	जिल्ह्याचे नाव	आयुक्त कार्यालय	विभागीय उपआयुक्त कार्यालय	जिल्हा अधीक्षक कार्यालय	क्षेत्रीय उपअधीक्षक कार्यालय	क्षेत्रीय निरीक्षक कार्यालय
१	२	३	४	५	६	७
१	मुंबई शहर	१	१	१	२	६
२	मुंबई उपनगर--१	०	०	१	२	७
३	मुंबई उपनगर--२	०	०	१	१	७
४	ठाणे--१	०	१	१	३	७
५	ठाणे--२	०	०	१	१	७
६	पालघर	०	०	१	१	४
७	रायगड	०	०	१	१	५
८	पुणे--१	०	१	१	३	११
९	पुणे--२	०	०	१	२	७
१०	अहिल्यानगर--१	०	०	१	१	३
११	अहिल्यानगर--२	०	०	१	१	३
१२	सोलापूर	०	०	१	१	५
१३	नाशिक-१	०	१	१	२	४
१४	नाशिक-२	०	०	१	१	३
१५	धुळे	०	०	१	१	२
१६	नंदुरबार	०	०	१	१	१
१७	जळगाव	०	०	१	१	४
१८	कोल्हापूर	०	१	१	२	७
१९	सातारा	०	०	१	१	४
२०	सांगली	०	०	१	१	५
२१	रत्नागिरी	०	०	१	१	३
२२	सिंधुदुर्ग	०	०	१	१	२
२३	छत्रपती संभाजीनगर	०	१	१	२	६
२४	जालना	०	०	१	१	३
२५	बीड	०	०	१	१	४
२६	धाराशिव	०	०	१	१	३
२७	लातूर	०	०	१	१	४
२८	नांदेड	०	१	१	२	५
२९	परभणी	०	०	१	१	२
३०	हिंगोली	०	०	१	१	१
३१	अमरावती	०	१	१	२	४
३२	यवतमाळ	०	०	१	१	३
३३	अकोला	०	०	१	१	२
३४	वाशिम	०	०	१	१	१
३५	बुलढाणा	०	०	१	१	३
३६	नागपूर--१	०	१	१	२	४
३७	नागपूर--२	०	०	१	१	४
३८	भंडारा	०	०	१	१	२
३९	गोंदिया	०	०	१	१	२
४०	चंद्रपूर	०	०	१	१	४
४१	वर्धा	०	०	१	१	०
४२	गडचिरोली	०	०	१	१	०
एकूण		१	९	४२	५५	१६४

कार्यक्रम-२

अफूची खरेदी

प्रस्तावनात्मक टिपणी :—

मुंबई दारुबंदी कायदा, १९४९ मधील कलम १७ व नारकोटिक ड्रग्स अँड सायकोट्रापिक सबस्टन्सेस कायदा, १९८५ मधील कलम ८ अनुसार महाराष्ट्र राज्यात अफू बाळगणे, वाहतूक करणे, आयात करणे, निर्यात करणे / विकणे किंवा खरेदी करणे सेवन करणे किंवा वापरणे यावर बंदी आहे.

नारकोटिक ड्रग्स अँड सायकोट्रापिक सबस्टन्सेस कायदा, १९८५ मधील कलम १० अनुसार वैद्यकीय कारणासाठी अफूचा पुरवठा करता येतो व यासाठी शासनाने दि महाराष्ट्र नारकोटिक ड्रग्स अँड सायकोट्रापिक सबस्टन्सेस नियम, १९८५ अंतर्गत अफूचा पुरवठा वैद्यकीय कारणासाठी करण्याची तरतूद केली आहे. सदर नियमाच्या नियम २० नुसार वैद्यकीय कारणासाठी अफूचा पुरवठा परवानाधारकांना करण्यात येतो.

या अफूची खरेदी नियम २५ नुसार गव्हर्नमेंट ओपियम अँड अल्काईड वर्क्स अंडरटेकिंग, गाझिपूर, उत्तर प्रदेश यांचेकडून करण्यात येते. सदर अफूचा साठा गाझिपूर येथून मुंबईतील राज्य उत्पादन शुल्क विभागाच्या बोरीबंदर एक्सपोर्ट स्टेशन, मुंबई-४०० ००१ येथे असलेल्या ड्रगडेपो येथे येतो व तेथून या राज्यात अफूचा पुरवठा करण्यात येतो.

पाकिटाचे वजन अफू	विक्रीची किंमत	३२.५० टक्के दराने वसूल करण्यात येणारा विक्रीकर	एकूण किंमत
ग्रॅम	रु. पैसे	रु. पैसे	रु. पैसे
५.००	५०.००	१७.००	६७.००
एकूण ५.००	५०.००	१७.००	६७.००

दोन-वित्तीय आवश्यकता

- (१) सन २०१७-२०१८ सालासाठी ६५ कि. ग्रॅम अफूची मागणी करण्यात आली असून सन २०१६-१७ साठी ५५.५० कि. ग्रॅम अफू मंजूर झाली आहे. ती या कार्यालयास प्राप्त झाली आहे.
- (२) सन २०१८-१९ या वर्षासाठी ६० कि. ग्रॅम अफूची मागणी करण्यात आली असून सन २०१७-२०१८ साठी ५९ कि. ग्रॅम अफू मंजूर झाली आहे. ती या कार्यालयास प्राप्त झाली आहे.
- (३) सन २०१९-२०२० या वर्षाकरिता ५४ कि. ग्रॅम अफू मंजूर झाला होता. त्यापैकी प्रथम २६ कि. ग्रॅम व नंतर २९ कि. ग्रॅम असा एकूण ४७ कि. ग्रॅम अफू या कार्यालयास प्राप्त करण्यात आला.
- (४) सन २०२१-२०२२ या वर्षाकरिता ३५.९५२ कि. ग्रॅम अफू मंजूर झाला असून त्याकरिता रुपये १,१९,०१५/- एवढा खर्च झाला.
- (५) सन २०२२-२३ या वर्षाकरिता ३२.५०० कि. ग्रॅम अफू मंजूर झाला असून त्याकरिता रुपये १,१९,८८८/- एवढा खर्च झाला.
- (६) सन २०२३-२०२४ या वर्षाकरिता ३०.०२८ कि. ग्रॅम अफू मंजूर झाला असून त्याकरिता रुपये ९३,१०६/- एवढा खर्च झाला आहे.
- (७) सन २०२४-२०२५ या वर्षाकरिता २६.१४२ कि. ग्रॅम अफू मंजूर झाला असून त्याकरिता रुपये ८२,२८८/- एवढा खर्च झाला.
- (८) सन २०२५-२०२६ या वर्षाकरिता १६.६०५ कि. ग्रॅम अफू मंजूर झाला असून त्याकरिता रुपये ५१,४८६/- एवढा खर्च झाला.
- (९) सन २०२६-२०२७ या वर्षाकरिता अंदाजित २५ कि. ग्रॅम अफूची आवश्यकता भासणार आहे. त्यासाठी एकूण रुपये ८०,०००/- एवढा खर्चाची आवश्यकता भासणार आहे.

(तीन) कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा सारांश आणि वित्तीय आवश्यकतांचे स्पष्टीकरण

(III) Programme Work Load Summary and Explanation of Financial Requirement

महाराष्ट्रातील जिल्ह्यांच्या तालुक्याच्या मुख्य ठिकाणी, मादक द्रव्ये (अफू गांजा व भांग) विकण्याची २० भांडारे आहेत. सदर भांडारांना अफूचा पुरवठा हेम्प, ड्रगज आणि ओपियम पॅकिंग पुरवठा भांडार बोरीबंदर, एक्सार्ज स्टेशन, मुंबई येथून केला जातो. परवानेधारकांना स्वतःच्या उपयोगासाठी व अनुज्ञप्तिधारकांना अफूचा समावेश असलेली औषधे बनविण्यासाठी केला जातो. अफूयुक्त औषधांवर, औषधी आणि सौंदर्यप्रसाधन पदार्थ (उत्पादन शुल्क) अधिनियम, १९५५ नुसार उत्पादन शुल्क आकार यात येते. औषध विक्रीचा डेपोकडून मागणीपत्र आल्यानंतर अफूची विक्री ही खाली दर्शविलेल्या निरनिराळ्या वजनाच्या पाकिटातून केली जाते.

शासकीय अफू व अल्काईड वर्क्स, गाझीपूर यांच्याकडून हेम्प, ड्रगज आणि ओपियम पॅकिंग पुरवठा भांडार, बोरीबंदर एक्सार्ज स्टेशन, मुंबई यांनी किती अफूची खरेदी केली व त्याचा पुरवठा महाराष्ट्रातील जिल्ह्यांच्या मुख्य विक्री भांडारांना किती करण्यात आला, याची माहिती खालीलप्रमाणे आहे.—

तक्ता-२

वर्ष	वर्षारंभी शिल्लक असलेला अफूचा साठा	किंमत	विकत घेतलेला अफू	किंमत	इतर मार्गाने मिळालेला अफू	किंमत	जिल्ह्यातील भांडारांना करण्यात आलेला अफूचा पुरवठा	किंमत
१	२	३	४	५	६	७	८	९
	किलोग्रॅम Kg.	रु. पैसे Rs. Ps.	किलोग्रॅम Kg.	रु. पैसे Rs. Ps.	किलोग्रॅम Kg.	रु. पैसे Rs. Ps.	किलोग्रॅम Kg.	रु. पैसे Rs. Ps.
2024-2025 ...	—	—	30.028	93,106	—	—	30.028	93,106
2025-2026 ...	—	—	26.142	82,288	—	—	26.142	82,288
2026-2027 ...	5.625	13,590	16.605	51,586	—	—	16.605	51,586

सन २०२६-२०२७ अफूचा नवीन परवाना देण्यास बंदी असल्याने सन २०२६-२०२७ सालासाठी अंदाजे २५ किलोग्रॅम अफूची आवश्यकता आहे असे गृहित धरावे.

कार्यक्रम - ३

००३९ - राज्य उत्पादन शुल्क जमा होणारा महसूल

तक्ता-१

(रुपये कोटीत)

अ. क्र.	विभाग	जिल्हा	२०२४-२०२५ मधील प्रत्यक्ष	२०२५-२०२६ मधील प्रत्यक्ष-अंदाजित	२०२६-२०२७ मधील अंदाजित
१	२	३	४	५	६
१	ठाणे विभाग	मुंबई शहर	१६९.२०	१९७.९९	२०७.८९
		मुंबई उपनगरे	५७८.२२	७१३.४९	७४९.१६
		ठाणे	४३०.४१	५४१.३५	५६८.४२
		पालघर	१०७९.०२	२३३२.५९	२४४९.४२
		रायगड	१६५६.१६	२३०२.००	२४१७.३३
		एकूण	४५१३.०२	६०८७.६५	६३९२.०३
२	नाशिक विभाग	नाशिक	६१३४.७१	८५५५.०४	८९८३.२१
		धुळे	१५.५७	१८.११	१९.०२
		नंदुरबार	६.६४	७.५२	७.९०
		जळगाव	२९.९०	३४.७५	३६.४९
		एकूण	६१८६.८२	८६१५.८१	९०४६.६०
३	पुणे विभाग	पुणे	३०१०.६९	४११३.७६	४३१९.४५
		अहमदनगर (अहिल्यानगर)	२४१४.६८	३३५२.८५	३५२०.४९
		सोलापूर	३८४.४१	५२६.१५	५५२.४६
		एकूण	५८०९.७९	७९९२.७६	८३९२.४०
४	कोल्हापूर विभाग	कोल्हापूर	६४४.१४	८८४.१५	९२८.३६
		सातारा	१५१.०४	२०२.१३	२१२.२४
		सांगली	४३७.८२	६०१.८३	६३१.९२
		रत्नागिरी	७.१८	७.९९	८.३९
		सिंधुदुर्ग	२५.०२	३४.००	३५.७०
		एकूण	१२६५.२१	१७३०.१०	१८१६.६१
५	छत्रपती संभाजीनगर विभाग.	छत्रपती संभाजीनगर	५८६२.६८	८१८५.४४	८५९४.७१
		जालना	१३.६१	१५.१७	१५.९३
		बीड	२१.३२	२५.११	२६.३७
		धाराशिव	९७.४६	१३२.६०	१३९.२३
		एकूण	५९९५.०७	८३५८.३२	८७७६.२४

कार्यक्रम - ३--चालू

००३९ - राज्य उत्पादन शुल्क जमा होणारा महसूल

तक्ता-१

(रुपये कोटीत)

अ. क्र.	विभाग	जिल्हा	२०२४-२५ मधील प्रत्यक्ष जमा	२०२५-२६ मधील प्रत्यक्ष-अंदाजित	२०२६-२७ मधील अंदाजित
१	२	३	४	५	६
६.	नांदेड विभाग	परभणी	७.०१	७.७९	८.१८
		हिंगोली	५.६३	६.२६	६.५७
		नांदेड	५५३.६९	७६४.४५	८०२.६७
		लातूर	२६.४०	३०.०५	३१.५५
		एकूण	५९२.७३	८०८.५५	८४८.९८
७	नागपूर विभाग	नागपूर	८२७.५१	११२७.२९	११८३.६५
		वर्धा	०.०२	०.०७	०.०७
		भंडारा	७.१४	७.५६	८.३६
		गोंदिया	७.६८	८.५४	८.९७
		चंद्रपूर	३२.०७	३८.०६	३९.९६
		गडचिरोली	०.००	०.०२	०.०२
		एकूण	८७४.४३	११८१.९४	१२४०.०४
८	अमरावती विभाग	बुलढाणा	१४.६८	१६.६८	१७.५१
		अकोला	१०५.७४	१४३.४३	१५०.६०
		वाशिम	४.३५	४.८८	५.१२
		अमरावती	२९.५८	३३.९९	३५.६९
		यवतमाळ	७५.७३	१००.८९	१०५.९३
		एकूण	२३०.०९	२९९.८७	३१४.८६
९	इतर		०.८१	०.००	०.००
		महाराष्ट्र एकूण	२५४६७	३५०७५.००	३६८२८.७५